

VÌ NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN XHCN VIỆT NAM!

Pháp luật

CƠ QUAN CỦA BỘ TƯ PHÁP VIỆT NAM

SỐ 82

(9.622)

23/3/2025

XUẤT BẢN TỪ NĂM 1985

CHỦ NHẬT

<https://baophapluat.vn>

Thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo

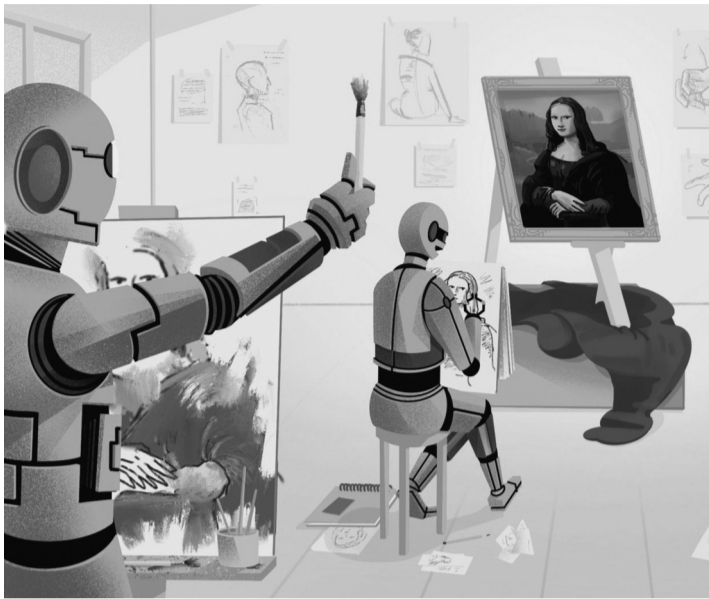
• Nguồn: VietQ.vn

Trang: 4+5+6+7+8+9

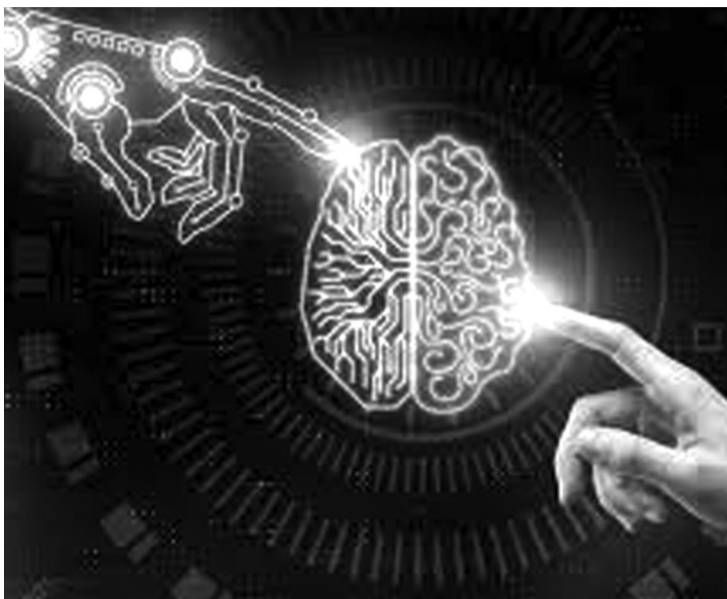
PHÁT HÀNH CHỦ NHẬT HÀNG TUẦN TRÊN TOÀN QUỐC - GIÁ: 7.300Đ

AI CÓ THỂ THAY THẾ CON NGƯỜI:

Đối diện với “nỗi sợ” có thật

● **Giới nghệ sĩ lo ngại việc những công ty AI sử dụng hàng loạt tác phẩm của nghệ sĩ con người để đào tạo AI.** (Nguồn: The Wall Street Journal)

● **AI nên được coi là một công cụ hỗ trợ mạnh mẽ thay vì là mối đe dọa thay thế con người.** (Ảnh minh họa - Nguồn: ST)

Gần đây, nhiều chuyên gia dự báo rằng AI có thể thay thế con người trong vài năm tới khiến nỗi sợ hãi về AI ngày càng gia tăng, nhiều phụ huynh, học sinh, sinh viên hoang mang, không biết nên chọn ngành nào, trường nào để tránh bị đào thải...

Nghệ sĩ “khóc” vì AI

Tháng 2/2025, gần 5.000 nghệ sĩ đã gửi đơn yêu cầu nhà đấu giá Christie's (New York, Mỹ) hủy phiên đấu giá tác phẩm của AI (trí tuệ nhân tạo). Thư phản đối lưu hành trên trang web openletter.earth một ngày sau khi Christie's thông báo mở phiên đấu trực tuyến dành riêng cho nghệ thuật AI - Augmented Intelligence (Augmented Intelligence là sự kiện đầu tiên đơn vị mở cuộc chào bán lớn liên quan lĩnh vực AI, diễn ra từ ngày 20/2 đến 5/3/2025; phiên đấu có hơn 20 tác phẩm gồm tranh, hàng điêu khắc, bản in do nghệ sĩ kết hợp AI làm ra từ thập niên 1960 đến nay, một phần tư số hàng là các tác phẩm kỹ thuật số).

Điều đáng nói, tác phẩm nghệ thuật do AI sáng tác không phải lần đầu tiên xuất hiện. Trước sự kiện này, từ năm 2018, một bức họa chân dung do AI vẽ đã được bán đấu giá và thu về số tiền lớn lên tới 432.500 USD. Chủ nhân của bức họa này có một cái tên rất đặc biệt đó chính là: min G max D Ex [log (D (x))] + Ez [log (1-D (G (z)))]]. Bức họa chân dung này đã được bán đấu giá thành công tại nhà đấu giá Christie's tại New York, Mỹ. Bức họa có tên “Edmond de Belamy, from La Famille de Belamy”, nằm trong một bộ sưu tập của nhóm nghệ sĩ Obvious Art đến từ Pháp. Trong bức chân

dung là hình ảnh của một người đàn ông được vẽ mờ ảo và chưa hoàn chỉnh. Ông Hugo Caselles-Dupre, một thành viên của nhóm nghệ sĩ cho biết: “Đề tạo ra bức chân dung này, chúng tôi đã cung cấp cho hệ thống AI dữ liệu của 15.000 bức chân dung trong giai đoạn từ thế kỷ 14 đến thế kỷ 20”. Christie's cũng chính là nơi đấu giá bức tranh này, lúc đó, một người mua ẩn danh quyết định trả 432.500 USD, cao gấp 43 lần giá trị dự tính.

Trong thư của gần 5.000 nghệ sĩ đã gửi đơn yêu cầu nhà đấu giá Christie's vào tháng 2/2025, các nghệ sĩ cho rằng sản phẩm Christie's định bán ra đời từ những mô hình AI, được làm từ nhiều tác phẩm có bản quyền, mà không xin phép người sáng tạo ra chúng. Họ cáo buộc các doanh nghiệp đứng sau những chương trình AI đang khai thác chất xám của nghệ sĩ một cách trái phép, không trả phí, để tạo ra những sản phẩm thương mại mang tính cạnh tranh. Việc ủng hộ các mô hình này hoặc cá nhân sử dụng chúng đồng nghĩa sự tán thưởng, khuyến khích những công ty AI “đánh cắp hàng loạt tác phẩm của nghệ sĩ con người”.

AI cũng đang xâm nhập vào ngành âm nhạc, tạo ra các bản nhạc, giọng hát, các màn biểu diễn mà không có sự đồng ý của nghệ sĩ. Theo một nghiên cứu, trong 4 năm tới

những người làm việc trong ngành công nghiệp âm nhạc có thể mất tới 25% thu nhập do sự phát triển mạnh mẽ của AI. Hiện tại, thị trường AI tạo sinh trong âm nhạc có giá trị 3 tỉ euro và được dự báo sẽ tăng lên 64 tỉ euro vào năm 2028. Nhiều tên tuổi lớn như Celine Dion, Paul McCartney, Nick Cave đã lên tiếng phản đối, cảnh báo về nguy cơ mất bản quyền và sự suy giảm sáng tạo.

Cuối năm 2024, ở Hàn Quốc, bộ phim truyền hình Kiss Lighting - Ghost Cupid do AI viết kịch bản đang được trình chiếu và thu hút sự chú ý đặc biệt của công chúng. Trước đó, tại Liên hoan phim ngắn và châu Á, hàng loạt bộ phim do AI viết kịch bản đã nhận được sự hứng thú của độc giả... Hiệp hội Biên kịch Mỹ (WGA) với 11.000 thành viên đã tổ chức một cuộc đình công để phản đối việc sử dụng AI để viết kịch bản phim. Trong một đề xuất được công bố trên trang web của WGA, các nhà biên kịch Hollywood cho rằng AI nên được quy định để nó “không thể viết hoặc viết lại tài liệu văn học, không thể được sử dụng làm tài liệu nguồn” và tác phẩm của các nhà biên kịch “không thể được sử dụng để huấn luyện AI”.

AI có khiến con người thất nghiệp?

Qua hàng loạt các sự kiện trên có thể thấy hiện vấn đề sử dụng tác phẩm có bản quyền để đào tạo AI là cuộc chiến giữa những nhà sáng tạo và công ty công nghệ dẫn đến hàng loạt vụ kiện trong ngành xuất bản, âm nhạc, hội họa...

Hay nói cách khác, những lĩnh vực sáng tạo nghệ thuật - vốn xưa nay được

coi là “thánh địa” kén nhân lực vì không phải ai cũng có năng lực thì nay đã bị AI “tiềm quyền”. Vậy thì những ngành nghề khác sẽ ra sao, thế nên nỗi sợ hãi về AI ngày càng gia tăng khi nhiều chuyên gia dự báo rằng AI có thể thay thế con người trong vài năm tới hoặc khiến nhiều người trở nên vô dụng dù được đào tạo bài bản. Thế hệ trẻ, những người đang chuẩn bị vào đời trở nên hoang mang không biết nên chọn ngành nào, trường nào để tránh bị AI đào thải, thay thế.

Trao đổi với truyền thông, ông Đào Trung Thành - Phó Viện trưởng Viện Công nghệ Blockchain và Trí tuệ nhân tạo (ABAI), ông Đỗ Thanh Hà - Giám đốc phát triển kinh doanh nền tảng Aicontent, ông Đặng Hữu Sơn, đồng sáng lập Lovinbot đã từng nêu quan điểm chung rằng: AI nên được coi là một công cụ hỗ trợ mạnh mẽ thay vì là mối đe dọa thay thế con người.

Ông Đào Trung Thành cho rằng không có ngành nghề nào hoàn toàn miễn nhiễm trước tác động của AI. Tuy nhiên, con người có thể duy trì lợi thế cạnh tranh nhờ những kỹ năng quan trọng như tư duy phản biện, sáng tạo, giải quyết vấn đề, khả năng thích nghi và giao tiếp. Những kỹ năng này không chỉ giúp con người làm việc hiệu quả với AI mà còn khai thác tối đa tiềm năng của công nghệ để nâng cao hiệu suất và tạo ra giá trị mới.

Ông nhấn mạnh rằng các ngành nghề dựa trên quy trình lặp lại và dễ tự động hóa sẽ chịu ảnh hưởng lớn nhất. Trong khi đó, những lĩnh vực đòi hỏi sự sáng tạo, tư duy chiến lược và tương tác con người vẫn giữ vai trò quan trọng. AI đã và đang tạo ra những thay đổi rõ rệt, nhưng mức độ tác động khác nhau tùy vào từng ngành nghề và từng cá nhân. Vấn đề cốt lõi không phải là sự tồn tại của AI, mà là cách con người phản ứng với sự phát triển của nó. Thay vì lo ngại, chúng ta cần chủ động tìm hiểu, học hỏi và thích nghi với AI như một phần tất yếu của tương lai.

Đồng quan điểm, ông Đỗ Thanh Hà, Giám đốc phát triển kinh doanh nền tảng Aicontent cho rằng, AI nên được coi là một công cụ hỗ trợ mạnh mẽ thay vì là mối đe dọa thay thế con người. AI có khả năng đảm nhiệm những công việc lặp đi lặp lại, mang tính quy trình và thiếu sáng tạo, từ đó thúc đẩy quá trình tự động hóa và tối ưu hóa hiệu suất lao động. Tuy nhiên, ông nhấn mạnh rằng trí tuệ con người không chỉ là khả năng phân tích và xử lý dữ liệu, mà còn bao gồm trí tuệ cảm xúc, sự thấu hiểu nhu cầu và hành vi con người. AI có thể đọc và phân tích dữ liệu lớn nhưng không thể nắm bắt đầy đủ bối cảnh, ẩn ý hay sự đa dạng văn hóa.

Trong giai đoạn chuyển đổi này, AI đang góp phần tối ưu hóa hiệu suất, kéo theo hệ quả là các doanh nghiệp sẽ loại bỏ những nhân sự không tạo ra nhiều giá trị, đặc biệt là những công việc mang tính lặp lại, ít thay đổi. Vì vậy, theo ông Đỗ Thanh Hà, thay vì lo lắng, con người nên tập trung phát triển giá trị bản thân, rèn luyện các kỹ năng quan trọng như sáng tạo, kết nối và thấu hiểu. Việc thành thạo sử dụng AI như một công cụ sẽ giúp mỗi cá nhân nâng cao giá trị và khả năng cạnh tranh trên thị trường lao động.

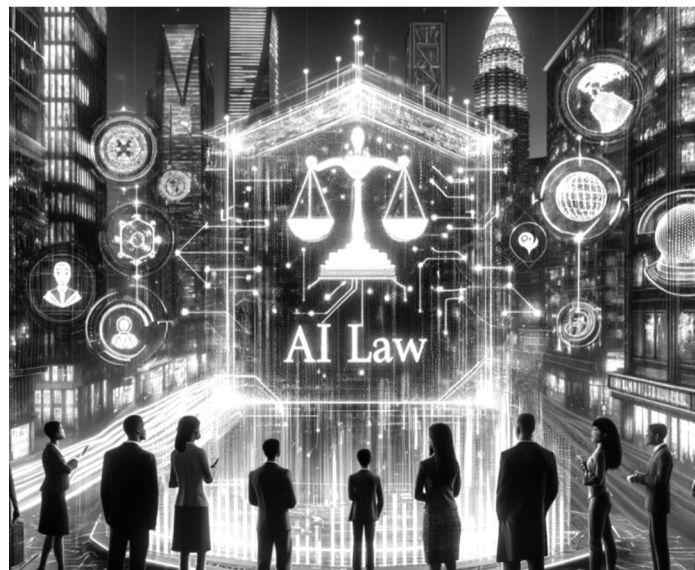
Ông Đặng Hữu Sơn, đồng sáng lập Lovinbot, cũng đồng tình rằng AI giúp doanh nghiệp cắt giảm chi phí và tối ưu hiệu suất làm việc. Chỉ cần mỗi nhân viên tăng 10% hiệu suất nhờ AI mỗi tuần hoặc mỗi tháng, toàn bộ tổ chức sẽ có sự tăng trưởng đáng kể. Tuy nhiên, theo ông, nhà lãnh đạo không thể phụ thuộc hoàn toàn vào AI để giành lợi thế cạnh tranh. Thay vào đó, yếu tố quyết định vẫn là sản phẩm, năng lực nội tại của doanh nghiệp, còn AI chỉ đóng vai trò hỗ trợ... **HỒNG MINH**

Điều quan tâm nhất là vấn đề đạo đức khi dùng AI

Trong bối cảnh AI tạo sinh bị lạm dụng vào nhiều mục tiêu xấu, gây nguy hại cho xã hội, Chính phủ Nhật Bản đã soạn thảo một dự luật liên quan việc quản lý, sử dụng công nghệ mới này và trình lên kỳ họp Quốc hội đầu tiên của năm nay để thông qua. Dự luật lồng ghép quy chế quản lý sử dụng AI tạo sinh nhằm giảm thiểu tác động tiêu cực với việc đẩy mạnh nghiên cứu - phát triển, ứng dụng công nghệ đầy tiềm năng này trong tất cả các lĩnh vực kinh tế - xã hội.

Theo Quyết định Số 127/QĐ-TTg ngày 26/1/2021 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Chiến lược quốc gia về nghiên cứu, phát triển và ứng dụng trí tuệ nhân tạo đến năm 2030, Bộ KH&CN xây dựng và hoàn thiện bổ sung các văn bản pháp luật về quyền sở hữu trí tuệ liên quan tới AI. Trao đổi với truyền thông, Thứ trưởng Bộ KH&CN Nguyễn Hoàng Giang cho biết: “Việt Nam không thể đứng ngoài cuộc chơi về AI, nhưng phải bảo đảm hai yếu tố: phải xây dựng hành lang pháp lý thông thoáng, đáp ứng yêu cầu thực tiễn để nghiên cứu, ứng dụng vào đời sống, thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội. Mặt khác, cần học tập, chia sẻ kinh nghiệm của các nước phát triển, đi trước theo hướng có trách nhiệm, phù hợp với văn hóa Việt Nam và tránh thiệt hại. Phát triển công nghệ số phải song hành cùng trách nhiệm và đạo đức”.

Còn theo ông Hoàng Nam Tiến, Phó Chủ tịch Hội đồng trường, Trường Đại học FPT: “Hiện Việt Nam chưa có quy định luật pháp về AI. Điều này cũng phản ánh thực tế luật pháp bao giờ cũng đi chậm hơn thực tiễn cuộc sống. Tuy nhiên, từ những mặt trái ứng

● **Cần xây dựng hành lang pháp lý cho việc ứng dụng AI.** (Nguồn: LinkedIn)

dụng AI, cũng đã đến lúc đặt vấn đề quản lý ngay từ bây giờ. Tuy nhiên, không cấm theo kiểu “bế quan tỏa cảng” mà hiểu biết đến đâu, chúng ta đặt barie đến đâu và luôn đặt vấn đề sẵn sàng thay đổi. Điều quan tâm nhất là vấn đề đạo đức khi dùng AI”.

Trẻ đi học và áp lực “con nhà người ta”

Vừa qua, Viện Khoa học giáo dục Việt Nam tổ chức Tọa đàm “Đề trẻ em Việt lớn lên với tuổi thơ không áp lực”. GS Lê Anh Vinh, Viện trưởng Viện Khoa học giáo dục Việt Nam chia sẻ câu chuyện khiến ông phải suy nghĩ rất nhiều về áp lực mà học trò đang phải gánh chịu. Trong 10 năm dẫn đội tuyển quốc gia dự thi Olympic toán học quốc tế, có một lần khi đưa học trò đi ăn trước ngày thi, một thành viên trong đội tuyển rất căng thẳng nói với ông rằng: “Thầy ơi chỉ còn 2 ngày nữa thôi là con không bao giờ phải thi toán nữa”.

Điều khiến GS Lê Anh Vinh bất ngờ bởi đó là một trong những em xuất sắc của đội tuyển. Và ông phải nói ngay, là mình không có bất cứ áp lực nào với các em cả, bản thân ông cũng không chịu áp lực về thành tích của đội tuyển, để em bớt căng thẳng khi bước vào kỳ thi. Khi đó, để cân bằng tâm lý cho học trò, GS Vinh kể ông đã nói: “Con hãy vào phòng thi như một cậu bé ở bậc tiểu học và hãy làm những bài toán trong kỳ thi IMO như những bài toán hay nhất trong cuộc đời mà không phải vì điểm số, giải thưởng”. Sau này, học sinh ấy đã thành công với môn toán ở một trường đại học hàng đầu nước Mỹ. Tuy nhiên, câu hỏi vì sao học sinh lại bị áp lực như vậy vẫn là điều khiến GS Lê Anh Vinh trăn trở.

Về việc đánh giá học sinh, đặc biệt là học sinh tiểu học những năm qua, GS Lê Anh Vinh cũng chia sẻ chuyện có đứa trẻ đi học về khoe bố là con được 9 điểm, nhưng đó là thấp nhất lớp, thì ông bố lại buồn. Ngược lại, khi con được 6 điểm nhưng là cao nhất lớp thì bố mẹ vẫn phấn khởi và khen “con giỏi quá”.

Đơn cử, việc thay đổi trong đánh giá học sinh tiểu học từ Thông tư 30, trong đó bỏ chấm điểm thường xuyên và sau đó nhà trường, thầy, cô giáo đã phải chịu áp lực rất lớn vì không biết nhận xét thì có đánh giá được đúng và đủ học sinh hay không. Do vậy, dù là tư tưởng đánh giá rất tiên bộ, nhân văn nhưng sau đó Thông tư này đã phải điều chỉnh rất nhiều rồi mới triển khai được trong thực tế.

Theo Viện trưởng Lê Anh Vinh, chúng ta thường nghĩ nhiều hơn sẽ tốt hơn, nếu vừa kết hợp cả cho điểm và nhận xét sẽ tốt hơn là chỉ có một hình thức. Giáo viên khen học sinh cũng tốt nhưng phụ huynh vẫn cần cô cho 9, 10 điểm. Tuy nhiên, theo ông Vinh, một kết quả nghiên cứu đã chỉ ra rằng, việc đánh giá bằng cho điểm hay cho điểm kết hợp với nhận xét không mang lại thay đổi đáng kể về kết quả học tập của học sinh; chỉ có việc đánh giá bằng nhận xét mới mang lại thay đổi như kỳ vọng. Bởi theo ông Vinh, khi có điểm số rồi thì không ai quan tâm đến những lời nhận xét và bản chất thực sự của những gì đang diễn ra trong lớp học.

Chuyện dài áp lực trên vai trẻ...

● Viện trưởng Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam Lê Anh Vinh. (Ảnh: MOET)

Theo các chuyên gia, học tiểu học không nặng về kiến thức, về thành tích, điểm số mà là bậc học để rèn luyện phẩm chất, tính cách, thái độ để các con vững vàng bước trên cuộc đời. Thế nhưng, đã từng có học sinh tiểu học quay cuồng với lịch học dày đặc nhằm đạt thành tích cao trong học tập như mong muốn của phụ huynh khiến em rơi vào trầm cảm...

● Làm sao để “Mỗi ngày đến trường là một ngày vui” không chỉ là khẩu hiệu. (Ảnh minh họa: MM)

Chúng ta có quá nhiều học sinh điểm số cao, điểm 10 rất nhiều nhưng lại có rất nhiều vấn đề... Điểm số không phải là tất cả.

Nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phải khiến đứa trẻ hạnh phúc và vô tư khi đi học, nhất là ở bậc tiểu học, GS Vinh nhắc lại từng có đề xuất nên kéo dài số năm học ở bậc tiểu học từ 5 năm lên thành 6 năm và gây nhiều tranh luận. Nhiều nước đã áp dụng mô hình này, lý do là họ muốn cho trẻ được kéo dài thời gian học tập và sống cuộc sống ít áp lực khi còn học tiểu học. Học tiểu học không nặng về kiến thức, về thành tích, điểm số mà là bậc học để rèn luyện phẩm chất, tính cách, thái độ để các con vững vàng bước trên cuộc đời.

GS Lê Anh Vinh bày tỏ, nhiều phụ huynh có xu hướng đặt kỳ vọng quá cao vào con cái, mong muốn con đạt được những thành tích vượt trội, phải xếp thứ nhất, là quán quân, vô địch để bố mẹ hãnh

diện. Tuy nhiên, điều này vô tình tạo ra gánh nặng tâm lý rất lớn cho trẻ. Thành tích, xếp thứ hạng là mục tiêu quá nhỏ với tuổi thơ. Bậc tiểu học, mục tiêu lớn hơn cần theo đuổi là hãy để cho con được sống với tuổi thơ của mình, không có áp lực. Trẻ em cần được yêu thương và hỗ trợ, không phải là những cỗ máy đạt thành tích. “Bậc tiểu học là bậc học vô cùng quan trọng, là nền tảng phát triển cho một đứa trẻ. Chúng ta luôn mong muốn những gì dễ dàng nhìn thấy nhất như điểm số, kết quả qua những kỳ thi và biến nó thành kỳ vọng. Nhưng quên rằng, một đứa trẻ cần phải có nền tảng tốt nhất, sự tự tin tốt nhất để có thể bước đi một chặng đường dài”.

Cần lan tỏa, truyền cảm hứng hơn là áp lực

Đã từng có học sinh tiểu học quay cuồng với lịch học dày đặc nhằm đạt thành tích cao trong học tập như mong muốn của bố mẹ

khiến em rơi vào trầm cảm, kết quả thi cử sa sút... Theo TS Phạm Thị Phương Thức, Trung tâm Nghiên cứu Tâm lý học và Giáo dục học, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam, thông thường có 3 yếu tố khiến trẻ em rơi vào áp lực. Thứ nhất là, áp lực tự thân các em đặt ra cho bản thân phải vươn tới mục tiêu gì. Thứ hai, áp lực thành tích của gia đình và thứ ba, từ các kỳ thi của nhà trường và thầy, cô giáo. Đặc biệt áp lực trong học tập, những yêu cầu mà giáo viên, cha mẹ và nhà trường đặt ra cho học sinh, khiến trẻ cảm thấy lo lắng và căng thẳng. Các yêu cầu cao trong chương trình giảng dạy tại các trường có chất lượng tốt hơn sẽ tạo ra áp lực học tập lớn hơn. Điều này dẫn đến nhiều hệ lụy tiêu cực cho trẻ, từ thể chất đến tinh thần, thậm chí khiến trẻ có xu hướng bạo lực thể chất và lạm dụng chất kích thích, giảm thành tích học tập.

Trong khi đó, PGS.TS Trần Thành Nam, Phó Hiệu trưởng

Trường Đại học Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội lại nhìn nhận, áp lực là điều không tránh khỏi trong cuộc sống... Sống quanh người lớn nhiều áp lực, giáo viên nhiều áp lực, đứa trẻ không thể nào không áp lực. Cũng theo PGS Trần Thành Nam, qua nhiều nghiên cứu tâm lý cho thấy, càng cố để không áp lực, con người càng rơi vào áp lực nặng nề hơn. Giống việc tự nhủ phải quên ai đó, chúng ta lại càng nhớ. Vậy nên thay vì chống đối với áp lực, chúng ta cần trang bị kỹ năng giải quyết vấn đề, nâng cao khả năng chịu đựng áp lực cho trẻ. Thay vì so sánh “con nhà người ta”, phụ huynh hãy cho các em thấy sự lan tỏa truyền cảm hứng hơn là áp đặt...

TS Tạ Ngọc Trí, Phó Vụ trưởng Vụ Giáo dục phổ thông, Bộ GD&ĐT cho rằng, xã hội đều thấy trẻ em có nhiều áp lực, vấn đề đặt ra phải tìm nguyên nhân. Thời gian qua, ngành Giáo dục đã đổi mới chương trình sách giáo khoa. Một trong những điều quan trọng của đổi mới chương trình sách giáo khoa, giáo dục phổ thông là chuyển từ trang bị kiến thức kỹ năng sang phát triển phẩm chất năng lực. Để phát triển phẩm chất, năng lực cho học sinh, chúng ta phải đổi mới phương pháp dạy học, đổi mới kiểm tra đánh giá. Với đổi mới phương pháp dạy học, từ chỗ học sinh học thụ động - cũng là một loại áp lực, giờ đây học sinh được chủ động tham gia các hoạt động dưới sự hướng dẫn của giáo viên, tổ chức các hoạt động học tập với thực tiễn.

Ngoài ra, các trường phải đổi mới kiểm tra đánh giá. Từ chỗ các bài kiểm tra mang tính chất lặp lại, ghi nhớ chuyển sang việc tiếp nhận, chuyển hóa kiến thức thành năng lực. Bên cạnh đổi mới giảng dạy, các nhà trường cần xây dựng phong trào trường học hạnh phúc, học sinh tích cực. Một số nhà trường có sự thay đổi như khi họp phụ huynh, sẽ họp từng người với cô, trao đổi với nhau mặt mạnh, mặt yếu của con, từ đó giúp các con tiến bộ, vượt lên chính mình chứ không phải so sánh với học sinh khác. Đây là một trong những biện pháp làm giảm áp lực.

Mặc dù vậy, theo TS Trí, chi nhà trường, thầy cô giảm áp lực cho học sinh thôi chưa đủ. Cha mẹ học sinh cũng phải hiểu mục đích cuối cùng là để con em có cuộc sống hạnh phúc. Cuộc sống hạnh phúc ấy không phải thi được giải nọ, giải kia mà hạnh phúc là được thoải mái sáng tạo, phát huy năng lực, sáng tạo của từng em. “Tất nhiên chúng ta vẫn cần có áp lực, nhưng áp lực theo hướng tích cực, nếu chưa hoàn thành nhiệm vụ hôm nay phải cố gắng hoàn thành công việc bằng cách phối hợp với bạn bè... Đây chính là động lực để học sinh giảm bớt áp lực, từ đó tạo ra môi trường học tập để học sinh phát triển phẩm chất, năng lực, trên cơ sở đó các em có cuộc sống hạnh phúc sau này”.

UYÊN NA

Tiếp tục hoàn thiện pháp luật để bảo vệ trẻ

Theo Phó Chủ tịch Hội Bảo vệ quyền trẻ em Việt Nam Hà Đình Bốn, áp lực là tình trạng trẻ nào cũng có thể phải đối mặt trong suốt hành trình lớn lên của mình. Tình trạng áp lực có thể xảy ra bởi nhiều nguyên nhân và gây ra những tác hại khôn lường, làm ảnh hưởng đến thể chất, tinh thần của trẻ. Nếu cha mẹ tạo áp lực cho con phải đạt điểm số cao, phải giành giải nhất, phải thành quán quân hay nhà vô địch trong các cuộc thi mà không phải mong muốn của trẻ, dẫn đến những hậu quả về sức khỏe tinh thần của các con, cũng có thể coi vi phạm quyền trẻ em. Vì vậy, ông Hà Đình Bốn đề xuất giải pháp cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống chính sách pháp luật về bảo vệ, chăm sóc trẻ em. Trong đó, phải xây dựng, ban hành cơ chế thực hiện đồng bộ, đầy đủ tất cả các quyền của trẻ em, không được coi nhẹ quyền nào và các quyền phải bảo đảm thực hiện hài hòa, hợp lý...

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

● Lễ khai mạc TechFest Việt Nam 2024. (Ảnh: MOST)

Bức tranh của hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam có hơn 4.000 doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo, trong đó có 2 kỳ lân, 11 doanh nghiệp được định giá trên 100 triệu USD, hơn 1.400 tổ chức hỗ trợ khởi nghiệp, 202 khu làm việc chung; 208 quỹ đầu tư; 35 tổ chức thúc đẩy kinh doanh... Hà Nội và TP HCM lọt vào top 200 thành phố khởi nghiệp toàn cầu...

● TP HCM cùng với Hà Nội được xếp hạng trong số 200 thành phố đổi mới sáng tạo toàn cầu. (Nguồn: ST)

Trí tuệ, sáng tạo của người Việt vươn ra thế giới

Theo lãnh đạo Bộ Khoa học và Công nghệ (KH&CN), trong 10 năm qua, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo của Việt Nam đã phát triển mạnh mẽ, thúc đẩy sự xuất hiện của các doanh nghiệp tiên phong ứng dụng công nghệ mới, mô hình kinh doanh mới, sẵn sàng cạnh tranh trên thị trường toàn cầu. Nhờ hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo phát triển mạnh mẽ, Việt Nam đang nổi lên là một trong những nền kinh tế năng động mới nổi và là trung tâm phát triển cho các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương. Trí tuệ, sức sáng tạo của người Việt Nam đã và đang từng bước khẳng định và vươn ra thế giới.

Theo báo cáo, khởi nghiệp sáng tạo tại Việt Nam đã trải qua ba giai đoạn phát triển. Giai đoạn 2013 - 2016 chứng kiến sự tăng trưởng đáng kể về cả số lượng và chất lượng, với 1.800 doanh nghiệp, 21 cơ sở ươm tạo và 7 tổ chức thúc đẩy kinh doanh. Đây là giai đoạn nhiều quỹ đầu tư nhận thấy tiềm năng lớn và thể hiện mong muốn đầu tư vào hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam.

Giai đoạn từ 2017 đến 2020 là thời điểm toàn cầu hóa. Lúc này, Chính phủ đã đẩy mạnh phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo bằng cách cung cấp hỗ trợ tài chính, thông qua chương trình thúc đẩy kinh doanh, cung cấp vốn rủi ro cho các doanh nghiệp mới thành lập. Thời gian này đã xuất hiện các chương trình hỗ trợ tập trung vào từng giai đoạn phát triển khác nhau của các doanh nghiệp khởi nghiệp. Trong giai đoạn này, các doanh nghiệp đã biết cách thu hút và tận dụng nguồn lực tài chính từ các nhà đầu tư trong nước và ngoài nước. Năm 2019, Việt Nam vươn lên vị trí thứ 3 trong số các quốc gia ASEAN về tốc độ tăng trưởng của hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, chỉ sau Indonesia và Singapore. Tỷ lệ lượng vốn đầu tư mạo hiểm trong tổng vốn

Trong năm 2024, thu hút vốn đầu tư mạo hiểm tại Việt Nam đã tăng trưởng mạnh mẽ trở lại, với số thương vụ đầu tư mạo hiểm tăng 27 bậc, xếp thứ 50/133 quốc gia. Số thương vụ nhận được vốn đầu tư mạo hiểm tăng 10 bậc, lên vị trí 44/133 quốc gia, phản ánh môi trường đầu tư và chất lượng của các startup (khởi nghiệp) được cải thiện. Chỉ số xếp hạng của bảng xếp hạng các hệ sinh thái khởi nghiệp trên toàn cầu Startup Blink năm 2024 cũng cho thấy, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo tại các thành phố của Việt Nam, cụ thể là Hà Nội, TP HCM và Đà Nẵng có những bước cải thiện, tiếp tục tăng trưởng, đưa Việt Nam xếp hạng thứ 56 trên thế giới, tăng 2 bậc so với năm 2023, vượt qua Armenia. Những con số trên cho thấy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam đang trên đà phát triển và thể hiện tiềm năng bút phá mạnh mẽ trong giai đoạn chuyển mình này.

đầu tư cho doanh nghiệp sáng tạo tại khu vực cũng đã tăng từ 5% (2018) lên 17%.

Giai đoạn từ 2021 đến nay là thời điểm gặp nhiều khó khăn và có bước chững lại. Tuy nhiên, hệ sinh thái đã phục hồi và đang tiến triển một cách ấn tượng. Cụ thể, năm 2021, Việt Nam đã ghi nhận mức đầu tư mạo hiểm kỷ lục với tổng số tiền đầu tư đạt 1,4 tỷ USD.

Bức tranh hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam năm 2024 nổi bật với khoảng 4.000 doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo, trong đó có 2 kỳ lân và 11 doanh nghiệp được định giá trên 100 triệu USD. Cả nước có hơn 1.400 tổ chức hỗ trợ khởi nghiệp, 202 khu làm việc chung, 208 quỹ đầu tư, 35 tổ chức thúc đẩy kinh doanh, 79 cơ sở ươm tạo và khoảng 170 trường đại học, cao đẳng tham gia vào các hoạt động khởi nghiệp sáng tạo. Hơn 20 trung tâm khởi nghiệp sáng tạo đã được hình thành tại các địa phương và trên toàn quốc. Năm 2023, Việt Nam đã thu hút được 529 triệu USD vốn đầu tư mạo hiểm cho khởi nghiệp sáng tạo, điều này cho thấy tiềm năng tăng trưởng và sức hấp dẫn đối với các nhà đầu tư quốc tế.

Thứ trưởng Bộ KH&CN Hoàng Minh cho biết, những năm gần đây, được sự quan tâm đặc biệt của lãnh đạo Đảng, Nhà nước, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo tại Việt Nam đã chứng kiến sự phát triển mạnh mẽ. Trong đó, các chính sách thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo của Chính phủ thông qua Đề án 844 hỗ trợ hệ sinh thái khởi

niệp sáng tạo quốc gia, Đề án 1665 hỗ trợ học sinh sinh viên khởi nghiệp, Đề án 939 hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp... với các hoạt động từ hỗ trợ hoàn thiện công nghệ, chuyên đổi mô hình, nâng cao năng lực, tiếp cận nguồn vốn, kết nối đầu tư, mở rộng thị trường, đơn giản hóa thủ tục hành chính, đã đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của doanh nghiệp, giúp họ vượt qua những thách thức trong bối cảnh quốc tế có nhiều biến động.

Đặc biệt, từ khi triển khai Đề án 844 "Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo quốc gia từ năm 2016" cũng như sáng kiến tổ chức Ngày hội khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia (TECHFEST), Việt Nam từ hệ sinh thái khởi nghiệp kém năng động thứ 2 trong số 6 quốc gia lớn nhất ASEAN, đã được ghi nhận là một trong 8 quốc gia thu nhập trung bình cải thiện thứ hạng nhiều nhất, tính từ năm 2013. Việt Nam cũng là 1 trong 3 quốc gia giữ kỷ lục có thành tích vượt trội so với mức độ phát triển trong 14 năm liên tiếp, luôn có kết quả đổi mới sáng tạo cao hơn so với mức độ phát triển - cho thấy hiệu quả trong việc chuyển các nguồn lực đầu vào thành kết quả đầu ra đổi mới sáng tạo.

Hình thành hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo mạnh mẽ

Thứ trưởng Hoàng Minh cho rằng, giai đoạn tới Việt Nam tập trung cải thiện hệ thống quy định pháp lý để thúc đẩy phát

triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo. Hiện nay Việt Nam chưa có một hành lang pháp lý đầy đủ và rõ ràng cho hệ sinh thái khởi nghiệp, cho các tổ chức cá nhân khởi nghiệp sáng tạo. Các quy định pháp lý đang nằm trong các quy định của các văn bản pháp luật khác nhau, nhiều nội dung nằm trong Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa.

Thứ trưởng Hoàng Minh cũng nhận định, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo của Việt Nam đã cơ bản bước qua giai đoạn đầu tiên, đang bước sang giai đoạn mở rộng và hội nhập với các hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo trên thế giới. Theo đó, cần xây dựng chính sách pháp luật, hành lang pháp lý để thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam phát triển tương xứng với mô hình, tiềm lực, yêu cầu của giai đoạn mới. Giai đoạn tới hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo Việt Nam cần các thành tố mới, đó là các tập đoàn, công ty, doanh nghiệp lớn với vai trò đầu tư, sử dụng các kết quả của tổ chức khởi nghiệp. Vì vậy, cần chính sách phù hợp để thúc đẩy hệ sinh thái phát triển.

Theo Thứ trưởng Hoàng Minh, mục tiêu cuối cùng của việc phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo là tạo ra môi trường thuận lợi để hình thành và phát triển các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo; tạo ra giá trị vượt trội cho kinh tế, xã hội. Vì vậy, hệ thống hỗ trợ cần thiết phải có hành lang pháp lý, chính sách, và các chủ thể hỗ trợ mạnh, cụ thể là các trung tâm hỗ trợ khởi nghiệp sáng tạo làm hạt nhân để huy động, khai thác, liên kết và tối ưu hóa các nguồn lực trong hệ sinh thái tại địa phương, tại Trung ương, từ khu vực tư nhân và cả từ nước ngoài...

Có thể nói, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo sẽ phát triển mạnh mẽ trong kỷ nguyên vươn mình cùng Nghị quyết 57. Trong một bài viết mới đây, Tổng Bí thư Tô Lâm khẳng định, cần xác định phát triển kinh tế tư nhân là chiến lược, chính sách lâu dài của quốc gia. Kinh tế tư nhân cùng với nền kinh tế Nhà nước, kinh tế tập thể là tập hợp nòng cốt để xây dựng nền kinh tế tự chủ, tự lực, tự cường. Đề phát huy vai trò của đội ngũ kinh tế tư nhân, một trong những giải pháp quan trọng được Tổng Bí thư Tô Lâm chỉ ra, đó là cần thúc đẩy làn sóng khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo, chuyên đổi số và ứng dụng công nghệ mới. Đây là yếu tố then chốt giúp kinh tế tư nhân bút phá và vươn tầm quốc tế.

Thời gian qua, nhiều cơ chế, chính sách khuyến khích và hỗ trợ doanh nghiệp đầu tư nghiên cứu, đổi mới công nghệ đã được ban hành và có những tác động tích cực giúp các doanh nghiệp nâng cao năng suất, chất lượng, cũng như năng lực cạnh tranh của sản phẩm, dịch vụ. Đề kinh tế tư nhân thực sự bút phá, Tổng Bí thư Tô Lâm chỉ đạo, cần có những chính sách hỗ trợ mạnh mẽ và hiệu quả để thúc đẩy doanh nghiệp tư nhân ứng dụng công nghệ, đổi mới sản phẩm, nâng cao giá trị gia tăng. Nhà nước cần tạo khung pháp lý thử nghiệm cho các lĩnh vực công nghệ mới, khuyến khích doanh nghiệp tư nhân đầu tư vào các lĩnh vực tiên phong như trí tuệ nhân tạo, các khối dữ liệu được mã hóa và kết nối với nhau thành một chuỗi (blockchain), dữ liệu lớn, thương mại điện tử, công nghệ tài chính (fintech) và y tế thông minh... Triển khai các chính sách hỗ trợ tài chính và ưu đãi thuế cho doanh nghiệp đầu tư cho nghiên cứu phát triển (R&D). Hình thành hệ sinh thái khởi nghiệp mạnh mẽ, tạo điều kiện cho các start-up, các "kỳ lân công nghệ" mang tên Việt Nam vươn tầm quốc tế...

NGUYỆT THƯƠNG

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Gắn với xu hướng phát triển của thời đại

Trong vài thập kỷ gần đây, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo đã trở thành một nhân tố quan trọng trong việc thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội toàn cầu. Không chỉ góp phần đáng kể vào GDP thông qua việc tạo ra giá trị gia tăng và hàng chục triệu việc làm mỗi năm, các doanh nghiệp khởi nghiệp còn thúc đẩy khoa học, công nghệ thông qua những sản phẩm, dịch vụ tiên tiến. Sự năng động và sáng tạo của hệ sinh thái này vừa là động lực, vừa là áp lực, buộc các doanh nghiệp truyền thống phải đổi mới để theo kịp xu hướng và tránh bị bỏ lại phía sau.

Các lĩnh vực khởi nghiệp nổi bật bao gồm công nghệ giáo dục, công nghệ tài chính, công nghệ y tế, cùng với sự hiện diện mạnh mẽ trong những ngành truyền thống như du lịch và bất động sản. Điều này phản ánh sự phong phú của hệ sinh thái cũng như khả năng vượt trội trong việc biến nguồn lực đầu vào thành những thành tựu khởi nghiệp đổi mới sáng tạo.

Mặc dù vậy, sự phát triển của các nhân tố trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tại Việt Nam phát triển còn chậm, thiếu tính bền vững. Một phần lý do bắt nguồn từ những rào cản trong hoạt động khởi nghiệp, nhất là vấn đề đầu tư và huy động vốn cho dự án khởi nghiệp. Năm 2024 tiếp tục là một năm khó khăn với hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam, khi giai đoạn "mùa đông gọi vốn" kéo dài từ năm 2023 vẫn chưa có dấu hiệu kết thúc. Hoạt động thu hút vốn đầu tư chưa ghi nhận bước tiến đáng kể, buộc nhiều doanh nghiệp khởi nghiệp phải điều chỉnh mô hình kinh doanh và tìm cách thích nghi với bối cảnh thị trường đầy khó khăn.

Trước tình hình đó, các chuyên gia khuyến nghị rằng hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo Việt Nam cần định hướng theo các xu hướng nổi bật trên thế giới. Hiện nay, các doanh nghiệp khởi nghiệp, cả ở phạm vi toàn cầu lẫn tại Việt Nam đang tập trung mạnh mẽ vào chuyển đổi số và chuyển đổi xanh. Điển hình là sự bùng nổ của các startup trong các lĩnh vực như trí tuệ nhân tạo (AI), năng lượng tái tạo và công nghệ sinh học, cho thấy sự chuyên dịch mạnh mẽ của hệ sinh thái khởi nghiệp hướng tới các giải pháp công nghệ tiên tiến và bền vững.

Xu hướng này càng trở nên tất yếu khi cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra mạnh mẽ trên toàn cầu. Việt Nam từng bỏ lỡ cơ hội từ ba cuộc cách mạng công nghiệp trước đó, do vậy cuộc Cách mạng lần thứ tư mang đến triển vọng lớn cho những quốc gia chưa có nền tảng công nghiệp lâu đời như nước ta. Thời điểm hiện tại nếu không nắm bắt cơ hội, Việt Nam có nguy cơ bị bỏ lại phía sau.

Trong bối cảnh này, chuyển đổi số trở thành yếu tố cốt lõi giúp các doanh nghiệp khởi nghiệp tồn tại và phát triển. Đồng thời mở ra nhiều cơ hội mới cho các doanh nghiệp khởi

Nâng tầm hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia

● Giải thưởng của Frost & Sullivan đã giúp VinCSS một lần nữa khẳng định vị thế dẫn đầu Châu Á - Thái Bình Dương về xác thực mạnh không mật khẩu. (Ảnh: TTTT)

Chuyển đổi số, chuyển đổi xanh, liên kết vùng được xác định là ba yếu tố góp phần nâng tầm vị thế hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia. Tuy nhiên, để phát huy tối đa lợi thế của các yếu tố này, cần khơi thông "điểm nghẽn" cản trở doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo.

ng nghiệp đổi mới sáng tạo, giúp doanh nghiệp nâng cao hiệu quả sản xuất, quản lý, cắt giảm chi phí và là công cụ quan trọng để khơi nguồn cho những giá trị mới. Nhờ chuyển đổi số, các doanh nghiệp có thể dễ dàng tiếp cận thị trường toàn cầu và nhanh chóng thích nghi với những biến động của thị trường.

Nói một cách đơn giản, khởi nghiệp đổi mới sáng tạo gắn liền với chuyển đổi số là việc ứng dụng công nghệ số để thay đổi phương thức vận hành của doanh nghiệp khởi nghiệp, từ đó tạo ra các cơ hội mới và nâng cao hiệu quả kinh doanh. Quá trình này bao gồm việc tích hợp các công nghệ tiên tiến hàng đầu như AI, dữ liệu lớn (Big Data), Internet vạn vật (IoT) và blockchain vào mọi hoạt động kinh doanh.

Rõ ràng, chuyển đổi số không chỉ dừng lại ở việc tích hợp công nghệ số vào các lĩnh vực kinh tế - xã hội, mà còn là quá trình xây dựng một phương thức sản xuất mới, tiên tiến và hiện đại hóa. Điều này cũng hoàn toàn phù hợp với xu hướng chuyên dịch tất yếu của thế giới hiện nay là chuyển đổi xanh. Cùng với mục tiêu phát triển kinh tế số, kinh tế xanh cũng là một trong các ưu tiên hàng đầu tại các nền kinh tế đang phát triển trong

bối cảnh biến đổi khí hậu đang diễn ra một cách nhanh chóng.

Đặc biệt đối với Việt Nam, càng gần đến mốc 2030, chúng ta càng phải đổi mới với áp lực giảm phát thải carbon theo cam kết quốc tế. Đây là cơ hội lớn cho các doanh nghiệp khởi nghiệp trong lĩnh vực công nghệ khí hậu, bao gồm các ngành như năng lượng tái tạo, tiết kiệm năng lượng, thu hồi và lưu giữ carbon, giao thông bền vững. Chuyển đổi xanh vừa là yếu tố thiết yếu trong chiến lược phát triển bền vững của các doanh nghiệp khởi nghiệp, vừa hỗ trợ doanh nghiệp Việt tham gia sâu hơn vào chuỗi cung ứng toàn cầu, đồng thời mở ra triển vọng để Việt Nam trở thành quốc gia tiên phong trong khu vực.

Một lần nữa khẳng định, hai xu hướng chủ đạo đang tái định hình nền kinh tế toàn cầu là chuyển đổi số và chuyển đổi xanh. Vì vậy, chiến lược chuyển đổi kép (kết hợp chuyển đổi số và chuyển đổi xanh) trở thành một giải pháp then chốt, giúp các doanh nghiệp khởi nghiệp tại Việt Nam đạt được các mục tiêu kinh doanh, hướng tới phát triển bền vững. Hơn nữa, khi kết hợp với liên kết vùng mạnh mẽ, thu hút các nguồn lực, đặc biệt là nguồn lực đầu tư, tài chính, chuyên gia, công nghệ từ các vùng khác trong

nước và từ nước ngoài, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia sẽ được nâng tầm.

Và cần những chính sách đồng hành để vươn ra thế giới

Start-up công nghệ của Việt Nam VinCSS vừa được tổ chức Frost & Sullivan vinh danh lãnh đạo đổi mới đột phá trong lĩnh vực an ninh bảo mật IoT toàn cầu 2024. Năm 2024 đánh dấu một năm đầy nỗ lực vươn ra thế giới của VinCSS - một startup an ninh mạng. Chỉ trong 1 năm, VinCSS liên tiếp bắt tay với các DN uy tín trong khu vực như Autocrypt đến từ Hàn Quốc, GoGoByte đến từ Trung Quốc, FPT Software từ Việt Nam trong mảng an ninh bảo mật cho phương tiện thông minh; HiTRUST, Webcomm, Smart Displayer của Đài Loan (Trung Quốc) trong mảng quản lý định danh và truy cập; công ty hàng đầu thế giới về thiết bị IoT và máy tính phục vụ công nghiệp ASRock Industrial trong mảng an ninh bảo mật cho thiết bị IoT. Đặc biệt, gần đây nhất, VinCSS đã có một hợp tác toàn diện trên mọi lĩnh vực với ST Engineering - tập đoàn công nghệ, quốc phòng và kỹ thuật lớn nhất Singapore.

Vươn ra nước ngoài là bước đi chiến lược của startup này trong

tiến trình Series B với trọng điểm là mở rộng quy mô, mở rộng thị trường, tìm kiếm khách hàng mới, tăng trưởng doanh thu và gia tăng giá trị doanh nghiệp. Là một startup, VinCSS mong muốn tận dụng mọi cơ hội để phát triển.

Thành lập từ năm 2018, xuất phát điểm với dịch vụ an ninh bảo mật công nghệ thông tin truyền thống, VinCSS nhanh chóng nhận diện được những cơ hội mới và mở rộng các lĩnh vực kinh doanh của mình. Ở Việt Nam, đây là đơn vị duy nhất cung cấp các giải pháp an ninh bảo mật cho phương tiện thông minh suốt 5 năm qua. VinCSS cũng là công ty đầu tiên tại Việt Nam cung cấp các sản phẩm, dịch vụ và giải pháp quản lý định danh và truy cập không mật khẩu. Đối với mảng an ninh bảo mật cho thiết bị IoT, VinCSS thậm chí đã được công nhận là tiên phong toàn cầu khi là một trong số ít công ty trên thế giới đang thương mại hóa thành công các giải pháp bảo mật IoT của mình cũng như nhận được những chứng chỉ quốc tế đầu tiên trên thế giới. Có thể nói, công ty này đã gặt hái được một số thành công nhất định tại thị trường nội địa khi có những khách hàng lớn, quan trọng, làm tiền đề vững chắc cho việc hướng đến các thị trường quốc tế rộng lớn hơn.

"Chúng tôi mong muốn mở mang ra thị trường quốc tế không chỉ để phát triển kinh doanh, mà còn để học hỏi kinh nghiệm, làm tốt hơn và thu về nhiều ý tưởng mới để có thể quay về giải quyết những "bài toán" trong nước và đóng góp cho Việt Nam", ông Đỗ Ngọc Duy Trác, CEO của VinCSS chia sẻ.

Dù vậy, bước chân vào thị trường nước ngoài rộng lớn và đầy cơ hội, startup Việt này cũng phải đối mặt với không ít những thử thách lớn. Bởi thực tế, Việt Nam vốn chưa phải là quốc gia được định vị cao trong lĩnh vực công nghệ. Khi mà Việt Nam thường được thế giới biết đến như một quốc gia gia công nhiều hơn là kiến tạo các giải pháp, sản phẩm mới. Thương hiệu quốc gia được định vị như vậy trên trường quốc tế cũng mang đến khó khăn cho DN công nghệ Việt Nam khi muốn vươn ra các thị trường mới đầy cạnh tranh. Cùng đó, thị trường mới là vùng nước lạ với vô vàn tham số biến động. Khi không còn các thế mạnh đến từ chỗ dựa sẵn nhà, DN Việt Nam rất dễ mắc sai lầm...

Có thể nói, các startup khởi nghiệp sáng tạo của Việt Nam đang mỗi ngày vươn ra thế giới với niềm đam mê và trí tuệ kiên cường. Giờ đây, trong kỷ nguyên chuyển đổi số và chuyển đổi xanh gõ cửa, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo đóng vai trò quan trọng, đồng hành, sát cánh cùng đất nước tiến xa hơn trên con đường hội nhập sâu rộng và phát triển bền vững. Tuy nhiên, bên cạnh những cơ hội để nâng tầm hệ sinh thái, vẫn còn nhiều khó khăn, thách thức cần đổi mới trong thời gian tới nhằm tạo động lực mạnh mẽ cho các doanh nghiệp khởi nghiệp đổi mới sáng tạo.

LINH CHI

Một trong những khó khăn, thách thức lớn đối với doanh nghiệp khởi nghiệp là vấn đề tài chính, hành lang pháp lý và cơ chế, chính sách hỗ trợ. Nhất là cơ chế, chính sách hỗ trợ hoạt động khởi nghiệp được ban hành chưa đồng bộ, chưa có chính sách ưu đãi để khuyến khích doanh nghiệp đổi mới sáng tạo ngay từ giai đoạn đầu. Mặt khác, chính sách hỗ trợ pháp lý cho doanh nghiệp khởi nghiệp ở nước ta vẫn còn chồng chéo, chưa rõ ràng, phải qua nhiều khâu thủ tục giấy tờ. Đây đều là trở ngại chính khiến các dự án khởi nghiệp gặp nhiều khó khăn trong hoạt động kinh doanh trong thực tiễn.

Để giải quyết những thách thức trong hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, chuyên gia khởi nghiệp nhận định cần hoàn thiện cơ chế, chính sách theo hướng đồng bộ, rõ ràng hướng tới nhóm đối tượng doanh nghiệp khởi nghiệp thay vì bị phân tán trong nhiều văn bản pháp luật khác nhau như hiện nay. Quan trọng hơn, Chính phủ cần đẩy mạnh hỗ trợ bằng cách đơn giản hóa thủ tục pháp lý, tạo cơ chế đột phá để hỗ trợ ngân sách cho giai đoạn đầu của doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo, đồng thời xây dựng chính sách thu hút đầu tư quốc tế và phát triển thị trường một cách hiệu quả hơn.

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Bài học từ các kỳ lân công nghệ tỷ đô

Trong vòng một thập kỷ qua, hệ sinh thái khởi nghiệp tại Việt Nam đã có những bước tiến mạnh mẽ. Theo báo cáo của Cento Ventures, Việt Nam nằm trong top 3 hệ sinh thái khởi nghiệp năng động nhất Đông Nam Á, chỉ sau Indonesia và Singapore. Tổng giá trị đầu tư vào startup Việt Nam năm 2022 đạt khoảng 1,4 tỷ USD, tăng mạnh so với mức chỉ vài trăm triệu USD vào đầu thập niên 2010. Năm 2023, Venture Capital Asia ước tính Việt Nam có hơn 4.000 công ty khởi nghiệp (startup), với 4 công ty đạt danh hiệu kỳ lân. Các công ty này không chỉ thu hút đầu tư mà còn đóng vai trò dẫn dắt, truyền cảm hứng cho thế hệ startup mới. Báo cáo cũng nhấn mạnh rằng tổng giá trị các thương vụ đầu tư mạo hiểm tại Việt Nam năm 2021 đạt kỷ lục 1,4 tỷ USD, phần lớn nhờ các kỳ lân công nghệ này.

Cụ thể, VNG thành lập năm 2004, được xem là kỳ lân công nghệ đầu tiên của Việt Nam, được định giá trên 1 tỷ USD từ năm 2014. VNG cũng là công ty Việt Nam đầu tiên nộp hồ sơ niêm yết trên sàn Nasdaq. Ứng dụng Zalo của VNG hiện có hơn 70 triệu người dùng, chiếm lĩnh thị trường nhắn tin nội địa. Thành công của VNG đã mở đường cho các startup công nghệ khác vươn ra quốc tế.

Bên cạnh đó, VNPAY - một trong những công ty fintech (công nghệ tài chính) hàng đầu - được định giá trên 1 tỷ USD vào năm 2019 sau vòng gọi vốn từ SoftBank và GIC. Đến nay, hệ thống mã QR của VNPAY phủ sóng tại hơn 200.000 điểm chấp nhận thanh toán trên toàn quốc, xử lý hàng tỷ giao dịch mỗi năm. Sự phát triển của VNPAY cũng phản ánh xu hướng số hóa mạnh mẽ trong nền kinh tế Việt Nam.

Một kỳ lân khác cũng là ứng dụng thanh toán - MoMo, với hơn 30 triệu người dùng và được định giá trên 2 tỷ USD vào năm 2021 sau khi nhận đầu tư từ Warburg Pincus và Mizuho. Năm 2023, MoMo đã mở rộng sang lĩnh vực cho vay vi mô và bảo hiểm số, với doanh thu năm 2022 tăng 45% so với năm trước. MoMo không chỉ thúc đẩy thanh toán không tiền mặt mà còn tạo ra một hệ sinh thái tài chính số khép kín.

Là kỳ lân trong lĩnh vực phát triển game, Sky Mavis đạt định giá 3 tỷ USD vào năm 2021. Theo TechCrunch, năm 2023, Sky Mavis thành công huy động thêm 150 triệu USD để mở rộng hệ sinh thái blockchain, bắt chập thị trường tiền số suy thoái. Game blockchain "Axie Infinity" do công ty phát triển và phát hành từng đạt đỉnh với hơn 2,7 triệu người chơi hàng ngày vào năm 2021, minh chứng cho

HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO VIỆT NAM:

Góc nhìn từ những kỳ lân

● VNG được xem là kỳ lân công nghệ đầu tiên của Việt Nam. (Ảnh: Mekong Asean)

Hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam đang chứng kiến sự trở dậy mạnh mẽ, với sự xuất hiện của các công ty kỳ lân - những doanh nghiệp đạt mức định giá trên 1 tỷ USD. Những cái tên như VNG, VNPAY, MoMo và Sky Mavis không chỉ là biểu tượng của thành công mà còn phản ánh tiềm năng và thách thức của hệ sinh thái này.

tiềm năng của startup Việt trong lĩnh vực công nghệ mới.

Có thể nói, sự xuất hiện của các startup kỳ lân tại Việt Nam như VNPAY, MoMo, Sky Mavis hay VNG không chỉ là kết quả của những ý tưởng sáng tạo, mà còn nhờ vào những yếu tố nền tảng quan trọng đã giúp họ phát triển mạnh mẽ. Trong số đó, ba yếu tố cốt lõi có thể kể đến nguồn vốn dồi dào, nhân lực công nghệ chất lượng cao và một thị trường tiềm năng với nhu cầu ngày càng tăng.

Một trong những yếu tố quan trọng nhất giúp các kỳ lân Việt Nam vươn lên chính là sự hỗ trợ mạnh mẽ từ các quỹ đầu tư quốc tế. Các công ty này đã nhận được những khoản đầu tư khổng lồ, giúp họ mở rộng quy mô nhanh chóng và khẳng định vị thế trên thị trường. Các quỹ như Sequoia Capital, SoftBank, Temasek hay GGV Capital đều đã rót vốn vào các startup Việt Nam trong những năm qua. Các startup kỳ lân đều đã huy động được hàng trăm triệu USD từ các nhà đầu tư quốc tế. Nhờ nguồn vốn dồi dào, MoMo đã không ngừng mở rộng hệ sinh thái dịch vụ, từ thanh toán di động đến bảo hiểm và quản lý tài chính cá nhân, trong khi VNPAY tiếp tục củng cố vị thế trong ngành ngân hàng số. Sky Mavis cũng

● MoMo đã tận dụng làn sóng số hóa để mở rộng dịch vụ thanh toán không dùng tiền mặt, thu hút hàng chục triệu người dùng. (Ảnh: MoMo)

nhận được sự hậu thuẫn từ quỹ đầu tư hàng đầu Andreessen Horowitz, giúp doanh nghiệp mở rộng thị trường toàn cầu, đặc biệt là trong lĩnh vực Web3 và GameFi.

Đáng chú ý, Việt Nam đang sở hữu một nguồn nhân lực công nghệ dồi dào, tạo ra lợi thế quan trọng cho các startup trong cuộc đua đổi mới sáng tạo. Theo báo cáo của TopDev năm 2023, cả nước có hơn 1 triệu kỹ sư công nghệ thông tin - một con số ấn tượng cho thấy Việt Nam không thiếu nhân tài để phát triển các doanh nghiệp công nghệ. Không chỉ có số lượng kỹ sư đông đảo, Việt Nam còn có lợi thế về chi phí nhân công cạnh tranh so với các quốc gia như Singapore hay Mỹ. Điều này giúp các startup có thể phát triển sản phẩm với chi phí thấp hơn, đồng thời tạo ra lợi nhuận cao hơn trong dài hạn. Ví dụ, chiến lược tuyển dụng của VNG tập trung vào việc thu hút những tài năng hàng đầu từ các trường đại học công nghệ lớn như Đại học Bách khoa, Đại học Công Nghệ - ĐHQG Hà Nội hay Đại học FPT.

Bên cạnh nguồn vốn và nhân lực, một trong những yếu tố then chốt giúp các kỳ lân Việt Nam phát triển mạnh mẽ chính là sự tăng trưởng của thị trường trong nước. Với dân số gần 100

triệu người, trong đó 70% dưới 35 tuổi, Việt Nam là một trong những thị trường năng động nhất khu vực Đông Nam Á, kéo theo sự bùng nổ nhu cầu về các dịch vụ fintech, thương mại điện tử và giải trí số. MoMo đã tận dụng làn sóng số hóa này để mở rộng dịch vụ thanh toán không dùng tiền mặt, thu hút hàng chục triệu người dùng và trở thành nền tảng fintech hàng đầu tại Việt Nam.

Ngoài ra, Việt Nam còn là điểm đến hấp dẫn của các nhà đầu tư nước ngoài, nhờ vào vị trí chiến lược trong khu vực và chính sách mở cửa kinh tế. Điều này giúp các startup có thêm cơ hội hợp tác với các đối tác quốc tế, mở rộng thị trường ra nước ngoài và tiếp cận nguồn vốn dễ dàng hơn.

Mục tiêu 10 kỳ lân vào 2030 - khó nhưng khả thi?

Chính phủ Việt Nam đặt mục tiêu tạo ra 10 kỳ lân vào năm 2030 thông qua chính sách đổi mới, ưu đãi thuế và đầu tư vào công nghệ cao. Sự phát triển của quỹ đầu tư nội địa cũng giúp startup có thêm nguồn lực tài chính. Đáng chú ý, hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam vẫn còn nhiều dư địa phát triển, với tiềm năng tăng trưởng mạnh trong thập kỷ hiện tại, hướng đến mục tiêu 10 kỳ lân công nghệ là một thách thức lớn

nhưng hoàn toàn khả thi.

Sau giai đoạn bùng nổ đầu tư vào năm 2021, hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam đang phải đối mặt với những thách thức không nhỏ, đặc biệt là sự sụt giảm dòng vốn, áp lực cạnh tranh từ các đối thủ quốc tế và hạn chế về quy mô thị trường nội địa.

Cụ thể, từ năm 2022, kinh tế toàn cầu bất ổn khiến dòng vốn vào startup Việt Nam suy giảm mạnh. Theo Venture Capital Asia, tổng vốn đầu tư mạo hiểm vào Việt Nam năm 2022 chỉ đạt 634 triệu USD, giảm đáng kể so với năm trước. Đến nửa đầu năm 2023, con số này tiếp tục giảm xuống 413 triệu USD, khiến nhiều startup gặp khó khăn trong việc huy động vốn. Các quỹ đầu tư trở nên thận trọng hơn, yêu cầu các doanh nghiệp phải chứng minh hiệu quả kinh doanh trước khi rót vốn. Thực trạng này cũng đặt ra nhiều thách thức với các công ty kỳ lân. MoMo, VNG và Sky Mavis đều phải tối ưu hóa mô hình kinh doanh, cắt giảm chi phí và tìm kiếm các nguồn thu bền vững hơn thay vì chỉ dựa vào dòng vốn đầu tư.

Không chỉ đối mặt với "bài toán" tài chính, các startup Việt Nam còn chịu áp lực từ cạnh tranh quốc tế. Các công ty công nghệ từ Indonesia, Singapore và Trung Quốc đang mở rộng mạnh mẽ tại Đông Nam Á, thu hút nguồn vốn và khách hàng. Minh chứng, các công ty công nghệ Đông Nam Á như Sea Group (Shopee, Garena) hay Grab đang thu hút sự quan tâm mạnh mẽ từ giới đầu tư, khiến cơ hội huy động vốn của các startup Việt trở nên khó khăn hơn.

Một thách thức khác là quy mô thị trường nội địa. Dù Việt Nam có gần 100 triệu dân, nhưng vẫn nhỏ hơn nhiều so với Indonesia, quy mô khoảng 270 triệu dân, một thị trường hấp dẫn hơn với các nhà đầu tư. Theo The Business Times, để tăng trưởng bền vững, các kỳ lân Việt Nam buộc phải mở rộng ra nước ngoài. Tuy nhiên, quá trình này không dễ dàng do rào cản văn hóa, pháp lý và cạnh tranh tại từng thị trường. Các công ty cần có chiến lược quốc tế hóa rõ ràng, tìm kiếm đối tác bản địa và điều chỉnh sản phẩm phù hợp với nhu cầu địa phương.

Nhìn chung, hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam đang bước vào một giai đoạn đầy thử thách. Dù vậy, dư địa phát triển vẫn rất lớn. Để đưa Việt Nam trở thành trung tâm khởi nghiệp khu vực, các startup cần tận dụng tốt chính sách hỗ trợ, đổi mới liên tục và mở rộng ra thị trường quốc tế. Kết hợp với chiến lược đúng đắn, sự hợp tác chặt chẽ giữa Chính phủ, nhà đầu tư và doanh nghiệp, hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam hoàn toàn có thể phát triển bền vững và ghi danh trên bản đồ thế giới.

ĐỖ TRANG

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Đào tạo nguồn nhân lực cho hệ sinh thái khởi nghiệp

Vào năm ngoái, theo báo cáo “Chỉ số hệ sinh thái khởi nghiệp toàn cầu năm 2024”, Việt Nam đang là một nước có thứ hạng cao trong bảng xếp hạng ở khu vực Đông Nam Á. Đây là một động lực để nâng cao nguồn nhân lực cả về chất và lượng cho một hệ sinh thái startup (khởi nghiệp) ở nước ta.

● Người lao động cần phải nâng cao trình độ, kỹ năng để tạo “chiều sâu” nghề nghiệp. (Ảnh minh họa - Nguồn: PV)

● Nguồn lao động trẻ cần có kiến thức về khoa học - kỹ thuật để bắt kịp xu hướng khởi nghiệp trên thế giới. (Ảnh minh họa - Nguồn: Cepew)

● Các doanh nghiệp, công ty startup nên có những liên kết đào tạo, hỗ trợ nghề nghiệp cho các em học sinh, sinh viên cùng tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao. (Ảnh minh họa - Nguồn: PV)

Một thế hệ trẻ cần nắm bắt khoa học - công nghệ

Trong những năm qua, hệ sinh thái khởi nghiệp của Việt Nam được đánh giá là đạt nhiều thành công, với sự phát triển ở nhiều lĩnh vực. Các lĩnh vực khởi nghiệp tại Việt Nam đang thu hút vốn nhiều từ các nhà đầu tư thường gắn liền với khoa học - công nghệ, như: Thương mại điện tử, công nghệ tài chính, công nghệ thực phẩm, giải pháp doanh nghiệp và dịch vụ công nghệ thông tin. Với các kỳ lân như MoMo và Sky Mavis, Việt Nam đang nổi lên như một cường quốc khởi nghiệp tại Đông Nam Á.

Cũng theo báo cáo từ Bộ Kế hoạch và Đầu tư năm 2024 cho biết, Việt Nam đã thu hút được hơn 1 tỷ USD đầu tư vào các startup công nghệ trong năm 2023. Sự tăng trưởng nhanh chóng của hệ sinh thái khởi nghiệp này có mức trường thành tương đương Singapore và Malaysia.

Các startup công nghệ với tỷ lệ được đầu tư cao ở Việt Nam, nhưng đang gặp phải rất nhiều khó khăn cần luôn đổi mới nhanh chóng của khoa học - công nghệ.

Để nắm bắt thành tựu nghiên cứu mới trên thế giới và ứng dụng những kỹ thuật tiên tiến như AI (trí tuệ nhân tạo) vào khởi nghiệp, cần có một đội ngũ trẻ năng động, thành thạo công nghệ thông tin. Và hiện tại, Việt Nam có lợi thế rất lớn về nguồn nhân lực đến từ các trường đại học.

Mặc dù có thế mạnh về nguồn nhân lực trẻ, nhưng thực tế, Việt Nam lại chưa thể khai thác tối đa lợi thế này để xây dựng một cộng đồng doanh nghiệp mạnh. Nếu được bảo trợ đúng cách, lực lượng sinh viên khởi nghiệp có thể trở thành hạt nhân cho sự phát triển của doanh nghiệp nhỏ và vừa, góp phần gia

tăng số lượng doanh nghiệp tại Việt Nam - điều mà nền kinh tế đang rất cần.

Hiện nay, Đảng, Nhà nước đã có rất nhiều chính sách hỗ trợ phát triển khoa học - công nghệ. Như Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia. Mới gần đây nhất, Bộ Giáo dục và Đào tạo tổ chức họp báo công bố quy hoạch mạng lưới cơ sở giáo dục đại học, sự phạm giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050.

Ông Nguyễn Anh Dũng, Phó Vụ trưởng Vụ Giáo dục Đại học (Bộ Giáo dục và Đào tạo) cho biết, quy hoạch lần này sẽ tập trung vào việc nâng cao chất lượng đào tạo, nghiên cứu khoa học và đổi mới sáng tạo. Các tiêu chí để xác định trường đại học trọng điểm bao gồm: Chất lượng đào tạo, uy tín trong nghiên cứu khoa học, tỉ lệ sinh viên có việc làm sau tốt nghiệp và mức độ đóng góp vào sự phát triển kinh tế - xã hội.

Trong những năm gần đây, các trường đại học đang tăng tốc đào tạo nguồn nhân lực các lĩnh vực STEM (khoa học - công nghệ). UBND TP HCM có kế hoạch triển khai chương trình Nghiên cứu và phát triển ứng dụng AI giai đoạn 2020 - 2030. Trong đó, TP HCM giao ĐH Quốc gia TP HCM chủ trì nghiên cứu, đề xuất phương án, Sở TT-TT phối hợp xây dựng và triển khai dự án đầu tư. Một nội dung của kế hoạch này là triển khai Đề án đào tạo nguồn nhân lực AI. ĐH Quốc gia TP HCM hiện cũng đã xây dựng dự thảo khung chương trình khoa học và công nghệ nghiên cứu ứng dụng AI giai đoạn đến năm 2030. Trường ĐH Bách khoa, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên và Trường ĐH Công nghệ thông tin đào tạo

AI theo hướng chuyên sâu. Trong khi đó, một số trường đại học khác đã có những chương trình đào tạo AI theo hướng liên ngành và ứng dụng.

Tuy nhiên, việc đào tạo khoa học - công nghệ không chỉ dừng lại ở trong khuôn viên các trường kỹ thuật, ngành khoa học tự nhiên thuần túy. Vì thực tế, ứng dụng của khoa học - kỹ thuật đang được rất nhiều ngành nghề khác thuộc khối xã hội, nghệ thuật sử dụng. Trong “Ngày hội Truyền cảm hứng nghề nghiệp: Thúc đẩy phái nữ tham gia STEM và Chuyên đôi số”, ông Nguyễn Tiến Đông, PGS.TS, Hiệu trưởng Trường Cao đẳng Lý Thái Tổ, nguyên Phó Viện trưởng Viện Cơ khí, Trường Đại học Bách khoa Hà Nội nhận định đã nhận định việc đào tạo khoa học công nghệ phải xuyên suốt từ những cấp phổ thông lên đến đại học và sau đại học (dành cho nhà nghiên cứu chuyên sâu, người đi làm học để nâng cao trình độ).

Cũng có một số chuyên gia cho rằng, với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, các trường phổ thông, đại học nên có lớp học cơ bản về STEM, AI và có khung chuẩn đầu ra cho các em học sinh, sinh viên.

Tạo “chiều sâu” trong nghề nghiệp

Bên cạnh nắm bắt khoa học - công nghệ, học sinh, sinh viên cần xóa bỏ tư tưởng “học một đàng, làm một nghề”. Thực tế, Chương trình giáo dục 2018, cũng hướng đến phát triển phẩm chất, năng lực của học sinh, sinh viên nhằm nâng cao trình độ lao động trong tương lai của các em.

Mỗi năm, các doanh nghiệp phải chi hàng chục tỷ đồng để đào tạo lại nhân viên đáp ứng với nhu cầu làm việc. Trước tình hình đó, để có được nguồn nhân lực cao,

đúng nghề, đúng việc, đúng chuyên môn được học ở trong trường. Không chỉ ở đại học, mà ngay ở những cấp thấp hơn, các doanh nghiệp và trường đại học đã phải cùng trường phổ thông định hướng nghề nghiệp cho học sinh.

Theo nghiên cứu của Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội trước đây, mỗi năm có 400.000 cử nhân ra trường, nhưng có tận 60% sinh viên làm trái nghề sau khi tốt nghiệp. Đây trở thành một vấn đề khiến các nhà tuyển dụng “đau đầu”, đặc biệt là các công ty startup. Khi họ phải cạnh tranh với một thị trường rất lớn những nhà đầu tư giàu kinh nghiệm, những công ty nước ngoài với đội ngũ lao động chuyên môn cao.

Bà Phan Thị Hồng Dung - Chủ tịch mạng lưới giáo dục không biên giới đã chia sẻ, trong mỗi doanh nghiệp, tổ chức, đều mong muốn nhân viên có “chiều sâu” nghề nghiệp. Sự khác nhau giữa mức lương của một nhân viên, là giá trị mà họ tạo ra cho công ty. Việc học đúng ngành, làm đúng nghề, sẽ giúp cho em học sinh, sinh viên đi làm trong tương lai dễ dàng hơn. Thời gian học bốn đến năm năm trong các trường trung cấp, cao đẳng, đại học giúp các em rèn luyện tư duy nghề nghiệp, trang bị đầy đủ kiến thức sâu sắc, chứ không phải ngẫu nhiên mà có điều đó.

Để các em phát hiện “đúng - trúng” đam mê, sở trường, thì học sinh, sinh viên cần phải có cơ hội trải nghiệm nghề nghiệp từ sớm. Vì hiện tại, kiến thức của các em chủ yếu chỉ đến từ sách vở, lý thuyết. Sau khi ra khỏi cấp III, phần lớn học sinh không biết khả năng, thế mạnh của mình, đích đến cuối cùng của các em chỉ là đại học. Dẫn tới việc có những em đăng kí hàng chục nguyện vọng xét tuyển vào đại học. Sau khi ra trường, hàng loạt cử nhân làm trái nghề, bỏ phí bốn - năm năm đại học vì không yêu nghề hoặc cảm thấy bản thân không có khả năng. Vì vậy, việc cho học sinh trải nghiệm nghề nghiệp sớm sẽ giúp các em có định hướng nghề nghiệp trong tương lai, biết bản thân hợp hay không hợp với một số nghề.

Đặc biệt, việc nâng cao trình độ tay nghề, chuyên môn sau đại học rất cần chú ý. Theo khảo sát của Navigos Group vào vài năm trước đây về nhân lực của các startup Việt Nam thì nhu cầu tuyển dụng cho startup đang tăng cao, 53% có nhu cầu tuyển dụng trong 3 tháng đầu thành lập, 17% có nhu cầu tuyển dụng sau 3 - 6 tháng tiếp theo. Đáng chú ý là nhu cầu tuyển dụng nhân sự có kinh nghiệm và chuyên môn cao đang tăng trở lại. Theo Navigos, mức lương cho nhân sự chuyên nghiệp thường rất cao nhưng thu hút và sử dụng được họ lại là bài toán khó với các nhà khởi nghiệp.

Để trở thành nguồn nhân lực chất lượng cao, ngoài kinh nghiệm làm việc, nền tảng ngoại ngữ, khả năng ứng dụng khoa học - công nghệ, người lao động cần liên tục trau dồi thêm kiến thức, kỹ năng.

Vì thực tế, nền khoa học - kỹ thuật trên thế giới nói chung và ở Việt Nam nói riêng đang phát triển nhanh chóng qua mỗi ngày. Để bắt kịp với xu hướng của thế giới, không bị AI (trí tuệ nhân tạo) đào thải, người lao động cần liên tục học tập, cập nhật kiến thức mới để nâng cao tối đa khả năng nghề nghiệp. Ngoài ra, trong hệ sinh thái khởi nghiệp vô cùng cạnh tranh, người lao động cần linh hoạt trong nghề nghiệp, chủ động học thêm ngành nghề mới, kỹ năng để liên ngành, liên nghề, thích ứng, sáng tạo, tránh thụ động trước sự biến đổi của thế giới. **HƯƠNG NGỌC**

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Lan tỏa mạnh mẽ tinh thần khởi nghiệp sáng tạo

● Các đại biểu tham quan gian hàng trưng bày sản phẩm khởi nghiệp sáng tạo, phát triển bền vững. (Ảnh trong bài: MOST)

● Giới thiệu các sản phẩm khởi nghiệp sáng tạo tại Hà Tĩnh.

Hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Việt Nam đã bước qua giai đoạn phát triển phong trào và đang bước sang giai đoạn mới, giai đoạn mở rộng cả về quy mô và chiều sâu, giai đoạn tăng cường liên kết cả trong và ngoài nước.

“Ba cùng” để đi xa

Trong những năm qua, Việt Nam đã có nhiều chủ trương, chính sách hỗ trợ phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Đến nay, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo của Việt Nam đã có những bước tiến đáng kể, tạo được môi trường thuận lợi cho hoạt động khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, góp phần thúc đẩy tăng trưởng kinh tế quốc gia.

Các thành tố trong hệ sinh thái chính sách, tài chính, văn hóa, thị trường, nhân lực và các hỗ trợ ngày càng có những liên kết khăng khít, tương tác và hỗ trợ nhau để thúc đẩy tinh thần kinh doanh, đổi mới sáng tạo và sự thịnh vượng của nền kinh tế.

Chia sẻ từ thực tế địa phương thành phố đã lọt top 200 thành phố khởi nghiệp sáng tạo toàn cầu, đại diện lãnh đạo TP Hồ Chí Minh cho biết, mặc dù là địa phương năng động và có nhiều trường đại học, việc xây dựng và phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp vẫn có nhiều thách thức. Trong đó, nổi bật là khả năng hợp tác, sự bám sát nhu cầu thị trường từ khu vực trường đại học, viện nghiên cứu hiện còn rất yếu; cơ sở vật chất phục vụ cho việc nghiên cứu của trường đại học cũng rất khiêm tốn. Chúng ta tập trung quá nhiều cho câu chuyện đào tạo, nặng chuyện học lý thuyết... Còn gắn kết để giải quyết vấn đề thực tiễn của xã hội, của thị trường thì hiện nay các trường đại học còn yếu. Các hoạt động nghiên cứu để có nhiều kết quả chuyển giao, biến thành công nghệ và chuyển giao được hiện vẫn còn yếu. Do đó, TP Hồ Chí Minh đang triển khai đồng thời các chương trình mà trong đó các giải pháp đều hướng tới tác động trực tiếp vào việc phát triển nghiên cứu khoa học của trường đại học, viện nghiên cứu. Chẳng hạn như chương trình hỗ trợ DN khi có hợp tác nghiên cứu phát triển với trường đại học; hoặc chương trình thúc đẩy thương mại hóa các nghiên cứu của các trường đại học

thông qua sàn giao dịch công nghệ TP Hồ Chí Minh cũng như các sự kiện đổi mới sáng tạo mở; hoặc hỗ trợ thúc đẩy các trường đại học ở TP Hồ Chí Minh phát triển theo mô hình đại học khởi nghiệp; hoặc chính sách giúp các trường đại học hình thành các trung tâm nghiên cứu mạnh...

Cùng đó, thời gian qua, hoạt động khởi nghiệp sáng tạo tại vùng Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung đã có những điểm nổi bật, với nhiều kết quả ấn tượng... Các sự kiện, cuộc thi, chương trình như Techfest địa phương, vùng, quốc gia cũng đã được tổ chức thường xuyên trên địa bàn. Nhiều chương trình đào tạo, liên kết, hợp tác với cộng đồng trong nước và quốc tế được triển khai; công tác xây dựng cơ chế, chính sách luôn được quan tâm; nhiều trung tâm khởi nghiệp sáng tạo đã được hình thành. Một số doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo trong các lĩnh vực như trí tuệ nhân tạo, chuỗi khối, du lịch, xe tự hành... đã có những bước tăng trưởng mạnh, kết nối được với thị trường toàn quốc và thị trường nước ngoài.

Thành phố Hải Phòng đang thúc đẩy phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo Hải Phòng xứng tầm trung tâm vùng gắn kết quốc tế và năm 2025 đưa Hải Phòng nằm trong top 200 thành phố có chỉ số hệ sinh thái khởi nghiệp tốt nhất toàn cầu. Thứ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ Hoàng Minh cho rằng, Hải Phòng sẽ cần phải xây dựng và nâng cấp các không gian làm việc chung, các khu hỗ trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp, các vùng nông công nghệ, tạo hạ tầng tốt nhất cho các doanh nghiệp khởi nghiệp, các tổ chức cá nhân khởi nghiệp có điều kiện thuận lợi để phát triển. Về nguồn lực, Hải Phòng cần tập trung kêu gọi và tạo điều kiện cho các quỹ đầu tư mạo hiểm, các nhà đầu tư và các tổ chức tài chính để hỗ trợ, giúp đỡ các doanh nghiệp khởi nghiệp. Bộ Khoa học và Công nghệ cam kết

tạo mọi điều kiện tốt nhất từ chính sách đến các nguồn lực để cùng Hải Phòng xây dựng một trung tâm đổi mới sáng tạo xứng tầm quy mô vùng, quy mô quốc gia. Tiến tới sớm kết nối quốc tế, đưa Hải Phòng trở thành điểm đến hấp dẫn cho các nhà doanh nhân, nhà đầu tư và sớm đưa Hải Phòng lọt vào danh sách các thành phố khởi nghiệp toàn cầu. Đặc biệt, Thứ trưởng nhắc lại khẩu hiệu “Ba cùng” tại Ngày hội khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia năm 2024 của Thủ tướng Phạm Minh Chính: Cùng nhận thức, cùng hành động, cùng thụ hưởng, thể hiện sự quyết tâm đưa khởi nghiệp sáng tạo trở thành động lực phát triển mạnh mẽ cho cả địa phương và quốc gia...

Chung tay tạo mắt xích lợi thế địa phương, vùng

Theo các chuyên gia, để liên kết vùng khởi nghiệp đổi mới sáng tạo phát triển mạnh mẽ, tại các thành phố lớn theo phân trục từ Bắc vào Nam như Vinh, Huế, Đà Nẵng, Nha Trang cần xây dựng các Vườn ươm doanh nghiệp, Tổ chức tăng tốc và Trung tâm đổi mới sáng tạo vùng. Việc phát triển cơ sở hạ tầng khởi nghiệp liên vùng sẽ giúp hỗ trợ sâu và xuyên suốt hơn cho các startup (khởi nghiệp) từ khâu ý tưởng, hoàn thiện mô hình kinh doanh đến thúc đẩy thương mại hóa mạnh mẽ. Giai đoạn này rất cần có cơ chế cụ thể thu hút đầu tư tư nhân vào lĩnh vực này để tạo tiền đề cho cả một hệ sinh thái về lâu dài.

Chính quyền địa phương cần ban hành chính sách ưu đãi thuế và khuyến khích đầu tư vào các doanh nghiệp khởi nghiệp. Huy động vốn từ các quỹ đầu tư quốc tế, đặc biệt là trong lĩnh vực du lịch, công nghệ và nông nghiệp công nghệ cao, những lĩnh vực có tiềm năng phát triển lớn tại vùng Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung.

Ngoài ra, việc xây dựng mạng lưới liên kết giữa các startup, nhà đầu tư và chính quyền địa

phương. Mạng lưới này không chỉ giúp kết nối nguồn lực mà còn tạo ra các cơ hội hợp tác liên vùng và chia sẻ kinh nghiệm. Chính quyền các tỉnh cần tăng cường sự phối hợp chặt chẽ để đưa ra các chính sách khởi nghiệp thống nhất, tạo môi trường thuận lợi cho sự phát triển của các doanh nghiệp khởi nghiệp.

Tăng cường liên kết vùng với các sáng kiến, hoạt động gắn chặt với định hướng phát triển vùng Bắc Trung Bộ và Duyên hải miền Trung, tạo thuận lợi chuyển dịch các nguồn lực, khai thác lợi thế bản địa ở từng địa phương cho khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo nói chung, cho khởi nghiệp sáng tạo nói riêng. Từ đó, gia tăng hơn nữa đóng góp của khoa học công nghệ và đổi mới sáng tạo vào phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, của vùng và của đất nước

Tại Đồng bằng sông Cửu Long, Phó Chủ tịch Thường trực UBND tỉnh Bến Tre Nguyễn Trúc Sơn cho biết, trong những năm gần đây, khởi nghiệp đổi mới sáng tạo đã trở thành một trong những động lực quan trọng thúc đẩy tăng trưởng kinh tế tại Việt Nam. Chính phủ và các địa phương đã ban hành nhiều chính sách khuyến khích, hỗ trợ các doanh nghiệp khởi nghiệp phát triển. Hệ sinh thái khởi nghiệp của Việt Nam đang ngày càng hoàn thiện, tạo ra môi trường thuận lợi để các nhà sáng lập trẻ có thể đưa ra những ý tưởng, sản phẩm, dịch vụ sáng tạo và có tính cạnh tranh cao.

Khởi nghiệp không chỉ là việc xây dựng các doanh nghiệp mới, mà còn là tìm kiếm những giải pháp sáng tạo để phát triển kinh tế địa phương một cách bền vững, bảo vệ tài nguyên thiên nhiên, ứng phó với biến đổi khí hậu và góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân. Với Bến Tre, một địa phương đặc thù về nông nghiệp, việc thúc đẩy khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo càng cần thiết hơn bao giờ hết. Các mô hình khởi nghiệp trong nông nghiệp ứng

dụng công nghệ cao, các giải pháp sáng tạo để bảo vệ môi trường và phát triển du lịch sinh thái bền vững đang ngày càng trở thành hướng đi quan trọng giúp Bến Tre phát triển bền vững, gắn liền với bảo vệ và phát huy tiềm năng thiên nhiên, văn hóa bản địa. Ông cho rằng, cần phải tập trung vào việc xây dựng các mô hình khởi nghiệp có tính bền vững, vừa bảo đảm lợi ích kinh tế, vừa bảo vệ môi trường và xã hội. Trong đó, giá trị của đổi mới sáng tạo phải được đề cao, là “chìa khóa” để tạo ra các giải pháp đột phá, đáp ứng yêu cầu của thị trường và xã hội. Đồng thời, các chính sách hỗ trợ, cơ chế tạo điều kiện cho các doanh nghiệp khởi nghiệp, đặc biệt là các doanh nghiệp khởi nghiệp xanh, khởi nghiệp sáng tạo, phải được chú trọng.

Cũng theo Phó Chủ tịch Thường trực UBND tỉnh Bến Tre Nguyễn Trúc Sơn, Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính đã từng nhấn mạnh: “Khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo là một động lực và nguồn lực quan trọng trong sự phát triển bền vững của mỗi quốc gia. Muốn có khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo, thì phải có con người đổi mới sáng tạo; khởi nghiệp cần sự đam mê, quyết tâm, lòng kiên trì và sự dũng cảm vượt qua chông gai, thử thách để hướng tới thành công”. Ông cho rằng, khởi nghiệp không chỉ là câu chuyện của cá nhân hay của một doanh nghiệp, mà là nhiệm vụ chung của cả cộng đồng, là động lực thúc đẩy sự phát triển của địa phương và của cả đất nước.

Chia sẻ kinh nghiệm từ Hàn Quốc, Giám đốc Trung tâm Đổi mới sáng tạo của TP Daejeon (Daejeon CCEI) Hàn Quốc Park Dae Hee cho biết, trên địa bàn TP Daejeon hiện có 26 trung tâm nghiên cứu do Nhà nước quản lý, hơn 200 trung tâm nghiên cứu thuộc các trường đại học. Nhưng để được như hôm nay là một trường thân thiện với khởi nghiệp và nghiên cứu sáng tạo.

Trước hết, Daejeon CCEI thường xuyên mời các nhà nghiên cứu, các giáo sư ở các trường đại học đến giảng bài, trao đổi về các vấn đề thời sự của khoa học công nghệ. Mỗi khi địa phương nảy sinh các vấn đề nổi cộm, các nhà nghiên cứu lại được mời đến để cùng địa phương và các doanh nghiệp cùng nghiên cứu tìm giải pháp. Mỗi viện, trường đều có nhiệm vụ và chức năng riêng, nhưng dưới sự điều phối của Daejeon CCEI thì tất cả đều có một đích hướng tới là giải quyết các vấn đề thực tiễn của TP Daejeon nói riêng và của Hàn Quốc nói chung.

“Một trong những thành công của chúng tôi trong việc phát triển hệ sinh thái khởi nghiệp là phát triển sự hợp tác giữa các đơn vị, giữa các viện nghiên cứu, trường đại học, với trung tâm và các cơ quan quản lý nhà nước về khởi nghiệp và hệ sinh thái khởi nghiệp” - ông Park Dae Hee nói.

NGUYỄN MỸ

THỨC ĐẨY HỆ SINH THÁI KHỞI NGHIỆP SÁNG TẠO

Môi trường chính sách khởi nghiệp đầy thách thức

Hành lang pháp lý đóng vai trò then chốt trong việc tạo điều kiện cho các startup (công ty khởi nghiệp) tiếp cận vốn, thị trường và bảo vệ quyền lợi của doanh nghiệp cũng như nhà đầu tư. Một khung pháp lý rõ ràng không chỉ giúp giảm rủi ro mà còn khuyến khích đổi mới, thu hút đầu tư nước ngoài và thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp phát triển bền vững. Tại Việt Nam, chính phủ đã có những bước tiến quan trọng trong việc xây dựng cơ chế hỗ trợ startup. Tuy nhiên, quá trình thực thi vẫn bộc lộ nhiều bất cập, đặc biệt khi các chính sách chưa theo kịp những thách thức thực tiễn và sự biến động không ngừng của môi trường khởi nghiệp.

Một trong các chính sách quan trọng, Đề án Hỗ trợ hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo quốc gia đến năm 2025 (Đề án 844) được ban hành năm 2016, đặt mục tiêu hỗ trợ 2.000 dự án khởi nghiệp và 600 doanh nghiệp. Một trong những điểm nổi bật của đề án này là Công thông tin khởi nghiệp quốc gia, nơi cung cấp tài liệu, kết nối nhà đầu tư và doanh nghiệp. Ngoài ra, đề án cũng tài trợ nhiều sự kiện, cuộc thi khởi nghiệp nhằm thúc đẩy tinh thần đổi mới sáng tạo trong cộng đồng startup. Đáng nói, việc triển khai Đề án 844 trên thực tế vẫn đối mặt nhiều thách thức. Các chương trình hỗ trợ thường chỉ tập trung tại Hà Nội và TP HCM, trong khi các địa phương khác chưa có điều kiện tiếp cận đầy đủ nguồn lực này. Việc thiếu kết nối giữa các cơ quan quản lý, quỹ đầu tư và doanh nghiệp cũng làm giảm hiệu quả của chính sách. Bên cạnh đó, các thủ tục để tiếp cận hỗ trợ từ đề án còn khá phức tạp, khiến nhiều startup gặp khó khăn trong việc hưởng lợi từ các chính sách này.

Đồng thời, với mục tiêu xây dựng một thể hệ doanh nhân trẻ năng động, Quyết định 1665/QĐ-TTg năm 2017 phê duyệt Đề án “Hỗ trợ học sinh, sinh viên khởi nghiệp đến năm 2025”, tập trung vào việc khuyến khích sinh viên khởi nghiệp. Một số trường đại học đã thành lập trung tâm ươm tạo doanh nghiệp, cung cấp không gian làm việc, chương trình cố vấn và hỗ trợ gọi vốn cho các nhóm startup sinh viên. Tuy nhiên, các chương trình đào tạo khởi nghiệp tại nhiều trường đại học vẫn mang tính lý thuyết, thiếu thực tiễn. Sinh viên được học nhiều về mô hình kinh doanh nhưng ít được tiếp cận với thị trường thực tế, khiến khả năng triển khai dự án sau khi tốt nghiệp còn hạn chế. Ngoài ra, sự kết nối giữa trường đại học và doanh nghiệp chưa thực sự mạnh mẽ, dẫn đến tình trạng thiếu sự hỗ trợ lâu dài cho các startup sinh viên.

Chiến lược phát triển khoa học công nghệ đến năm 2030 đặt mục tiêu xây dựng các trung tâm đổi mới sáng tạo quốc gia tại Hà Nội,

Hành lang pháp lý - “Xương sống” của hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo

● **Cần khuyến khích nhân rộng các chương trình, mạng lưới chia sẻ thông tin hữu ích trong cộng đồng khởi nghiệp.** (Ảnh: VGP)

Hành lang pháp lý là “xương sống” của hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, bảo đảm các startup có thể phát triển trong một môi trường minh bạch và an toàn. Tại Việt Nam, dù đã có nhiều chính sách hỗ trợ, nhưng vẫn còn nhiều “lỗ hổng”, cần sớm hoàn thiện để thích ứng với thời đại công nghệ đang “chuyển mình” nhanh chóng.

TP HCM và Đà Nẵng, nhằm hỗ trợ nghiên cứu, ứng dụng công nghệ vào sản xuất và kinh doanh. Đây được xem là bước đi quan trọng để tạo nền tảng cho hệ sinh thái khởi nghiệp Việt Nam phát triển trong dài hạn. Tuy nhiên, tiến độ triển khai các trung tâm này còn chậm, gây ra nhiều lo ngại về khả năng hiện thực hóa chiến lược. Việc thiếu cơ chế thu hút nhân tài, công nghệ và vốn đầu tư vào các trung tâm này cũng là một rào cản lớn. Bên cạnh đó, startup trong các lĩnh vực công nghệ cao như AI, blockchain hay fintech vẫn gặp khó khăn trong việc tiếp cận các ưu đãi tài chính, chính sách thuế và hỗ trợ pháp lý để phát triển sản phẩm.

Bên cạnh đó, Luật Hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa được ban hành năm 2017 nhằm cung cấp các ưu đãi về thuế, vốn vay và tư vấn cho các startup. Cụ thể, các doanh nghiệp khởi nghiệp sáng tạo có thể được hưởng miễn, giảm thuế thu nhập doanh nghiệp trong thời gian đầu hoạt động, tiếp cận vốn vay ưu đãi từ các quỹ phát triển doanh nghiệp và nhận hỗ trợ trong đào tạo, tư

● **Hành lang pháp lý đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo.** (Ảnh: vietnamhoinhap.vn)

vấn pháp lý. Dù vậy, quy trình xin hỗ trợ còn phức tạp, thiếu đồng bộ giữa các cơ quan quản lý. Nhiều doanh nghiệp phản ánh rằng họ gặp khó khăn trong việc tiếp cận các quỹ hỗ trợ tài chính, do yêu cầu hồ sơ phức tạp và thời gian xét duyệt kéo dài. Ngoài ra, mức ưu đãi thuế chưa đủ hấp dẫn để tạo ra lợi thế cạnh tranh so với các quốc gia khác trong khu vực như Singapore hay Indonesia, nơi có những chính sách thuế linh hoạt và thủ tục đơn giản hơn.

Trên thực tế, các startup trong lĩnh vực công nghệ tài chính (fintech), thương mại điện tử, blockchain hay trí tuệ nhân tạo (AI) đều gặp khó khăn trong việc xin giấy phép, tuân thủ quy định hoặc tiếp cận vốn đầu tư. Một ví dụ điển hình là các doanh nghiệp fintech cung cấp dịch vụ thanh toán. Dù có tiềm năng phát triển rất lớn, nhưng nhiều startup trong lĩnh vực này vẫn gặp vướng mắc trong việc xin giấy phép hoạt động từ Ngân hàng Nhà nước. Việc thiếu một khung pháp lý rõ ràng khiến họ gặp nhiều trở ngại trong việc gọi vốn và mở rộng thị trường.

Tháo gỡ rào cản bằng công cụ pháp luật

Kinh nghiệm trên thế giới, nhiều quốc gia đã xây dựng chính sách hỗ trợ khởi nghiệp chặt chẽ, hiệu quả. Đơn cử, Singapore áp dụng thuế ưu đãi và quỹ đầu tư mạo hiểm để khuyến khích khởi nghiệp, trong khi Mỹ triển khai Đạo luật JOBS Act, giúp startup huy động vốn từ cộng đồng dễ dàng hơn. Điều đó cho thấy hành lang pháp lý đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo, tạo điều kiện cho startup phát triển bền vững và thu hút đầu tư. Một khung pháp lý rõ ràng giúp giảm rủi ro, bảo đảm tính minh bạch và hỗ trợ doanh nghiệp tiếp cận nguồn vốn dễ dàng hơn.

Tại Việt Nam, việc hoàn thiện các chính sách không chỉ khắc phục những bất cập, hạn chế hiện tại để giúp doanh nghiệp đổi mới sáng tạo phát triển bền vững mà còn củng cố niềm tin của nhà đầu tư, thúc đẩy nền kinh tế số và nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia. Cụ thể, một trong những rào cản lớn đối với startup

tại Việt Nam là sự thiếu rõ ràng trong quy định pháp lý dành cho các mô hình kinh doanh mới. Để khắc phục điều này, khung chính sách mới cần có sự linh hoạt, phù hợp với sự thay đổi nhanh chóng của công nghệ.

Đối với rào cản về thủ tục hành chính phức tạp, Chính phủ đã triển khai hệ thống cấp phép trực tuyến, giúp doanh nghiệp đăng ký kinh doanh, nộp hồ sơ và thực hiện các thủ tục hành chính một cách nhanh chóng và minh bạch hơn. Khi thủ tục được đơn giản hóa, startup sẽ có điều kiện tập trung vào phát triển sản phẩm và mở rộng quy mô mà không phải mất quá nhiều thời gian cho các quy trình hành chính phức tạp. Các doanh nghiệp cũng đề xuất có thêm chính sách ưu đãi đặc biệt dành cho startup, chẳng hạn như miễn thuế thu nhập doanh nghiệp trong giai đoạn đầu hoặc hỗ trợ tài chính thông qua các quỹ đầu tư công.

Một yếu tố then chốt để startup phát triển là khả năng huy động vốn, đặc biệt là ở giai đoạn đầu. Tuy nhiên, nhiều doanh nghiệp tại Việt Nam vẫn gặp khó khăn trong việc tiếp cận nguồn tài chính do quy định về sở hữu cổ phần và hạn chế đối với nhà đầu tư nước ngoài. Việc thu hút thêm dòng vốn vào hệ sinh thái khởi nghiệp là nhu cầu rất thực tế và quan trọng, cần các chính sách khuyến khích đầu tư vào khởi nghiệp sáng tạo, chẳng hạn như cung cấp các khoản vay ưu đãi thông qua Quỹ Đổi mới sáng tạo quốc gia, hoặc có cơ chế cho phép doanh nghiệp dễ dàng tiếp cận quỹ đầu tư mạo hiểm từ nước ngoài. Đáng nói, chính sách cũng cần xây dựng cơ chế bảo vệ quyền lợi nhà đầu tư, giúp họ an tâm khi rót vốn vào các doanh nghiệp mới.

Không chỉ dựa vào chính sách của Nhà nước, sự tham gia của các tập đoàn lớn, trường đại học và tổ chức nghiên cứu cũng đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp. Sự kết nối giữa khu vực công và tư nhân sẽ tạo ra nhiều cơ hội hơn cho startup, từ việc đào tạo nhân lực, nghiên cứu và phát triển sản phẩm (R&D) đến mở rộng thị trường quốc tế. Cơ chế khuyến khích từ Chính phủ có thể tạo động lực cho các tập đoàn lớn đầu tư vào startup thông qua các chương trình tài trợ, thành lập vườn ươm doanh nghiệp hoặc các quỹ đầu tư chung. Cùng với đó là cơ chế nhân rộng các chương trình, mạng lưới cố vấn, kết nối startup với chuyên gia và doanh nhân thành công để chia sẻ kinh nghiệm và hỗ trợ trong quá trình gọi vốn, quản lý doanh nghiệp.

Khi các nguồn lực được kết hợp chặt chẽ giữa Nhà nước, doanh nghiệp và khu vực tư nhân, hệ sinh thái khởi nghiệp có tiềm năng vững chắc để phát triển mạnh mẽ hơn, tạo ra nhiều đổi mới sáng tạo và đóng góp tích cực vào nền kinh tế. **ĐIỀU BẢO**

Ánh mắt vùng sơn cước

Truyện ngắn của THANH HẢI

Hoa mơ, hoa mận nở rộ mà trời vẫn có gì đó mênh mang. Bản Thia, bản Ngải như trở nên vắng hơn, lọt thỏm giữa núi rừng. Những bước chân của học trò cũng trở nên chậm chạp. Tôi liên tục nhận được cuộc gọi của bác sĩ Thìn và các đồng nghiệp khác hỏi về cô Diệu. Tôi chỉ biết động viên Thìn, rằng cô Diệu sẽ lên thôi. Chác dưới xuôi có việc chưa giải quyết xong. Là hiệu phó ngôi trường vùng cao, tôi hiểu tâm tư của những đồng nghiệp trẻ. Cô Diệu yêu nghề, yêu trẻ, nhưng thế nào chẳng ẩn tàng trong tâm tư ý nghĩ “đứng núi này trông núi nọ”. Cuộc sống đã đổi thay nhiều, kể cả xứ núi này. Nhưng đường sá đi lại đã thuận tiện, thì nơi đây vẫn là một vùng trũng, mà chỉ những người tâm huyết mới mong ở lại, làm việc lâu dài. Chuyện Diệu về quê chưa lên, đầu sao cũng khiến tôi lo lắng. Diệu là giáo viên trẻ, năng nổ, nhiệt thành với công việc. Sau kỳ nghỉ, những ngày qua, hoạt động của nhà trường đã trở lại bình thường, nhưng thiếu cô Diệu nên nhà trường phải bố trí người dạy thay. Học sinh thấy nhớ. Các đồng nghiệp trông vắng. Tôi đã gọi cho Diệu nhiều lần nhưng không liên lạc được. Nhiều người đặt câu hỏi, cô Diệu không về trường nữa ư? Cô sẽ lấy chồng ở miền xuôi, sinh con đẻ cái ở đó như một vài người đã từng đến rồi đi?

Tôi buồn cuốn sách xuống vì có tiếng gọi. “Thầy Khang ơi, thầy Khang”. Tôi nhận ra giọng Thìn. Chàng bác sĩ ở bệnh viện đa khoa huyện có dáng thư sinh và khuôn mặt hiền hậu. Vợ tôi đang thêu khăn, đứng lên đun nóng lại nước. Tôi pha trà mời Thìn. Ngôi nhà sàn như ấm hơn kể từ lúc Thìn xuất hiện. Dường như quá sốt ruột nên anh đã tới đây. Thìn bảo hôm nay không có lịch trực, nên đến thăm tôi. Vị trà xứ núi thơm và đậm vị. Trong câu chuyện, tôi hiểu tâm tư Thìn. Anh hỏi ý

kiến tôi rằng có nên tìm về quê cô Diệu. Tôi tán thành. Tuổi trẻ mà, phải mạnh dạn trong mọi chuyện. Nhất là với tình yêu, ngoài sự chân thành cũng cần quyết đoán. Ai cũng biết Thìn và Diệu có tình cảm với nhau, nhưng rào cản lớn nhất là gia đình Diệu. Bố mẹ Diệu muốn cô về xuôi. Nhưng Diệu yêu xứ núi với những ruộng bậc thang vàng rực mùa lúa chín, yêu những con suối êm đềm với bao đêm trăng đầy khuyết yên bình. Và Diệu, cũng như vợ chồng tôi, yêu con người chất phác, như cỏ cây nơi đây có sức sống mạnh mẽ và khiêm nhường. Còn Thìn, là trai bản chính gốc. Sau bảy năm miệt mài học tập đã về huyện công tác. Tôi và nhiều người biết, vì Diệu nên Thìn đã không xin ra bệnh viện tinh làm việc. Chiều lững thững trôi. Hoa mận góc sân bung nở rực rỡ như muốn tận hiến mình cho tiết xuân non. Thìn xin phép về, không quên nhắn: “Nếu có tin của Diệu, thầy cô nhắn em với ạ”. Vợ tôi đã thịt xong con gà, trao cho Thìn: “Em mang về, bồi dưỡng nhé”. Thìn xin vàng, rồi ngồi lên xe, nổ máy.

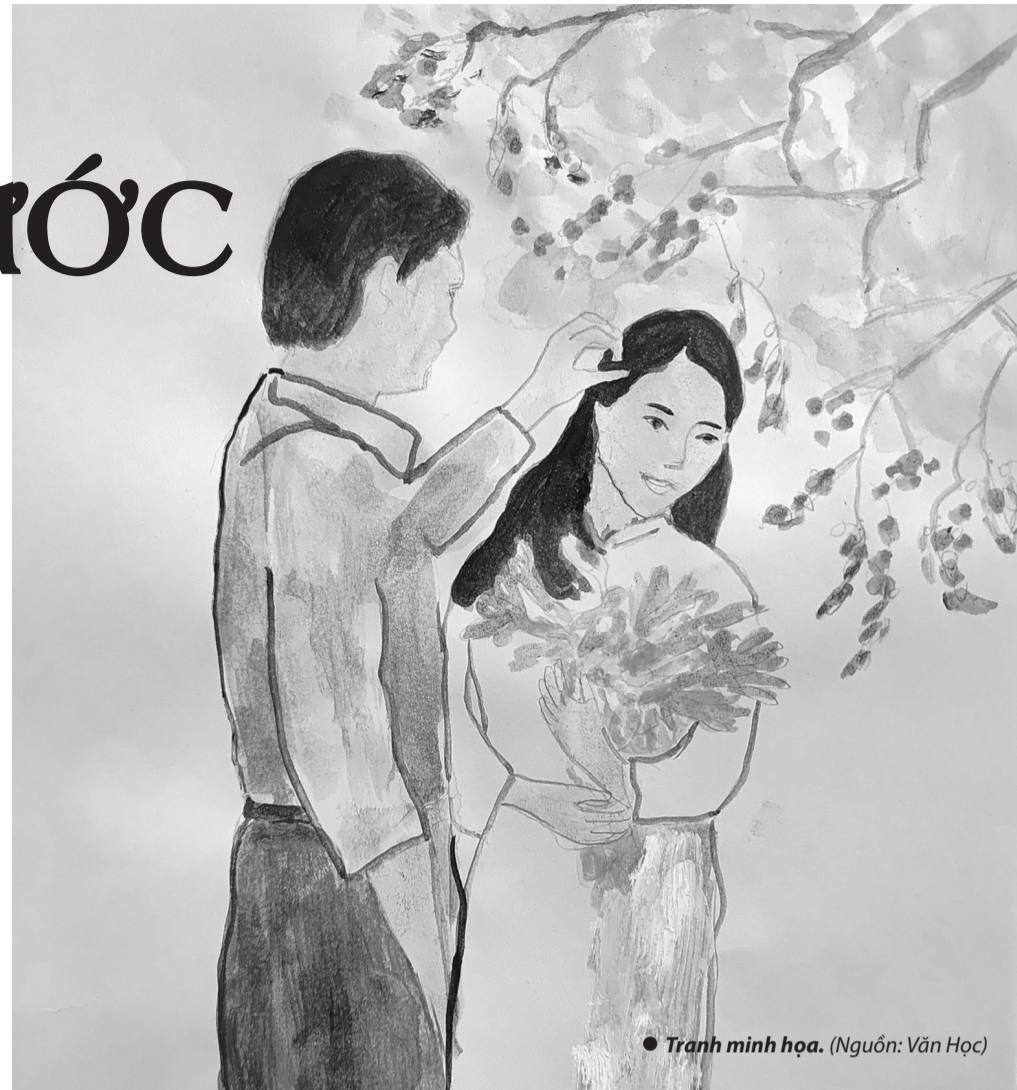
Hôm sau, sương lạnh còn bao phủ cả vùng thì bỗng cả bản Thia xôn xao. Cô Diệu lên rồi. Cô Diệu kia. Mọi người ới gọi nhau. Diệu khoác ba lô và xách một cái làn đồ, một túi quà bánh. Tôi đứng bên những khóm hoa trước sân nhà, thấy Diệu mà mừng lòng. Diệu chào tôi rồi bước lên con dốc nhỏ, tiến lại, biểu tôi gói bánh đậu xanh. Mấy học trò trong xóm ủa ra, đưa xách hộ đồ, đưa níu tay cô giáo. Diệu nở một nụ cười tươi:

- Thầy cô và mọi người đón xuân vui vẻ chứ ạ?

Tôi gật đầu, cảm ơn cô gái.

- Còn ở dưới xuôi, gia đình, bố mẹ em vẫn khỏe chứ?

Ánh mắt cô nay có hơi trầm, nhưng vẫn ngời lên sức sống. Diệu nói lý do lên muộn là vì ở nhà chăm bố bị phổi tắc

Tranh minh họa. (Nguồn: Văn Học)

ngheh mãn tính. Cô mất điện thoại trong những ngày chăm bố ở bệnh viện, rồi bận việc nọ việc kia nên đã chẳng thể liên lạc với ai. Tôi biết, phía sau khuôn mặt xuân sắc kia còn một nỗi niềm khác. Hẳn là Diệu đã phải đấu tranh với chuyện có xin về xuôi hay không, như mong mỏi của đáng sinh thành.

Khu nhà ở của các giáo viên vui hẳn lên khi Diệu lên. Các thầy, cô giáo trẻ tổ chức nấu nướng, liên hoan chào mừng Diệu. Diệu sang mời vợ chồng tôi liên hoan cùng. Tôi lên đại diện góp vui thì cũng là lúc Thìn đến. Chàng trai trẻ vui như bắt được vàng. Nhóm trẻ ăn uống, nói cười xôn xao. Khuôn mặt bừng bừng thanh xuân của các bạn xui tâm trí tôi trôi về một vùng ký ức...

Ngày ấy, ngôi trường này vẫn chỉ là một điểm trường, cư dân thưa thớt. Tôi về bản Thia dạy thì hai năm sau, vợ tôi cũng

đến dạy ở điểm trường dưới chân núi Đựng. Lớp học vắng teo, thường có hai tám bảng ở đầu và cuối lớp cho hai lớp cùng học. Giáo viên trẻ như chúng tôi thường phải vào bản, lên nương vận động phụ huynh cho con em mình đi học. Sau đó ít năm, các lâm trường phát triển. Thị trấn đông người hơn, nhiều gia đình cũng về định cư ở các xóm bản chung quanh nên số lượng học sinh tăng dần. Tình yêu giữa hai vợ chồng tôi được nhân lên từ những tháng ngày thiếu thốn ấy. Lần đầu tiên gặp Diệu cũng như sau đó được đón các giáo viên trẻ về nhận việc, tôi nghĩ mảnh đất bình yên này sẽ được tiếp luồng sinh khí mới. Có lần, tôi hỏi Diệu:

- Em là cô gái năng động, xinh đẹp, tôi không nghĩ em lại đến nơi này.

Diệu thổ lộ:

- Thầy ạ, ngày còn đi học, em đã theo nhiều đoàn thiện nguyện về vùng cao. Nơi này, em cũng đã đến, sản mỳ cùng các bạn.

TIẾNG LÒNG

Ảnh minh họa. (Nguồn: FB)

Sự khác biệt không xóa nhòa

Cái cách cô nhắm nghiền đôi mắt lại để lắng nghe những lời áp đặt của gã khiến mọi người xung quanh những tưởng cô phải là người làm nên những lỗi lầm gì quá đáng lắm mới khiến người đàn ông đối diện giận dữ đến mức vậy.

Cô và gã hẹn hò ước chừng cũng đã hơn ba năm, cô là nhân viên văn phòng, còn gã làm nghề lái xe ở công trường. Cũng không biết vì sao khác biệt trong cuộc sống như vậy lại yêu nhau và có những ràng buộc với nhau đến nhường vậy. Thậm chí cô đã giới thiệu gã với gia đình, chỉ chờ đến khi kinh tế của cả hai bước vào ổn định có lẽ sẽ đám cưới. Cô là người nghiêm túc và ít nói, tính cách cô trưởng thành so với tuổi của mình, còn gã là một người hay bông đùa nhưng thương cô thật lòng, luôn tìm mọi cách để cô vui vì môi trường làm việc của cô phức tạp hơn gã nhiều. Nhưng đôi khi những người yêu nhau lại quên rằng sự khác biệt trong cuộc sống đôi khi sẽ phát sinh những mâu thuẫn mà mình khó chấp

nhận được; mà những ngày đầu lúc mới yêu mình tưởng rằng chỉ cần có tình yêu thì có thể sẽ vượt qua được tất cả.

Trước kia cô đã nhiều lần tha thứ cho gã vì cô cảm nhận được tình yêu và sự quan tâm của gã dành cho cô. Gã có những suy nghĩ đơn giản về cuộc sống và thường dành cho cô mọi điều tốt nhất mà gã đang có - một người phụ nữ cần gì hơn ở một người đàn ông như vậy? Thế nhưng, việc cô tránh những cuộc cãi vã với gã đôi khi là vì gã không nghĩ sâu được, cô bất lực trong những nỗ lực giải thích nên cô bỏ qua cho qua chuyện. Cô không biết được rằng những mâu thuẫn nhỏ đôi khi sẽ đục khoét từng mảnh trong trái tim mà sau này dù có chấp và đến đâu cũng không thể nào hoàn thiện nữa.

Đột dịch hai năm trước dường như vẫn ảnh hưởng rất nặng đến kinh tế của một số người, trong đó có cả cô và gã. Công ty cô may mắn vẫn trụ vững dù lương của nhân viên hầu như qua hai năm vẫn bị giảm đi ít nhiều nhưng không đến mức thất nghiệp,

còn gã thì khó khăn, vất vả hơn trong công việc. Gã làm lái xe thời vụ ở nơi nào cũng chỉ vài tháng và qua hai năm vẫn chưa có sự ổn định, đầu thế cũng không đến nỗi không có thu nhập nên cô và gã thường tâm niệm chỉ cần cố gắng dành dụm một chút thì cũng không đến nỗi thiếu thốn. Gã rất thương cô, nhà gã cách nhà cô hơn ba mươi phút nhưng mỗi khi không có việc gã vẫn thường lên chờ cô đi làm vì cô bận nặng sợ nắng mưa ảnh hưởng đến khả năng đi đường và đôi khi đón cô về cả hai chỉ cần một bát phở ven đường đã đủ thấy hạnh phúc. Ảnh hưởng của đợt dịch với gã là bây giờ gã chỉ có thể đi làm với một con xe Wave cũ và thậm chí đưa đón cô cũng vậy. Vì công việc không ổn định nên thường cô có việc gì nhờ gã cô sẽ hỏi trước vì đôi khi gã bị kêu đi làm đột ngột. Ngày đó đám cưới một người bạn cấp ba của cô, hôm trước gã nói với cô gã “có thể” sẽ đi làm nên hôm ấy cô cùng cô bạn thân đi đám cưới nhưng đến khi về nhà bắt gặp gã đứng trước nhà với gương mặt nỗi giận.

Em bị hấp dẫn bởi cảnh đẹp và con người, sau đó, em muốn làm những việc ý nghĩa...

- Em nghĩ rất khác so với nhiều bạn trẻ bây giờ - tôi nói thêm - các bạn trẻ bây giờ thích ở những nơi sôi động, nhàn hạ.

Từ ngày đó đến giờ, Diệu luôn nhiệt thành, tận tâm. Một lần Diệu đi thăm học sinh ốm, lúc về bị trượt chân ngã xuống hố sâu. Người dân đã đưa cô lên, sơ cứu rồi đưa về bệnh viện thị trấn. Bác sĩ Thìn trực tiếp điều trị vết thương cho Diệu. Họ quen và kết thân từ đó.

Nhưng hai người còn trải qua một chuyện khác. Buổi chiều nọ, Diệu còn dạy trên lớp thì trời đổ mưa xối xả. Những trận mưa tuần trước đã khiến núi đồi no nước. Cuối chiều trận lũ quét hung dữ thúc vào chân đồi phía sau trường. Đất đá từ đồi sạt xuống, húc đổ lớp học. Cũng may không có thương vong. Vài học sinh bị thương. Diệu bị gãy chân, phải điều trị và bó bột hơn một tháng trời và cũng lại là Thìn hết lòng quan tâm, chăm sóc. Cuộc sống bình yên trở lại, Diệu nhận lời tỏ tình của Thìn trong buổi chiều nắng xôn xang. Hễ có thời gian, bác sĩ Thìn lại đi từ bệnh viện về trường gặp Diệu. Nhiều lần anh cùng các bác sĩ tỉnh, huyện tổ chức các đợt khám miễn phí cho người dân và học sinh trong xã. Nhiệt thành, tận tâm, anh được người dân quý mến.

Diệu đưa Thìn về quê ra mắt bố mẹ. Bố mẹ cô vẫn tiếp đón nhiệt tình cho phải phép. Rồi ông bà nói nhỏ với con, không nên lấy chồng ở đó. Dưới xuôi, rất nhiều chàng trai con nhà gia giáo, các phụ huynh từng nói chuyện với nhau và ngỡ ý muốn làm thông gia. Diệu giãy nảy lên. Cô nói, con đã thuộc về xứ núi. Đã yêu mảnh đất ấy và người trai ấy đã luôn ở bên, giúp đỡ, động viên. Bố mẹ Diệu chỉ có hai cô con gái. Một người đã lấy chồng và lập nghiệp ở mãi thành phố phương nam. Ông bà không thiếu điều kiện để có thể xin chuyển công việc khác cho cô, lương cao, nhàn hạ hơn và cô có thể gần gũi bố mẹ.

Nhiều lần tâm sự, tôi thấy Diệu chên chao. - Có khi em phải về thật, thầy ạ. Bố mẹ đã sinh ra, cho em được ăn học, giờ bố mẹ cũng đã cao tuổi. Bên tình, bên hiếu, em thật sự rất khó nghĩ.

Là đồng nghiệp nhưng đáng tuổi cha chú, tôi mong Diệu ổn định và có một lựa chọn đúng đắn.

Bệnh của bố trở nặng, Diệu lại nhón nhác xin nghỉ để về xuôi. Nhà trường phải bỏ trí người dạy thay. Trước khi cô về, tôi dặn:

- Anh vừa hỏi mẹ em thì biết em đi đám cưới, sao em không nói với anh một tiếng? Anh không thể chờ em đi à?

- Em có nói với anh nhưng anh nói anh có thể bận nên em nhờ bạn chờ đi, em cũng không muốn ảnh hưởng đến công việc anh nên...

- Hay là vì xe anh xấu nên em ngại chờ em đến chỗ sang trọng?

Đó là lần đầu tiên cô cảm thấy bất lực như vậy. Chỗ làm của cô hầu như ai cũng đi AB hoặc SH, cả cô cũng đi Vision, nhưng chưa một lần nào cô cảm thấy ngại khi gã đón cô trên con Wave cũ, thậm chí cô còn chào tạm biệt mọi người vì với cô được người yêu đưa đón là việc rất đáng trân trọng. Chưa một lần nào cô bảo anh hãy đậu xe qua một bên vì ngại mình không được chờ đi trên những con xe đời mới như bạn bè. Cũng chưa lần nào cô thấy xấu hổ khi có những hôm anh còn bận nguyên bộ đồ đầy dầu nhớt vì vừa từ chỗ làm về mang đồ ăn đến cho cô...

Gã thương cô là thật nhưng đôi khi hai người bất đồng trong quan điểm sống cũng là thật. Vì gia cảnh khó khăn nên thường cô hoạch định rất rõ cuộc sống tương lai, trong

- Em về giữ gìn sức khỏe, chăm sóc bố cho tốt. Có gì em hãy giữ liên lạc với đồng nghiệp.

Diệu xin bắt tay tôi và nắm tay các đồng nghiệp thật chặt. Thìn đã đứng đợi sẵn, chờ cô ra bên xe huyện.

Được ba ngày, Diệu gọi điện lên báo với tôi, bố cô đã khỏe hơn, bệnh có tiến triển. Vui hơn là ông có nguyện vọng một lần đến thăm mảnh đất mà cô con gái đang công hiến tuổi xuân. Tôi thấy vui lây. Tôi nói:

- Vậy em hãy thu xếp, mời bố lên đây. Nhà tôi rất rộng, không thiếu chỗ để bố em nghỉ ngơi, tĩnh dưỡng.

Đó là một ngày đầy nắng, xóm bản đón một vị khách lớn tuổi. Ông có khuôn mặt phúc hậu, với nụ cười hóm hỉnh. Diệu đã đưa bố gặp, chào ban giám hiệu, các đồng nghiệp và sau cùng, ông về nghỉ ở nhà tôi. Nhiều người đã đến chào ông, trò chuyện, hết lời khen ông tốt phúc, có được cô con gái đẹp người, đẹp nét. Sáng sau, tôi đưa ông dạo bộ, ngắm núi và những con suối. Trước thiên nhiên, ông đã tươi tắn lên thật nhiều. Ông bảo mình quanh năm ở phố, thi thoảng đi du lịch, thưởng lãm cảnh đẹp, nhưng vẫn chỉ là "cưỡi ngựa xem hoa". Còn nơi đây, con người được sống, đắm mình trong không gian núi rừng thật bình yên. Những con chim núi mà tôi sưu tầm được, với tiếng hót trong trẻo cũng làm ông mê thích. Ông là nhà nghiên cứu uyên thâm, qua câu chuyện, tôi nhận ra ông rất yêu văn chương kim cổ. Tôi yêu sử, yêu văn chương, vì thế chuyện càng thêm mặn.

Buổi trưa hôm ấy, trong bữa cơm thân mật, có sự tham dự của Thìn, bố của Diệu đã uống hai chén rượu và khoe mình đã làm được hai bài thơ về vùng núi này. Tôi đề nghị ông đọc rồi bản thân "đáp lễ" một bài. Mọi người vỗ tay tán thưởng. Rồi ông nhìn sang Thìn và con gái, nghiêm túc nói:

- Bố nghĩ, mình sẽ không can thiệp vào chuyện của các con nữa. Các con hãy làm những gì con tim mách bảo. Đây là mảnh đất đáng sống và con gái bố có quyền lựa chọn những gì mình thích.

Đôi mắt đen tròn của cô bỗng trở nên long lanh. Khuôn mặt của Diệu giãn ra, tươi rói. Cô cảm ơn bố và xin hát một bài hát xuân.

Những con chim trong lồng lú lo, như muốn khoe giọng. Ngoài kia, nắng tỏa rộng ràng. Phía núi cao, vài đám mây trắng bồng bồng bành bành điếm cho bức tranh thiên nhiên thêm đẹp. **T.H**

khi gã lại thường có sự chủ quan hơn, vì lương của gã mỗi khi có việc khá khẩm hơn cô rất nhiều nên gã thường nghĩ gã có thể ổn định cuộc sống. Nhưng kì thực công việc gã bấp bênh khi có, khi không, nếu không hoạch định cũng sẽ hết và điều đó cuối cùng cũng xảy ra. Công ty thuê gã giải thể đột ngột, gã thất nghiệp liền mấy tháng...

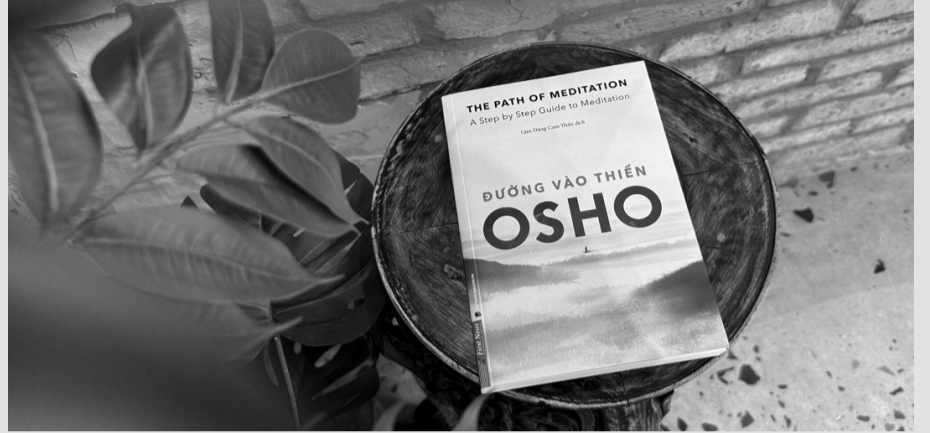
Thế nhưng, lại lần nữa gã làm có thất vọng khi gã vì quá tin người đã bị lừa một vỏ lớn nộp đơn xin vào một công ty với số tiền lót tay làm gã phải đi cầm con Wave vẫn không đủ, cuối cùng phải mượn xe của cô đi cầm mà cô không biết, chi nghĩ để gã chạy việc. Hai người cãi nhau to về việc đó và cô quyết định cho hai người những khoảng đi riêng...

Cô hít thở thật sâu để nhìn một đoạn tình cảm mà mình đã từng vững tin chỉ cần sự nồng ấm trong tim tồn tại thì mọi thứ đều sẽ tốt đẹp. Nhưng đôi khi sự khác biệt không phải là để hai người bù đắp lẫn nhau, sự khác biệt quá lớn rất dễ dẫn đến xa cách mà dù đã rất cố gắng bù đắp cho nhau vẫn không thể nào xóa nhòa được.

LÊ HỨA HUYỀN TRÂN

ĐỌC SÁCH

Tìm lại chính mình giữa thế giới ồn ào

Con người đang sống trong một thế giới đầy tiếng ồn, không chỉ là tiếng ồn của xe cộ, phố xá, mà còn là những dòng thông tin bất tận, những áp lực vô hình từ công việc, mạng xã hội và những kỳ vọng không có hồi kết. Chúng ta có thể sở hữu mọi tiện nghi nhưng vẫn chìm trong sự lo âu, trầm cảm, mất ngủ và nỗi cô đơn. Bởi lẽ, giữa dòng chảy vội vã này, ta đã đánh mất sự kết nối với chính mình.

Trong nhịp sống hối hả, người ta thường dễ hiểu lầm thiền là một thứ gì đó huyền bí, tâm linh. Tuy nhiên, cuốn sách "Đường vào thiên" đã mở ra một cách tiếp cận khác - một con đường đi vào thiên không phải để chạy trốn cuộc sống, mà là hành trình khám phá bản thể, để hiểu và sống trọn vẹn hơn.

Cuốn sách "Đường vào thiên" (The path of meditation) - tập hợp những bài giảng của Osho trong một khóa thiền do ông hướng dẫn, diễn ra trong ba ngày tại khu đồi Mahabaleshwar - không chỉ giúp ta hiểu rõ về thiền mà còn hướng dẫn ta tìm lại sự cân bằng, tỉnh thức và chạm vào thế giới bên trong của mình.

Trong "Đường vào thiên", Osho cũng phá vỡ nhiều quan niệm sai lầm về thiền, đặc biệt là ý niệm cho rằng thiền là một trạng thái mà ta có thể đạt được bằng sự cố gắng hay kỷ luật tinh thần. Theo ông, thiền không phải là hành động ép buộc tâm trí phải im lặng, cũng không phải là một phương pháp nhằm đạt được một trạng thái đặc biệt nào đó. Ngược lại, thiền là sự buông bỏ, là một quá trình quan sát tự nhiên, nơi ta để cho mọi thứ diễn ra mà không can thiệp, không phán xét, không níu giữ hay kháng cự.

Khi ta quan sát một cách thuần khiết, không mong cầu hay kiểm soát, tâm trí sẽ tự khắc lắng xuống, giống như mặt hồ chỉ yên ả khi không còn những gợn sóng do tác động bên ngoài. Như Osho đã chỉ ra: "Thiền có nghĩa là từ bỏ mọi thứ có trong ký ức của mình và đạt đến trạng thái chỉ còn lại ý thức, chỉ còn lại sự nhận thức".

Hiểu một cách đơn giản, thiền chỉ là cách ta sống, là khả năng hiện diện trọn vẹn trong từng khoảnh khắc, dù là khi ta ăn, ta đi, làm việc hay trò chuyện. Nhưng con người hiện đại đang bị bủa vây bởi bao tiếng ồn, cả bên ngoài lẫn bên trong. Vậy làm sao để ta có thể đi vào thiên một cách tự nhiên?

Theo Osho, đầu tiên ta cần phải hiểu rằng thiền không thể đạt được qua lý trí, qua việc đọc sách hay nghiên cứu triết học. Thiền chỉ có thể được trải nghiệm. Đó là một hành trình bắt đầu bằng sự im lặng - im lặng với thế giới bên ngoài để có thể lắng nghe thế giới bên trong. Ông nhấn mạnh rằng con người ngày nay nói quá nhiều, không chỉ bằng lời mà còn bằng những suy nghĩ hỗn độn trong tâm trí. Nếu có thể ngừng lại, dù chỉ trong một khoảnh khắc, ta sẽ nhận ra rằng đằng sau sự ồn ào đó là một không gian rộng lớn, một sự hiện hữu thuần khiết mà ta đã lãng quên từ lâu.

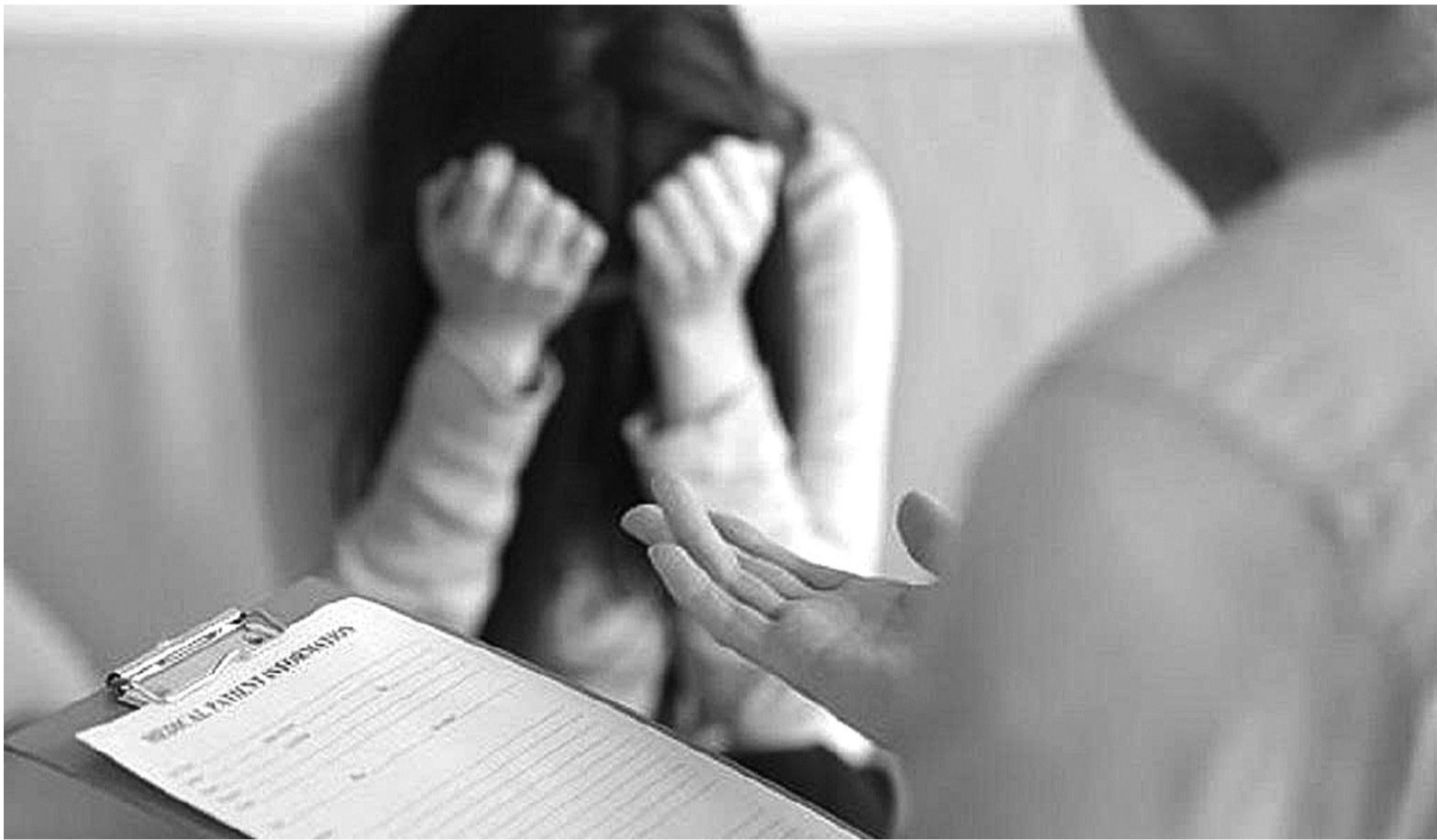
Nhưng thiền cũng không chỉ là ngồi yên nhắm mắt. Nó là một trạng thái của toàn bộ con người. Cơ thể cũng là một phần của thiên. Osho khuyến khích trước khi có thể đi vào thiên, ta cần có một cơ thể thuần khiết, không bị cản trở bởi những xung động bị dồn nén. Những cảm xúc không được bộc lộ, những căng thẳng tích tụ sẽ tạo ra các rào cản ngăn ta đi sâu vào chính mình. Vì vậy, một phần quan trọng của thiền là giải phóng cơ thể khỏi những tắc nghẽn, là sống một cách tự nhiên và không bị đè nén.

Một trong những điểm quan trọng mà Osho nhấn mạnh là thiền không có công thức chung cho tất cả. Mỗi người cần tìm ra con đường phù hợp với mình. Một số người sẽ tìm thấy thiền trong sự im lặng, số khác tìm thấy nó trong chuyển động, trong âm nhạc, hoặc ngay cả trong những hoạt động hàng ngày. Điều quan trọng nhất là sự hiện diện trọn vẹn trong từng khoảnh khắc.

Trong một thế giới đầy biến động, nơi con người không ngừng tìm kiếm hạnh phúc bên ngoài, thiền chính là lời nhắc nhở rằng mọi thứ ta đang tìm kiếm đã luôn ở đây, bên trong chính ta. **MINH MINH**

Tờ Sunday Times của Luân Đôn mô tả Osho là một trong "1.000 người kiến tạo của thế kỷ 20". Còn tờ Sunday Mid-Day của Ấn Độ bình chọn Osho là một trong mười người - cùng với Gandhi, Nehru và Đức Phật - thay đổi vận mệnh của Ấn Độ. Osho còn được biết đến với những đóng góp mang tính cách mạng trong lĩnh vực chuyển hóa nội tâm thông qua thiền định. Phương pháp thiền của Osho (Active Meditation) giúp giải tỏa căng thẳng cho cả thân và tâm, từ đó mọi người dễ dàng trải nghiệm sự an nhiên, tĩnh tại trong cuộc sống thường nhật.

Kéo gia đình xa “vòng xoáy bạo lực”

● Tìm đến các phương pháp chữa lành để không tổn thương thế hệ sau. (Hình minh họa - Nguồn: Shutterstock)

Gia đình, trong tâm trí nhiều người là tổ ấm có cha, có mẹ, là cội nguồn yêu thương. Song, với một số người, gia đình lại là nơi khởi đầu tổn thương, khắc ghi nỗi đau bạo lực gia đình kéo dài qua năm tháng. Nỗi đau ấy không chỉ dừng lại ở những vết thương thể xác mà còn ẩn chứa những vết thương tinh thần khó lành, thậm chí vô tình có thể tạo ra những “vòng xoáy bạo lực” sang thế hệ tiếp theo.

Những “vòng xoáy bạo lực”

Hơn một tháng nay, chị H.Hạnh (41 tuổi, Nam Định) đã chuyên lên Hà Nội với mong muốn tìm một chuyên gia tâm lý để hỗ trợ cậu con trai cả 17 tuổi thoát khỏi “vòng xoáy bạo lực”. Theo lời chị, ở trường con trai thường được thầy cô, bạn bè nhận xét là học giỏi, ngoan ngoãn nhưng ở nhà lại là một người tính tình thất thường, dễ nổi nóng và không kiểm soát được hành vi. Ban đầu, chị Hạnh cho rằng đó chỉ là biểu hiện của tuổi dậy thì nên không quá để tâm. Nhưng rồi chị bắt đầu lo lắng khi nhận ra cậu con trai út thường xuyên bị anh trai bạo hành mỗi khi chị đi làm vắng nhà.

Qua vài lần quan sát, chị Hạnh phát hiện em trai thường xuyên phải chịu những trận đòn vô cớ từ anh trai, từ việc bị tát, xô ngã cho đến bị tấn công bằng đồ vật trong nhà. Chị kể lại: “Có lần đi làm về, tôi thấy thằng bé út ngồi co ro trong góc nhà, mắt đỏ hoe, trên tay còn vài vết bầm. Gặng hỏi mãi con mới trả lời bị anh trai đánh chỉ vì mấy chuyện nhỏ nhặt”. Sau khi phát hiện, chị đã nhiều lần khuyên răn, thậm chí la mắng cậu con trai cả nhưng tình trạng không thay đổi. Thậm chí, có lần chị còn bị con quát tháo và nổi giận ngược lại.

Lo lắng cho con, chị Hạnh bắt đầu tìm hiểu qua bạn bè và Internet về các dịch vụ tâm lý ở địa phương nhưng tại nơi chị sống những dịch vụ hỗ trợ như vậy còn hạn chế. Sau nhiều đêm trăn trở, chị quyết định

lên Hà Nội tìm kiếm trung tâm tâm lý uy tín và chuyên gia giàu kinh nghiệm để được hỗ trợ. Tại đây, chàng trai 17 tuổi gặp một chuyên gia chuyên xử lý các vấn đề bạo lực gia đình và rối loạn hành vi ở tuổi vị thành niên. Sau vài buổi trò chuyện, chuyên gia nhận định rằng cậu bé đang chịu ảnh hưởng từ những tổn thương thời thơ ấu, những trận đòn roi, lời chửi mắng từ người bố, kết hợp với giai đoạn dậy thì đây biến động dẫn đến hành vi bạo lực như hiện tại.

Nghe chuyên gia phân tích, chị Hạnh không khỏi bất ngờ vì chưa từng nghĩ những chuyện từ thuở bé lại có ảnh hưởng sâu sắc đến tâm lý con như vậy. Chị tâm sự rằng chồng cũ của mình là người nghiện rượu, khi tinh táo thì không sao nhưng hề say xin là anh ta lại trút giận lên vợ con. Sau 12 năm chịu đựng, chị quyết định ly hôn với hy vọng bảo vệ các con và mang lại cho chúng một cuộc sống hạnh phúc hơn. Thế nhưng, giờ đây chị nhận ra mọi thứ không đơn giản như mình tưởng. Biết rằng những tổn thương tâm lý của con phần nào bắt nguồn từ chính quá khứ gia đình, chị Hạnh hạ quyết tâm sát cánh cùng con trên hành trình trị liệu, dù chị hiểu rõ đây sẽ là một chặng đường dài và không hề dễ dàng.

Thực tế, câu chuyện của gia đình chị Hạnh không phải là hiếm gặp trong xã hội ngày nay. Có không ít trường hợp những vết thương tâm lý từ thời thơ ấu âm ỉ

● “Vòng xoáy bạo lực” tiếp diễn qua các thế hệ. (Hình minh họa - Nguồn: AI)

tác động trực tiếp đến hành vi và cảm xúc của trẻ khi lớn lên. Đáng buồn là, nhiều bậc cha mẹ không nhận ra sớm những dấu hiệu như chị Hạnh để kịp thời tìm cách hỗ trợ. Thay vào đó, họ bỏ qua và cho rằng đó chỉ là chuyện bình thường. Hậu quả, những đứa trẻ từng chịu tổn thương lại vô tình trở thành người gây tổn thương cho người khác mà không hề hay biết. Từ đó, “vòng xoáy bạo lực” cứ tiếp diễn qua các thế hệ: nạn nhân của bạo hành từ cha mẹ lớn lên, rồi lại lặp lại chính những hành vi ấy với gia đình mình sau này.

Theo các chuyên gia tâm lý, “vòng xoáy bạo lực” thường dễ xuất hiện ở những người từng trải qua bạo lực hoặc chứng kiến cảnh bạo lực gia đình từ khi còn nhỏ. Những trải nghiệm này có thể định hình suy nghĩ và nhân cách của họ theo hướng tiêu cực khi lớn lên. Cụ thể, một số hậu quả có thể xảy ra: con cái có thể mất niềm tin vào cha mẹ, khó chấp nhận sự hướng dẫn từ gia đình, dẫn đến rối loạn nhân cách và hành vi, không phân biệt được đúng, sai; nạn nhân có thể biến thành người bạo lực, tái diễn hành vi bạo lực với người khác; tự trừng phạt bản thân bằng cách tự tử hoặc tự làm tổn thương

để trốn tránh cuộc sống hoặc nạn nhân chọn sống cô độc, không dám yêu hay lập gia đình vì sợ phải đối mặt với những nỗi đau tương tự trong quá khứ.

Chữa lành để không tổn thương thế hệ sau

Rõ ràng, bạo lực gia đình không chỉ đơn thuần là vết thương cơ thể mà ẩn sâu là nỗi đau tinh thần khó nguôi ngoai, thậm chí vô tình có thể tạo ra những “vòng xoáy bạo lực” sang thế hệ tiếp theo. Cứ như vậy, không biết sẽ có bao nhiêu gia đình, bao nhiêu đứa trẻ phải gánh chịu hậu quả, mãi rơi vào vòng luẩn quẩn của tổn thương, đau khổ. Điều này khiến người ta không khỏi trăn trở: liệu vòng xoáy ấy sẽ còn kéo dài đến bao giờ và cần làm gì để phá vỡ nó, mang lại cho những thế hệ sau cơ hội được sống trong yêu thương và bình yên?

Có lẽ, con đường duy nhất để phá vỡ “vòng xoáy bạo lực” này chính là kịp thời chữa lành những vết thương tinh thần của cả nạn nhân lẫn những “thủ phạm” - những người, xét cho cùng cũng từng là nạn nhân của bạo lực gia đình. Việc chữa lành không chỉ giúp họ giải phóng bản thân khỏi

những nỗi đau bị đè nén mà còn ngăn chặn nguy cơ những cảm xúc tiêu cực ấy lan tỏa sang người khác, nhất là thế hệ tiếp theo. Bên cạnh việc tìm đến sự hỗ trợ từ các chuyên gia tâm lý, người bị bạo lực gia đình có thể tự chữa lành bằng cách từng bước lấy lại sự bình yên trong tâm hồn.

Tiến sĩ Chandni Tugnait - nhà trị liệu tâm lý, đồng thời là huấn luyện viên cuộc sống, từng có những chia sẻ về cách để chữa lành tâm hồn cũng như sức khỏe tinh thần sau bạo lực gia đình trên trang Health Shots. Theo ông, những nạn nhân bạo lực gia đình sẽ gặp phải nhiều thách thức trong cuộc sống như tổn hại về thể chất bao gồm bị đánh đập, tra tấn, bạo hành,... Những vết thương này cần được chăm sóc y tế nếu không chúng có thể dẫn đến các biến chứng sức khỏe lâu dài.

Bên cạnh đó, còn tồn tại một dạng tổn thương sâu sắc và khó xóa nhòa hơn cả vết thương thể chất, đó là chấn thương về tâm lý và cảm xúc. Những người từng trải qua bạo lực gia đình thường phải sống chung với nỗi sợ hãi dai dẳng, cảm giác bất an và hội chứng rối loạn căng thẳng sau sang chấn. Sự thao túng, đe dọa và chửi mắng liên tục khiến họ rơi vào trạng thái bất lực, như bị giam cầm trong chính tâm trí mình. Những vết sẹo hoặc chấn thương tâm hồn này đôi khi còn đẩy họ vào trầm cảm, làm gia tăng nguy cơ mắc các vấn đề sức khỏe tâm thần nghiêm trọng, thậm chí khiến họ nảy sinh ý nghĩ muốn từ bỏ cuộc sống.

Do đó, để chữa lành tổn thương tinh thần sau bạo lực gia đình đòi hỏi một cách tiếp cận từ từ cùng với các chiến lược thực tế. Tiến sĩ Tugnait gợi ý người bị tổn thương tinh thần có thể bắt đầu bằng việc chăm sóc bản thân qua các hoạt động như yoga, dành thời gian hòa mình vào thiên nhiên hay đơn giản là thư giãn, từ đó dần tìm lại hạnh phúc từ những niềm vui đơn giản cuộc sống. Đồng thời, việc xây dựng một hệ thống hỗ trợ vững chắc từ bạn bè, gia đình hoặc các nhóm hỗ trợ để chia sẻ câu chuyện là rất quan trọng, như vậy mới có thể thúc đẩy khả năng phục hồi, chống lại cảm giác bị cô lập và tạo ra một mạng lưới đồng cảm, thấu hiểu.

Tiến sĩ Tugnait nhấn mạnh, việc học cách tha thứ cho chính mình và người khác là một công cụ quan trọng, giúp giải tỏa những cảm xúc tiêu cực và mở đường cho sự chữa lành. Bên cạnh đó, việc thiết lập những ranh giới lành mạnh trong các mối quan hệ sẽ tạo nên một môi trường an toàn, giúp hỗ trợ quá trình tái xây dựng cuộc sống sau bạo lực gia đình. Cuối cùng, dù khó khăn nhưng nạn nhân bạo lực gia đình phải học cách khôi phục niềm tin trở lại, thông qua những nỗ lực nhỏ bé như dần dần cởi mở với những người đáng tin cậy, cho phép bản thân tin vào lòng tốt của người khác. Từ đó, nạn nhân bạo lực gia đình có thể trải nghiệm hạnh phúc với các mối quan hệ và tránh xa “vòng xoáy bạo lực” trong tương lai.

Bảng xếp hạng toàn cầu đầu tiên về chính sách khởi nghiệp

● Hệ sinh thái khởi nghiệp ở Hàn Quốc phát triển nhanh chóng nhờ chính sách của chính phủ. (Ảnh: EU-Startups)

● Hoa Kỳ là một trong những quốc gia tiên phong trong việc xây dựng chính sách hỗ trợ khởi nghiệp từ giữa thập niên 1990. (Ảnh: Getty)

● APEXE sử dụng dữ liệu thực tế, giúp các chính phủ xác định khoảng trống trong chính sách để thúc đẩy khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. (Ảnh: WEF)

Trong bối cảnh thế giới ngày càng số hóa và kết nối, hệ sinh thái khởi nghiệp đã trở thành một trong những yếu tố quyết định sự phát triển kinh tế và khả năng cạnh tranh của các quốc gia. Bước ngoặt quan trọng gần đây, JF Gauthier, Giám đốc điều hành của Startup Genome và Christopher Haley đã công bố báo cáo APEXE, một khung đánh giá toàn cầu nhằm đo lường hiệu quả của các quốc gia trong việc chuyển đổi tiềm năng đổi mới thành hiệu suất hệ sinh thái khởi nghiệp.

Đây là lần đầu tiên một bảng xếp hạng toàn cầu về chính sách khởi nghiệp được giới thiệu, cung cấp một bảng điểm cân bằng để đo lường khả năng chuyển đổi tiềm năng đổi mới thành hiệu suất khởi nghiệp thực tế. Báo cáo này bổ sung cho Báo cáo Hệ Sinh Thái Khởi Nghiệp Toàn Cầu (GSER) thường niên, mang đến một góc nhìn tổng quan và chiến lược hơn về tác động của chính sách đối với sự phát triển khởi nghiệp.

Hệ sinh thái khởi nghiệp - Động lực chính của tăng trưởng kinh tế

Hệ sinh thái khởi nghiệp từ lâu đã vượt ra khỏi khái niệm đơn thuần là nơi tập hợp các doanh nghiệp mới thành lập, mà trở thành một trong những động lực chính thúc đẩy sự đổi mới, tạo ra các mô hình kinh doanh đột phá, gia tăng cơ hội việc làm và góp phần quan trọng vào tăng trưởng kinh tế. Những quốc gia tiên phong trong việc xây dựng chính sách hỗ trợ khởi nghiệp từ giữa thập niên 1990 - chẳng hạn như Hoa Kỳ với Thung lũng Silicon - đã tận dụng thành công làn sóng chuyển đổi số để đạt được lợi thế cạnh tranh vượt trội. Những nền kinh tế này không chỉ tạo ra các công ty công nghệ tỷ đô mà còn xây dựng được một hệ sinh thái bền vững, nơi các ý tưởng sáng tạo dễ dàng được hiện thực hóa.

Ngược lại, các quốc gia chậm trễ trong việc đầu tư vào hệ sinh thái khởi nghiệp đang phải đối mặt với những thách thức

nhằm trọng. Khoảng cách giữa những nước dẫn đầu và các quốc gia tụt hậu ngày càng lớn, đe dọa đến sự phát triển bền vững của nền kinh tế và triển vọng của các thế hệ tương lai. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, khả năng nuôi dưỡng một hệ sinh thái khởi nghiệp mạnh mẽ không còn là lựa chọn mà đã trở thành điều kiện tiên quyết để các quốc gia duy trì vị thế kinh tế.

Đề minh họa giá trị kinh tế của hệ sinh thái khởi nghiệp, chỉ số Giá trị Hệ Sinh Thái Khởi Nghiệp (Ecosystem Value - EV) do Startup Genome phát triển là một công cụ hữu ích để đánh giá và so sánh các hệ sinh thái khởi nghiệp trên toàn cầu. Khi so sánh với Tổng Sản phẩm Quốc nội (GDP), tỷ lệ EV/GDP cho thấy mức độ trưởng thành và sức sống của hệ sinh thái khởi nghiệp tại mỗi quốc gia.

Trong khối G20, sự chênh lệch về tỷ lệ này rất rõ rệt. Khoảng cách lớn giữa những quốc gia đứng đầu và những nước có hiệu suất thấp hơn trong hệ sinh thái khởi nghiệp cho thấy tiềm năng tăng trưởng khổng lồ. Báo cáo APEXE chỉ ra, nếu các quốc gia có hiệu suất thấp trong G20 có thể đạt được mức trung bình của nhóm dẫn đầu, hệ sinh thái khởi nghiệp toàn cầu sẽ có thể tạo ra thêm 2,7 nghìn tỷ USD giá trị. Con số này nhấn mạnh tầm quan trọng của việc đầu tư chiến lược vào chính sách khởi nghiệp để khai thác tiềm năng kinh tế chưa được tận dụng.

Như vậy, những câu hỏi được quan tâm nhất lúc này là làm thế nào để đánh giá mức

độ tối ưu hóa tiềm năng khởi nghiệp của một quốc gia? Đó là các biện pháp hiệu quả để cải thiện chỉ số này?

Bảng xếp hạng đầu tiên về chính sách khởi nghiệp

Báo cáo APEXE, được thực hiện bởi Startup Genome phối hợp với Mạng lưới Doanh nhân Toàn cầu (GEN), là một bước tiến quan trọng trong việc đánh giá hệ sinh thái khởi nghiệp ở cấp độ quốc gia.

Báo cáo APEXE sử dụng hai chỉ số chính để đánh giá hiệu quả của các quốc gia. Thứ nhất là "Chỉ số Chuyển đổi từ Nghiên cứu và Phát triển (R&D) sang Khởi Nghiệp" (Lab-to-Startup Conversion Index). Chỉ số này, được chuẩn hóa theo GDP và dân số, trả lời ba câu hỏi cốt lõi: Tiềm năng đổi mới của một quốc gia là gì? Hiệu suất hệ sinh thái khởi nghiệp của quốc gia đó như thế nào? Quốc gia đó chuyển đổi tiềm năng đổi mới thành hiệu suất khởi nghiệp hiệu quả ra sao?

Thứ hai là "Bảng điểm Hành động Chính sách" (Policy Action Scorecard). Đây là một chỉ số dự báo, đánh giá mức độ hiệu quả của các chính sách hỗ trợ khởi nghiệp và dự đoán hiệu suất hệ sinh thái trong tương lai. Đồng thời chỉ số này cũng cung cấp hướng dẫn cụ thể cho các nhà hoạch định chính sách về những lĩnh vực cần ưu tiên.

Theo Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF), điểm nổi bật của APEXE nằm ở việc sử dụng dữ liệu thực tế, giúp các chính phủ xác định khoảng trống trong chính sách, áp dụng

các thực tiễn tốt nhất và thúc đẩy tinh thần khởi nghiệp sáng tạo. Nhờ đó, các quốc gia có thể đẩy nhanh tốc độ tăng trưởng kinh tế và nâng cao khả năng cạnh tranh trên thị trường quốc tế. Báo cáo không chỉ xác định những khoảng trống mà còn đưa ra các khuyến nghị chiến lược để cải thiện hiệu suất. Với tính ứng dụng toàn cầu, APEXE trở thành công cụ thiết yếu cho các quốc gia muốn tối ưu hóa hệ sinh thái khởi nghiệp, từ đó thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và nâng cao khả năng cạnh tranh trên trường quốc tế.

Hiệu suất nổi bật của các quốc gia và bài học toàn cầu

Báo cáo APEXE cũng chỉ ra một số quốc gia dẫn đầu trong việc chuyển đổi tiềm năng đổi mới thành hiệu suất khởi nghiệp, trong đó Hàn Quốc, Đức và Brazil là những ví dụ tiêu biểu.

Là một quốc gia có truyền thống mạnh mẽ về Nghiên cứu và Phát triển (R&D), Hàn Quốc đã có những bước tiến vượt bậc trong thập kỷ qua. Vào đầu những năm 2010, hệ sinh thái khởi nghiệp của Hàn Quốc còn kém phát triển so với Đức. Tuy nhiên, nhờ các chính sách đầu tư mạnh mẽ từ Chính phủ, Hàn Quốc đã vươn lên ấn tượng. Tỷ lệ EV/GDP của nước này hiện đạt 9,8%, vượt xa mức 5,2% của Đức. Trong bảng xếp hạng APEXE, Hàn Quốc đứng thứ 5 về Chỉ số Chuyển đổi từ Nghiên cứu và Phát triển sang Khởi Nghiệp, cùng với điểm số cao trong Bảng điểm Hành động Chính sách. Dự báo cho thấy Hàn Quốc có tiềm năng lọt vào top 5 toàn cầu trong tương lai nếu tiếp tục duy trì đà phát triển này.

Đức cũng nằm trong top những quốc gia dẫn đầu thế giới về Nghiên cứu và Phát triển (R&D). Quốc gia này sở hữu hệ sinh thái khởi nghiệp phát triển, với thủ đô Berlin từng lọt vào top 10 toàn cầu theo GSER 2017. Tuy nhiên, tỷ lệ EV/GDP của Đức chỉ đạt 5,2%, cho thấy vẫn còn dư địa để cải thiện. Trong bảng xếp hạng APEXE, Đức đứng thứ 9 về chỉ số Chỉ số Chuyển đổi từ Nghiên cứu và Phát triển sang Khởi Nghiệp. Mặc dù chính sách khởi nghiệp của Đức được đánh giá cao, quốc gia này được khuyến nghị tiếp tục thực hiện những cải cách mang tính chiều sâu hơn để duy trì hoặc nâng cao vị trí của mình trong tương lai.

Brazil, dù có tiềm năng đổi mới thấp hơn Hàn Quốc và Đức, nhưng lại gây bất ngờ với hệ sinh thái khởi nghiệp phát triển tương đối mạnh mẽ. Với tỷ lệ EV/GDP đạt 5,8%, Brazil vượt Đức để đứng thứ 7 trong chỉ số Chuyển đổi từ Nghiên cứu và Phát triển sang Khởi Nghiệp. Tuy nhiên, điểm số trong Bảng điểm Hành động Chính sách của Brazil thấp hơn mức trung bình của G20, xếp thứ 12 trong bảng xếp hạng APEXE. Điều này cho thấy Brazil cần cải cách chính sách kịp thời để duy trì đà tăng trưởng, nếu không có nguy cơ bị tụt hậu.

Ngoài ba quốc gia trên, báo cáo APEXE còn ghi nhận hiệu suất đáng chú ý của một số nước ở châu Mỹ La-tinh và châu Phi trong Chỉ số Chuyển đổi từ Nghiên cứu và Phát triển sang Khởi Nghiệp. Điều này chứng minh rằng phương pháp đo lường của APEXE có thể áp dụng rộng rãi trên toàn cầu.

Trong xu thế toàn cầu hóa, nhiều quốc gia đang chú trọng đến bảng xếp hạng APEXE để nâng cấp hệ sinh thái khởi nghiệp. Báo cáo APEXE cung cấp dữ liệu và chỉ số quan trọng, giúp chính phủ đánh giá thực trạng, xác định điểm mạnh, điểm yếu và định hình chính sách phù hợp. Việc triển khai các khuyến nghị từ APEXE không chỉ thúc đẩy đổi mới sáng tạo mà còn tăng cường khả năng cạnh tranh kinh tế. Nhờ đó, các quốc gia có thể xây dựng hệ sinh thái khởi nghiệp bền vững, góp phần quan trọng vào sự phát triển và thịnh vượng của nền kinh tế toàn cầu. **DIỆU BẢO**

**Bi hài câu chuyện
“mùa” thất nghiệp**

Thất nghiệp vốn là một nỗi lo âu của những người đang trong độ tuổi lao động. Tuy nhiên, trong vài năm trở lại đây, một bộ phận thế hệ trẻ đã có những hành động, suy nghĩ tích cực hơn trong thời gian thất nghiệp.

Dương Minh Thương (35 tuổi, sinh sống ở Hà Nội) cho biết, cô từng làm nhân viên cho một công ty tư nhân, cuối năm nay do làm ăn thua lỗ, công ty bị giải thể. Từ một người có thu nhập ổn định, công việc đáng mơ ước, Minh Thương rơi vào tình trạng thất nghiệp. Không để bản thân rơi vào suy nghĩ tiêu cực, cô lập tức chuẩn bị một chuyến đi du lịch bằng tiền tiết kiệm sau nhiều năm đi làm.

Trong thời gian đi du lịch, Minh Thương chia sẻ cô muốn tìm những định hướng mới mẻ cho mình. Cô nói: “Tôi xuất thân là dân kinh tế, nhưng tôi rất yêu thương động vật. Tôi có nhiều năm kinh nghiệm chăm sóc “thú cưng”, hiện tại, tôi có khoảng vài trăm triệu tiền tiết kiệm. Tôi đang mong muốn có thể mở một spa chăm sóc chó, mèo”.

Sau một tháng vẽ kế hoạch tỉ mỉ dự án “khởi nghiệp” đầu tay với việc áp dụng công nghệ Nhật Bản, Hàn Quốc, robot vào việc chăm sóc thú cưng. Minh Thương cảm thấy mệt mỏi, cô cho biết: “Tôi không được đào tạo ngành khoa học - công nghệ, cũng chưa hiểu rõ các máy móc này. Đặc biệt, số tiền vốn bỏ ra quá cao, khiến tôi cảm thấy nản chí. Có lẽ, tôi nên bắt đầu nộp hồ sơ trong mùa tuyển dụng vào tháng 4 tới đây”.

Thu Anh (24 tuổi, sinh sống ở Vĩnh Phúc) lại có suy nghĩ khác Minh Thương. Sau hai năm làm tại Nha Trang cho một công ty du lịch khá có tiếng, Thu Anh gặp áp lực trong công việc. Cô thường xuyên phải tăng ca, làm đêm, họp hành liên miên. Vào những mùa cao điểm du lịch, Thu Anh chỉ được ngủ vài tiếng đồng hồ. Vì vậy, đầu năm 2025, cô quyết tâm xin nghỉ việc.

Thu Anh hào hứng chia sẻ: “Hiện tại, tôi đang làm đơn xin học thạc sĩ ở một trường tại Canada. Tôi dự định chuyển dịch từ ngành du lịch sang kinh tế để về khởi nghiệp một vài ý tưởng nho nhỏ”. Nhưng, con đường học thạc sĩ của Thu Anh không hề dễ dàng, khi cô buộc phải chuẩn bị hàng loạt hồ sơ, thi chứng chỉ Tiếng Anh và phỏng vấn online với bên tuyển sinh của trường đại học.

Một tháng sau khi gặp lại, Thu Anh tâm sự: “Mặc dù được gia đình, bạn bè động viên, nhưng gần hai tháng chỉ tiêu bằng tiền tiết kiệm, không đi làm, chỉ chú tâm và học hành khiến tôi cảm thấy bất an”. Thu Anh cho biết, cô đang cố gắng trong năm nay có thể đi du học, nếu không cô sẽ đến Hà Nội tìm một công việc bán thời gian, vừa học, vừa làm tiếp tục giấc mơ làm thạc sĩ kinh tế.

Thất nghiệp với những “giấc mơ màu hồng”

● **Nguồn nhân lực trẻ nên có lựa chọn phù hợp với tiềm lực kinh tế và khả năng của bản thân.** (Ảnh minh họa - Nguồn: Solution)

● **Nhiều người trẻ lựa chọn học thạc sĩ hoặc lên kế hoạch “khởi nghiệp” sau khi bị thất nghiệp.** (Nguồn: Pinterest)

● **Người trẻ có nhiều cơ hội thay đổi nghề nghiệp, tìm việc mới trong thị trường lao động tại Việt Nam.** (Ảnh minh họa - Nguồn: Genk)

Sau Tết Nguyên đán, là thời gian nhiều người lao động xin nghỉ việc, mất việc hoặc chuyển đổi sang ngành nghề mới. Bên cạnh mối lo về tài chính, bất an trong công việc, còn đó nhiều câu chuyện bi hài.

Trong những năm gần đây, do ảnh hưởng của suy thoái kinh tế sau những năm cả thế giới đối mặt với đại dịch COVID-19, hiện nay rất nhiều doanh nghiệp, công ty tư nhân giải thể. Kéo theo đó hàng trăm, hàng nghìn người lao động thất nghiệp. Đối với các lao động đã có tuổi, việc chăm sóc gia đình, kiếm tiền mưu sinh sẽ khiến họ gặp nhiều lo lắng hơn. Ngược lại, các lao động trẻ trong độ tuổi 9x, 10x vẫn còn cơ hội chuyển đổi công việc, chức vụ tốt. Họ coi thời gian thất nghiệp là “khoảng nghỉ” thư giãn, định hướng làm điều mới mẻ nâng cao trình độ bản thân hoặc tạo ra các đột phá.

Thậm chí, xu hướng này có một cái tên riêng trên thế giới gọi là “thất nghiệp vui vẻ”. Thuật ngữ trên rất phổ biến ở Gen Z (chỉ những bạn trẻ sinh từ năm 1997 - 2012), bởi theo một số nghiên cứu, đây là nhóm tuổi gặp nhiều vấn đề sức khỏe tinh thần hơn so với thế hệ trước. Do đó, lối sống cân bằng

giữa công việc và cuộc sống, trong đó tập trung và cuộc sống, được các bạn trẻ Gen Z đặc biệt chú trọng. Cho dù đứng trước một tình huống không may như thất nghiệp, hay chọn cách tự thôi việc cho phép mình thất nghiệp một thời gian, họ cũng dùng thái độ lạc quan để đối mặt.

Tuy nhiên, cũng từ đó, khi thất nghiệp, người trẻ Việt Nam có một số định hướng như học thạc sĩ, hoặc lên dự án khởi nghiệp. Họ muốn tạo ra những “kỳ tích”, thành công sau mất công việc cũ. Điều này vừa tích cực, cũng có nhiều điểm hạn chế. Như các kế hoạch những người trẻ “vẽ” ra thường rất thú vị, độc đáo, nhưng có hàng loạt các rủi ro mà họ không thể lường trước. Lấy ví dụ, như những ý tưởng khởi nghiệp “bắt khả thi” cần số vốn lên đến cả trăm, cả nghìn tỷ đồng, nhưng trong tài khoản chỉ còn vài chục triệu tiền tiết kiệm. Hay những hồ sơ học thạc sĩ gửi đến những trường đại học chất lượng tốt ở

Việt Nam và trên thế giới, nhưng lại thiếu động lực đầu tư học Tiếng Anh, chuẩn bị bài phỏng vấn trước ban tuyển sinh,...

Chuẩn bị những “lối đi” vừa sức với bản thân

Báo cáo tháng 8/2024 của Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) thuộc Liên hợp quốc cho thấy, tỷ lệ thất nghiệp của những bạn trẻ có trình độ ở các nước đang phát triển cao gấp 2 - 3 lần so với các nền kinh tế giàu có. Tại những nước thu nhập thấp và trung bình thấp, hơn 1/5 số người dưới 30 tuổi có trình độ đại học đang thất nghiệp. Tổ chức ILO đánh giá tại những nước này, người trẻ tốt nghiệp đại học thậm chí có nhiều khả năng thất nghiệp hơn những lao động có trình độ học vấn cơ bản.

Bên cạnh những người lao động trẻ mất việc, cũng còn một bộ phận nhân lực trẻ chủ động chọn thất nghiệp. Họ thường là những sinh viên vừa mới ra trường đang loay hoay định hướng nghề nghiệp trong tương

lai. Hoặc đơn giản chưa thích nghi được với môi trường, hiệu suất làm việc.

Khảo sát của Anphabe (một công ty tư vấn về các giải pháp thương hiệu nhà tuyển dụng và môi trường làm việc tại Việt Nam) cho biết, 62% các bạn trẻ gen Z (những người sinh từ năm 1997 đến 2012) ở Việt Nam “nhảy” việc ngay trong năm làm việc đầu tiên, nhiều bạn thậm chí còn “nhảy” việc vài lần trong 1 năm ngay khi ra trường.

Một số chuyên gia về lao động cho rằng, sinh viên sau khi ra trường cần khoảng 1 năm để làm quen, tìm hiểu công việc. Năm thứ hai, mới có thể đảm nhận tốt công việc, học hỏi, trải nghiệm và năm thứ ba trở đi mới có thể đóng góp đáng kể. Do vậy, nếu chỉ mới gán bó ở khoảng thời gian ngắn, người sử dụng lao động cũng chưa có đủ đánh giá để định hướng việc làm và hướng phát triển cho nhân sự trẻ.

Trao đổi với phóng viên Báo Pháp luật Việt Nam, chuyên gia kinh tế, ThS Quản trị kinh tế Vũ Thu Trang cho biết, các doanh nghiệp ở Việt Nam hiện nay có nhu cầu rất cao về nguồn nhân lực trẻ. Những người trẻ trong độ tuổi 22 - 30 có rất nhiều cơ hội để “nhảy” việc, tìm được những công việc hợp lý. Vì vậy, việc thất nghiệp không quá đáng sợ đối với một bộ phận nhân lực trẻ. Cô cho biết: “Với những người trẻ làm việc tại quê hương, có gia đình, bố mẹ hỗ trợ. Câu chuyện thất nghiệp nửa năm, một năm không quá đáng sợ. Nhiều người trẻ chủ động xin nghỉ việc, để đi học hoặc nghỉ ngơi, thư giãn trước khi bắt đầu công việc mới”.

ThS Vũ Thu Trang cho rằng, đây là sự lựa chọn của cá nhân mỗi người. Tuy nhiên, độ tuổi lao động của mỗi người đều có giới hạn. Hàng năm, các trường đại học tại Việt Nam có đến cả chục nghìn sinh viên tốt nghiệp cử nhân, đây là nguồn nhân lực liên tục được các doanh nghiệp, công ty chào đón. Đồng thời, đối với những lao động đã có tuổi, thiếu thâm niên, kinh nghiệm làm việc sẽ bị thế hệ sau đào thải, thay thế.

Chưa kể, thị trường lao động hiện nay đang bị thay thế rất nhiều bằng công nghệ AI (trí tuệ nhân tạo). Cho nên, trong vài chục năm nữa, có một số ngành nghề bị thay thế bằng công nghệ. Cho nên, người trẻ trong trạng thái thất nghiệp cần lựa chọn hướng đi phù hợp với bản thân. Cô cho biết: “Khởi nghiệp, học thạc sĩ đều là một định hướng tốt. Nhưng mỗi người cần phải xem xét khả năng, kiến thức, tiềm lực kinh tế trước khi ra quyết định. Đồng thời, khi thực hiện, người trẻ cần quyết tâm cao độ, sẵn sàng chịu khó khăn, rủi ro. Nếu bỏ giữa chừng, có nghĩa chúng ta đã bỏ phí thời gian, rời khỏi thị trường lao động một đến vài năm mà không thu về kết quả như mong muốn”. **ANH NHI**

Ngành thời trang Việt “định vị” trên bản đồ thời trang quốc tế

● Lan Khuê, NTK Đỗ Mạnh Cường, Thanh Hằng và HHen Niê trong show diễn tại Tuần lễ Thời trang Thượng Hải. (Ảnh: ĐMC)

Các tuần lễ thời trang Việt Nam đang thực hiện được sứ mệnh đưa tinh hoa thời trang nước nhà vươn tầm thế giới và là cầu nối đưa xu hướng thời trang thế giới hội nhập về Việt Nam. Nhiều nghệ sĩ ngôi sao quốc tế chọn diện trang phục của các nhà thiết kế Việt Nam, giúp tên tuổi của nhiều nhà thiết kế, ngành thời trang Việt tỏa sáng, đầy tiềm năng trên bản đồ thời trang thế giới.

● Ngôi sao Phạm Băng Băng được ví như bà hoàng thảm đỏ Cannes khi xuất hiện với chiếc đầm dạ hội đính cườm độc đáo của NTK Chung Thanh Phong. (Ảnh: C.T.Phong)

● Diễn viên Hollywood Caylee Cowan tại thảm đỏ LHP Cannes 2023 diện trang phục của NTK Nguyễn Minh Tuấn. (Ảnh: N.M.Tuấn)

Nơi tỏa sáng tài năng của các nhà thiết kế

Lần đầu tiên trong lịch sử thời trang, 999 hoa hậu - nam vương từ khắp các quốc gia sẽ tham gia Tuần lễ Thời trang Sinh viên Toàn cầu 2025 với vai trò Đại sứ toàn cầu. Không chỉ xuất hiện để lan tỏa thông điệp ý nghĩa, họ còn trực tiếp trình diễn trên sân catwalk, khoác lên mình những bộ sưu tập xuất sắc của thế hệ nhà thiết kế trẻ Việt Nam và thế giới. Tuần lễ Thời trang Sinh viên Toàn cầu là tuần lễ thời trang đầu tiên trên thế giới dành riêng cho các đơn vị đào tạo lĩnh vực thời trang trên toàn cầu sẽ diễn ra từ ngày 04 - 09/12/2025 tại Hà Nội.

Tuần lễ có chủ đề “Thời trang bền vững”, các tác phẩm trình diễn không chỉ thể hiện kỹ thuật thiết kế điêu luyện, mà còn truyền tải những thông điệp mạnh mẽ về trách nhiệm môi trường, văn hóa tái chế và ứng dụng công nghệ trong thời trang hiện đại. Thời trang, nghệ thuật, văn hóa và công nghệ hòa quyện, tạo nên những màn trình diễn đầy cảm xúc, với sự kết hợp giữa ánh sáng, âm nhạc, hiệu ứng thị giác và công nghệ tương tác. Theo Nhà sáng lập kiêm Chủ tịch Tuần lễ Thời trang Sinh viên Toàn cầu 2025 - ông Lê Trần Đức Ngọc, tại Tuần lễ Thời trang này, mỗi nhà thiết kế trẻ sẽ mang đến những bộ sưu tập mang đậm dấu ấn cá nhân, phản ánh tư duy sáng tạo mới mẻ cùng góc nhìn tiên phong về thời trang của thế hệ Gen Z.

Với quy mô lớn nhất trong lịch sử thời trang sinh viên, Tuần lễ Thời trang Sinh viên Toàn cầu quy tụ 150 nhà thiết kế trẻ từ 30 trường đào tạo, 900 vũ công và hơn 6.000 khách mời danh dự. Sự kiện hướng tới

không chỉ xác lập kỷ lục là Tuần lễ thời trang quốc tế lớn nhất Việt Nam mà còn hứa hẹn đánh dấu kỷ nguyên mới cho ngành thời trang quốc tế.

Giới mộ điệu đều biết tới Tuần lễ Thời trang quốc tế Việt Nam - Vietnam International Fashion Week. Trải qua một thập niên phát triển, với 17 mùa tổ chức, Tuần lễ Thời trang quốc tế Việt Nam để lại những dấu ấn mới mẻ, đưa nhiều thương hiệu thời trang Việt vươn tầm quốc tế, mở ra cơ hội giao lưu, hợp tác và đầu tư phát triển cho ngành thời trang Việt. Hiện Vietnam International Fashion Week được giới chuyên môn đánh giá là tuần lễ thời trang quốc tế đứng đầu khu vực Đông Nam Á và đứng thứ 4 khu vực châu Á.

Bà Trang Lê, Chủ tịch Hiệp hội các Nhà thiết kế (NTK) thời trang Đông Nam Á kiêm Chủ tịch Tuần lễ Thời trang quốc tế Việt Nam cho hay: “Vietnam International Fashion Week ngày càng khẳng định vị thế và tầm ảnh hưởng ngày càng lớn cho ngành thời trang Việt. Ở đâu có tuần lễ thời trang thì ở đó có văn minh và hội nhập. Chúng tôi tự hào khi là sân diễn thời trang đẳng cấp quốc tế duy nhất tại Việt Nam quy tụ nhiều NTK, thương hiệu thời trang đình đám trong và ngoài nước; thực hiện được sứ mệnh đưa tinh hoa thời trang nước nhà vươn tầm thế giới và là cầu nối đưa xu hướng thời trang thế giới hội nhập về Việt Nam”.

Không chỉ tham gia các tuần lễ thời trang trong nước, các NTK còn “chinh chiến” tại các quốc gia khác. Tháng 10/2024, NTK Đỗ Mạnh Cường giới thiệu bộ sưu tập Xuân - Hè 2025, tại Tuần lễ Thời trang Thượng Hải. Tháng 9/2024, NTK Trần Hùng ra mắt bộ sưu tập thứ 13 liên tiếp tại Tuần lễ Thời trang

London. Bộ sưu tập khai thác vẻ đẹp thanh nhã của hoa lan. Vốn theo đuổi xu hướng “thời trang bền vững” nhiều năm qua, NTK Trần Hùng muốn truyền tải thông điệp bảo vệ môi trường thông qua hình ảnh hoa lan - loài hoa bị ảnh hưởng nặng nề bởi biến đổi khí hậu. Cuối tháng 9/2024, NTK Phan Đăng Hoàng trình làng bộ sưu tập mới tại Tuần lễ Thời trang Milan. Bộ sưu tập được truyền cảm hứng từ tranh lụa của danh họa Nguyễn Phan Chánh, kết hợp với nghệ thuật tạo hình gốm sứ nhằm tôn vinh các giá trị nghệ thuật đậm chất Việt Nam.

Nhiều nghệ sĩ ngôi sao quốc tế chọn trang phục của các NTK Việt

Qua mỗi mùa tuần lễ thời trang, các NTK Việt Nam có cơ hội giới thiệu tài năng và khẳng định vị thế của mình trên thị trường quốc tế. Nhiều nghệ sĩ ngôi sao quốc tế chọn diện trang phục tại các sự kiện giải trí lớn trên thế giới của các NTK Việt. Có nhiều tên tuổi ghi danh trên bản đồ thời trang quốc tế như: Lê Công Trí, Trần Hùng, Chung Thanh Phong, Nguyễn Minh Tuấn, Trà Linh, Anh Thư, Adrian Anh Tuấn, Kelly Bui, Hoàng Hải, Thủy Nguyễn...

Thời trang Việt Nam đang thu hút sự chú ý của các ngôi sao hàng đầu thế giới và khách hàng quốc tế bởi sự đa dạng, phóng khoáng trong thiết kế và sự kết hợp hài hòa giữa nét truyền thống và hiện đại. Nhờ vậy, các thương hiệu Việt dần khẳng định vị thế, xóa bỏ định kiến “thời trang Việt rẻ và tư duy thiết kế tầm thường”.

Năm 2024, hai bộ sưu tập của thương hiệu Jang Hana là “Midnight Glamour” (tạm dịch: Đêm đêm say) và “Tropical

Dream” (tạm dịch: Giấc mơ nhiệt đới) đã được lựa chọn trưng bày tại Triển lãm Tuần lễ thời trang Paris. Đây là lần đầu tiên một thương hiệu thời trang Việt Nam được trình diễn tại một trong 4 tuần lễ thời trang lớn nhất toàn cầu. Chỉ nửa năm sau thành công đầu tiên, Jang Hana lại gây ấn tượng mạnh trước giới mộ điệu thời trang quốc tế với bộ sưu tập hoàn toàn mới mang tên “Dance of Nature” (tạm dịch: Vũ điệu thiên nhiên). Bộ sưu tập như một lời khẳng định về đẹp thực sự không chỉ nằm ở vẻ ngoài lộng lẫy mà còn là sự thanh khiết, tinh khôi và hòa hợp với thiên nhiên.

Tại Liên hoan phim Cannes 2024 vừa diễn ra, nhiều hoa hậu thế giới như: Miss Grand International 2022 - Isabella Menin, Miss Earth Malaysia 2021 - Nisha Thayanathan đã lựa chọn trang phục của các NTK Nguyễn Minh Tuấn, Lê Thanh Hòa khoe dáng trên thảm đỏ.

Trong năm 2023, bên cạnh Beyonce, Rihanna, Miley Cyrus, Katy Perry, Rosé (Blackpink), danh sách các khách hàng nổi tiếng của NTK Công Trí tiếp tục mở rộng với sự xuất hiện của “họa mi” nước Anh, Adele. Còn NTK Đỗ Long khuấy đảo Grammy 2024 với thiết kế đầy công phu dành riêng cho chủ nhân siêu hit “Kill Bill” SZA, ngoài ra trang phục của anh còn được diện bởi Emma Brooks McAllister và Izabella Metz.

Trong khi đó, thương hiệu thời trang của NTK Lê Thanh Hòa cũng nhận được sự ủng hộ từ nữ ca sĩ Halle Bailey, Paris Hilton... trên thảm đỏ Oscar. NTK trẻ Thái Huy cũng vừa “lọt vào mắt xanh” người mẫu Jourdan Nunn trên thảm đỏ Lễ trao giải British Fashion Awards 2023. Cùng với đó, những cái tên như FanCi Club, Bupbes, La Lune... tiếp tục khiến thời trang Việt tự hào khi được hàng loạt nhóm nhạc thần tượng K-Pop đình đám tin tưởng lựa chọn để cùng xuất hiện trên các show diễn hay MV mới.

Ngôi sao màn bạc Trung Quốc - Phạm Băng Băng khi xuất hiện tại Liên hoan phim Cannes 2023 đã khiến giới mộ điệu choáng ngợp với hai bộ trang phục lộng lẫy của NTK Chung Thanh Phong.

Cũng trên thảm đỏ Cannes, diễn viên người Mỹ Caylee Cowan hai lần chọn trang phục do NTK Nguyễn Minh Tuấn thực hiện. Chiếc váy đầu tiên mang họa tiết bướm xanh, lấy cảm hứng từ Blue Butterfly - tác phẩm yêu thích của cô, mang ý nghĩa về sự tự do, sống đúng ước mơ. Trang phục thứ hai là Hoàng kim, được thực hiện giữa năm 2022, lấy cảm hứng hình ảnh tháp Rùa ở hồ Gươm (Hà Nội) vào buổi tối.

“Thời trang Việt Nam đủ tiềm năng để ghi tên trên bản đồ thời trang quốc tế. Nếu bản thân NTK muốn vươn mình ra thế giới, hãy cố gắng theo đuổi điều đó”, NTK Trần Hùng nhấn mạnh. Còn theo NTK Phan Đăng Hoàng, mỗi thương hiệu Việt đều mang bản sắc, cách thể hiện rất riêng nhằm tạo ra sự khác biệt so với các thương hiệu quốc tế.

NTK Công Trí nhận định: “Các NTK trẻ Việt Nam tài năng và có hành trình, chiến lược xây dựng thương hiệu rất bài bản, là tín hiệu đáng mừng cho toàn ngành thời trang Việt. Có nhiều cách để NTK Việt tiếp cận khách hàng toàn cầu, và mạng xã hội, truyền thông cũng đã giúp xóa nhòa khoảng cách địa lý. Việc có mặt ở những sự kiện thời trang tầm cỡ là cơ hội đặc biệt để thời trang Việt tạo ấn tượng tốt đẹp với thế giới”.

Các bộ thiết kế độc đáo, giàu văn hóa Việt đã chứng tỏ được sự sáng tạo không giới hạn của các NTK Việt Nam bước ra thế giới với nhiều tự hào dân tộc. Với sự phát triển mạnh mẽ của ngành công nghiệp thời trang, các hãng thời trang, các NTK sẽ tiếp tục phát triển và dần khẳng định vị thế của mình trên bản đồ thời trang Việt Nam và quốc tế.

THÙY DƯƠNG

Con đường thiên lý xa xôi

Theo nhà nghiên cứu Nguyễn Đình Đầu trong bài viết “Bước chân mở lối” cho biết, đầu thế kỷ 19, từ Hà Tiên ra đến Hà Nội có 97 trạm (khoảng cách 25 đến 30 dặm có 1 trạm, chừng 15 đến 20km). Năm 1831 đặt thêm 27 trạm, năm sau mở thêm 9 trạm, tổng cộng có 133 trạm vào giữa thế kỷ 19. Từ Huế đến Hà Tiên dài 1832km. Từ Huế đến ải Nam Quan (Lạng Sơn) dài 848km. Từ Huế ra Hà Nội dài 672km.

“Có một con đường lớn nối Phú Xuân và Đông Kinh (Hà Nội). Con đường này đẹp như đường châu Âu... đường tuy không lát gạch đá, nhưng chỗ nào không vững chắc thì người ta đổ gạch, đá vụn và đóng cọc đê củng cố: đường làm hơi vòng lên ở giữa đê thoát nước ra hai vệ đường. Hai bên đường có rãnh thoát nước và trồng cây...”. (theo “Hiện trạng Bắc Kỳ, Nam Kỳ, các vương quốc Lào, Campuchia và Lạc Thổ”, xuất bản ở Paris năm 1812).

Trên con đường thiên lý này có những cây cầu bền chắc, chạm trổ rất đẹp, lợp ngói... còn tồn tại đến ngày nay như ở các tỉnh phía Bắc. Trong sách Đại Nam nhất thống chí có ghi chép về số lượng các cây cầu xây dựng bằng gạch đá ở các tỉnh: Quảng Ngãi có 59 cây cầu, Phú Yên có 29 cầu, Bình Định có 20 cầu..

Trước năm 1831, ở 11 trấn thuộc Bắc thành chỉ có một đường cái quan từ kinh đô đến ải Nam Quan. Triều đình Huế đã cho đắp thêm nhiều đường to: “Đường lấy mặt đất làm mực, thân rộng 5 trượng 5 thước, giữa cao 2 trượng, hai bên đường đều cao 1 thước.

Năm 1832, Vua Minh Mệnh ra dụ cho Bộ Công: “... Đường cái quan có nhiều chỗ núi cao, lính trạm leo trèo, Nhân dân đi lại, có nhiều khó khăn, trở ngại. Vậy truyền lệnh cho các quan địa phương xem xét địa phận hạt mình, chỗ nào có đá làm ngăn trở, thì đốt cho nát phá bỏ đi, cốt rộng từ 4 - 5 thước trở lên, đủ đi lại được; chỗ nào vì nước mưa lụt chảy xói, lâu ngày thành trũng sâu, thì đá lấp đầy, hoặc xây thành bậc, cho được bằng phẳng, rồi uỷ cho phủ huyện thuê dân làm, trả công ưu hậu bằng tiền và gạo, rộng cho thời hạn, cốt được thành công để lợi ích lâu dài...” (theo “Quốc sử quán triều Nguyễn”).

Mở đường thì có các trạm. Các dịch trạm trên đường cái quan làm công việc bưu chính, đưa lệnh của triều đình và thu nhận báo cáo của địa phương. Công việc này rất quan trọng giao cho Thông chính sứ, các trạm này hoạt động ngày đêm để quản trị về mặt quốc phòng, hành chính, xã hội, kinh tế... phải được thông suốt, không ắc tắc, trở ngại. Các trạm đều được cấp ngựa, nhà trạm được xây dựng kiên cố, lợp ngói. Năm 1804, các trạm xung quanh tỉnh Thừa Thiên có 1 cai đội, 1 đội phó. Phu trạm từ Huế ra Quảng

● Ảnh trong bài: Tuấn Ngọc

Bây giờ từ xứ Bắc vô Trung, thăm Nam rất thuận tiện do giao thông phát triển. Có đường quốc lộ 1A, rồi cao tốc gần hoàn thiện, đường nối giữa các tỉnh, thành... đều rộng dài. Nhưng trước đó, cha ông ta đã rất khó nhọc từng bước chân mở đường cái quan để con người được gặp gỡ.

Bình mỗi trạm 80 người, từ Quảng Nam đến Gia Định mỗi trạm 50 người, từ Nghệ An đến Bắc Thành đều 100 người; miễn cho thuê thân và tạp dịch. Thời Minh Mệnh đôi đặt chức dịch thừa và dịch mực. Mỗi trạm được cấp 3 ngựa.

Nước non ngàn dặm

Con đường thiên lý ngày trước là đường đất, đi lại khó khăn, nhiều vùng hoang vu, hẻo lánh, đi qua cả rừng hoang, nhiều đèo dốc, nhiều thú dữ... Trong bài thơ “Long Thành - Phước Tuy đồ trung hoài cảm” của Nguyễn Thông - Hàn lâm viện tu soạn ở Nội các dưới triều Tự Đức viết: “Ve kêu tụ chón nào?/Về tới giọng thêm sâu/Khách đi mệt muốn nghỉ/Vắng vẻ chón rừng sâu!/Bên đường hồ đói rét/Mảnh áo giọt sương châu...”.

Trong cuốn “Địa chí Bà Rịa - Vũng Tàu” của tác giả Thạch Phương, Nguyễn Trọng Minh cho biết về cung đường này: “Dù còn khá hoang vắng, hiểm trở, thú dữ và cướp bóc rình rập, nhưng nhiều thương nhân ở miền Trung vẫn thường xuyên

đưa hàng hoá vào buôn bán, trao đổi ở Long Điền, Chợ Bến hay Bà Rịa. Một số bộ lão ở vùng Long Điền, Phước Lễ cho hay ông cô, ông nội của họ từng đi buôn ngựa, buôn bò từ các tỉnh Nam Trung Bộ vào Bà Rịa theo đường thiên lý, trước khi có đường ô tô, tàu hỏa”.

Theo nhà nghiên cứu Nguyễn Thanh Lợi - Hội Khoa học Lịch sử TP HCM cho biết, con đường thiên lý từ Gia Định đi ra phía Bắc được khởi đầu từ cầu Thị Nghè qua Hàng Xanh, qua bến đò chỗ cầu Bình Triệu 1 (nay là quận Bình Thạnh, TP HCM), đến ngã tư quốc lộ 13 và đường Kha Vạn Cân ở địa phận phường Hiệp Bình Chánh, Thủ Đức, song song với đường sắt xuyên Việt... rồi lên ngã tư Linh Xuân, tới chợ Đồn, qua sông Đồng Nai. Từ Bình Phước đi theo đường cái quan qua ngã ba Vũng Tàu, rồi theo hướng quốc lộ 51 ngày này, xuống Phước Lộc (Long Thành, Đồng Nai) đến thị xã Bà Rịa, đến An Điền. Rồi đi tới huyện Long Điền, huyện Đất Đỏ, huyện

Xuyên Mộc, rồi sang huyện Hàm Tân (Bình Thuận). Từ đây, đường thiên lý chạy dọc theo Biên Đông đi ra Bắc để đến kinh đô Huế.

Từ Sài Gòn đi về miền Tây, nơi sông nước, kênh rạch chằng chịt, đồng ruộng bao la cũng đã hình thành đường thiên lý dặm dài. Năm 1792, Nguyễn Ánh cho đắp đường từ Mỹ Tho qua giồng Kiên Định và bắc cầu Quy Tông. Trong năm này, ông đã huy động dân binh đắp đường thiên lý phía Nam từ Gia Định dọc theo giồng cát xuống Trần Định, qua Thủ Đức, giồng Cai Yển, giồng Tha La... cho tới giồng Thủ Triệu, Cái Thia.

Năm 1835, Vua Minh Mệnh cho đắp các đường bộ ở các tỉnh Nam Kỳ dùng vào việc quan báo, khắc phục việc đi lại bằng đường thủy trước đây. Từ thành Định Tường (1 tỉnh cũ ở Nam Kỳ) còn có thêm 3 tuyến đường quan trọng khác: đường từ bắc thành Gia Định đến Định Tường, dài 10.800 trượng (từ Sài Gòn đi Cần Giuộc, Cần Đức, Gò Công, Chợ Gạo đến

Mỹ Tho); đường từ cửa tây thành Định Tường đến địa giới tỉnh Vĩnh Long dài 6.600 trượng (từ Mỹ Tho cặp sông Tiền đến Cái Thia); cũng từ cửa tây đến Gia Định dài 5600 trượng (khoảng 95km). Nay là con đường từ TP Mỹ Tho đi tới thị xã Tân An (Long An), theo sông Bến Lức về Sài Gòn; đường từ Đông Nam thành Vĩnh Long đến địa giới Định Tường (từ Vĩnh Long đến bến đò sang Cái Thia). Từ khi có đường từ Bến Nghé mở về phía Đông bằng sông Cửu Long (1790) đã mở ra nhiều khu kinh doanh buôn bán sầm uất, nhiều địa giới hành chính, như chợ Phú Thọ, Tân Kiên, chợ Phước Tú (Bến Lức) chợ Thủ Thừa, chợ Vũng Gò. Các sở phủ như Tân Bình, Tân An...

Trong cuốn “Gia Định thành thông chí”, Trịnh Hoài Đức chép con đường từ Sài Gòn - Gia Định được xây đắp rất bài bản: “Đường cái quan từ cửa Chấn Hanh qua cầu Hòa Mỹ đến sông Bình Đông tới trấn Biên Hoà. Đường cái quan bên phải chỗ nào cong thì giăng dây để uốn thẳng lại, đầu từ cửa Tôn Thuận qua chùa Kim Chương, từ phố Sài Gòn đến cầu Bình An qua gò Chùa Tuyên đến sông Thuận An. Bến đò Thủ Đức đưa qua sông Hưng Hòa, trải qua gò Trấn Định rồi đến gò Triệu. Đường rộng 6 tấc, hai bên trồng cây mù u và cây mít là những cây thích hợp với đất này. Cầu cống thuyền bên đều luôn được gia tăng tu bổ, đường rộng suốt phẳng như đá mài, gọi là đường thiên lý phía nam”.

Dưới triều Nguyễn, con đường để sang xứ Cao Miên được hình thành từ các đoàn sứ thần giữa Gia Định và Nam Vang. Các đoàn sứ thần, thương nhân qua lại bằng xe trâu, xe bò hoặc ngựa thồ, để trao đổi hàng hóa giữa hai nước. Chính con đường này, quân đội của nhà Nguyễn đến tiếp ứng, hỗ trợ triều đình Cao Miên chống lại quân xâm lược Xiêm.

Theo sử sách ghi nhận lại, đường thiên lý dặm dài trên quê hương Việt Nam có từ thời nhà Lý. Nhà Lý đã dựng các trạm dọc đường để chạy giấy tờ công văn. Tới thời Vua Lê Thánh Tông vào 1471, nhà vua đã cho xây dựng hệ thống giao thông liên lạc thông suốt từ Thăng Long cho tới phủ Hoài Nhơn (Bình Định) bằng đường bộ.

Các triều đại tiếp nối rất hiểu con đường cái quan có liên quan đến phát triển kinh tế - xã hội, an ninh, quốc phòng, vững yên bờ cõi... nên việc mở đường là việc phải làm. Bây giờ, con đường thiên lý xưa có thể không còn, thay vào đó là các quốc lộ, tỉnh lộ... , nhưng nhìn lại con đường vạn dặm mới thấy bước chân cha ông đi mở đường quả là gian lao.

TUẤN NGỌC

Chi Lăng – nơi lưu giữ những chiến công chói lọi

● **Ái Chi Lăng.** (Ảnh: DLLS)

● **Nhà trưng bày chiến thắng Chi Lăng đáp ứng được nhu cầu nghiên cứu, tham quan, học tập của các tầng lớp nhân dân nhất là các bạn trẻ.** (Ảnh: Báo Mi)

● **Núi Mặt Quý không chỉ là một địa danh thiên nhiên kỳ thú mà còn là một chứng nhân lịch sử hào hùng của dân tộc Việt Nam.** (Ảnh: Báo Mi)

Chi Lăng (Lạng Sơn) là vùng đất giàu truyền thống lịch sử hào hùng của dân tộc Việt Nam, gắn liền với những chiến công hiển hách của cha ông ta trong suốt lịch sử dựng nước, giữ nước. Với quy mô đồ sộ, địa thế hiểm trở, Ái Chi Lăng được coi là bức tường thành bảo vệ Thăng Long trước những cuộc thảo phạt của quân xâm lược phương Bắc. Các trận chiến ở Ái Chi Lăng thể hiện tài thao lược, trí tuệ của cha ông ta trong công cuộc bảo vệ đất nước.

Ái Chi Lăng hiểm tựa lên trời

Với diện tích gần 700km², Chi Lăng nằm trong một lòng chảo với vẻ đẹp hùng vĩ bởi các dãy núi đá vôi: Kai Kinh ở phía Tây và dãy núi Bảo Đài - Thái Hòa ở phía Đông bao bọc. Hai đầu ải có những ngọn núi đá vôi độc lập cao chót vót tạo thành thế hiểm. Nơi đây, còn có sông Thương chảy qua, ruộng vườn xanh mướt quanh năm, xóm làng trù phú. Mảnh đất này là nơi sinh sống của các dân tộc anh em như: Tày, Nùng, Kinh và các dân tộc anh em khác cùng nhau sinh sống, chiến đấu, bảo vệ tạo nên mảnh đất Chi Lăng anh hùng với tầng tầng lịch sử, lớp lớp chiến công.

Chi Lăng có địa thế hiểm trở, phong cảnh thiên nhiên hùng vĩ, núi non trùng điệp, nằm trên con đường huyết mạch nối liền tuyến liên vận quốc tế Á - Âu, có vị trí địa chiến lược quan trọng về kinh tế, văn hóa, ngoại giao và an ninh quốc phòng. Chi Lăng là ải hiểm trở nhất trên đường cái quan từ Nam Quan về Thăng Long. “Chi Lăng quan hiểm dữ thiên tề” (Ái Chi Lăng hiểm tựa lên trời. Ái Chi Lăng là một thung lũng nhỏ, hình bầu dục, hai đầu nam bắc thu hẹp, gần như khép kín. Chiều dài Ái Chi Lăng khoảng 4km, chỗ rộng nhất hơn 1km. Xưa kia, chính nhờ địa hình độc đáo với những dãy núi cao, cây cối bao phủ, Ái Chi Lăng tạo nên một trận đồ hiểm yếu và trở thành bức tường thành bảo vệ kinh thành Thăng Long xưa trước những cuộc xâm lược của quân giặc phương Bắc. Sử sách Trung Quốc thời nhà Tấn đã có sự thừa nhận sự hiểm trở của Ái Chi Lăng rằng “Mười người đi qua Quỷ Môn Quan (Ái Chi Lăng) thì chín người không trở về”.

Khu di tích Ái Chi Lăng nằm cách thành phố Hà Nội khoảng 150km, thuộc huyện Chi Lăng. Xưa kia nơi đây là cửa ải thuộc trấn Khâu Ôn, Lạng Sơn và ghi dấu rất nhiều trận chiến lịch sử, lưu giữ nhiều chiến công oai hùng cho đất nước. Nay ải có quy mô dài 20km, chiều rộng 3km và là điểm nối giữa hai huyện Chi Lăng và Hữu Lũng của Lạng Sơn.

Khu di tích lịch sử Chi Lăng là một thung lũng hẹp, kẹp giữa hai dãy núi Bảo Đài và Cai Kinh, là nơi thể hiện tài thao lược, nghệ thuật quân sự của cha ông trong lịch sử, với tư duy chiến thuật tài tình, khả năng vận dụng/tận dụng tối đa địa hình địa thế đã góp phần vào thắng lợi của các trận đánh. Với việc kết hợp tiên công quân sự với nghi binh, địch vận, kết hợp và vận dụng thành công các hình thức chiến thuật: phục kích, tập kích, truy kích, công thành, tác chiến trận địa trong trận Chi Lăng đã đánh dấu bước trưởng thành vượt bậc trong nghệ thuật quân sự của nghĩa quân Lam Sơn, góp phần quyết định trong thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Minh.

Chi Lăng ghi dấu những trang sử hào hùng của dân tộc với tầng tầng lịch sử, lớp lớp chiến công của cha ông ta với 2 lần chống Tống (năm 981 và 1077), 2 lần kháng chiến chống quân Nguyên xâm lược (năm 1285 và 1287), cuộc chống quân xâm lược Mãn Thanh (năm 1788 - 1789), đến cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, đế quốc Mỹ (tiêu biểu như cuộc khởi nghĩa Hoàng Đình Kinh những năm 1882 - 1888, nữ du kích Quang Lang bắn rơi máy bay Mỹ). Trong lịch sử, đây là nơi liên tục diễn ra các trận đánh mang tính chiến lược trong lịch sử quân sự Việt Nam, mà đỉnh cao là chiến thắng Chi Lăng năm 1427 quân và dân ta đã lập nên một

chiến công vang dội tiêu diệt đạo quân tiếp viện hơn 10 vạn quân Minh do Liễu Thăng chỉ huy, góp phần kết thúc trường kỳ cuộc kháng chiến, lật nhào ách đô hộ của Nhà Minh giành lại trọn vẹn non sông, đất nước.

Chiến thắng Chi Lăng đã đi vào lịch sử Việt Nam một mốc son chói lọi, cùng với các chiến thắng Bạch Đằng, Như Nguyệt, Rạch Gầm, Xoài Mút, Ngọc Hồi - Đống Đa, Điện Biên Phủ, Chiến dịch Hồ Chí Minh... Lịch sử của vùng biên ải này gắn liền với nhiều anh hùng hào kiệt như Trần Quốc Tuấn, Lý Thường Kiệt, Hoàng Đại Huê...

Với chiều dài gần 20km, Ái Chi Lăng đã được cấp chứng nhận là khu di tích lịch sử quốc gia vào năm 1962. Chiến thắng Chi Lăng là khúc ca hùng tráng về chủ nghĩa yêu nước, ý chí độc lập, sức mạnh đại đoàn kết dân tộc, tinh thần quyết chiến, quyết thắng và nghệ thuật quân sự tuyệt vời của dân tộc ta. Với những giá trị lịch sử quan trọng đó ngày 28/4/1962 Khu di tích được Bộ Văn hóa (nay là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch) xếp hạng di tích quốc gia đợt đầu theo Quyết định số 315/QĐ-BVH; Chi Lăng được Chủ tịch nước phong tặng danh hiệu “Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân”; năm 2019, Khu di tích được xếp hạng Di tích quốc gia đặc biệt theo Quyết định số 1954/QĐ-TTg, ngày 31/12/2019 của Thủ tướng Chính phủ - khẳng định vị trí quan trọng của khu di tích trong kho tàng di sản văn hóa dân tộc Việt Nam.

Tôn vinh giá trị lịch sử và truyền thống chống giặc ngoại xâm của dân tộc

Sở hữu một địa thế hiểm trở và quy mô đồ sộ, Ái Chi Lăng từ xưa luôn được

coi là bức tường thành bảo vệ Thăng Long khỏi những cuộc xâm lược từ các nước phương Bắc. Đến nay, di tích này được lưu giữ và trở thành điểm đến của nhiều khách du lịch tại Lạng Sơn.

Đến Ái Chi Lăng, người dân và du khách được khám phá “Bảo tàng lịch sử ngoài trời lớn nhất” với 52 điểm di tích, trong đó có 46 điểm còn nguyên vẹn và 6 điểm đã bị mất. Các điểm di tích như: Thành Kai Kinh, cầu Quan Âm, núi Tay Ngai là những di tích thuộc thời kỳ chống thực dân Pháp. Tại khu vực địa phận Đòng Bành, có các địa danh như: núi Bàn Cờ, Phở Sắt, Lân Ba Tài, chợ Cung... là hậu cứ của tất cả các trận đánh tại Chi Lăng trong lịch sử. Thêm vào đó, còn có các điểm di tích như: Thành Lũy, Lũy Ngõ Thề, Thành Kho, đầm lầy Mã Yên (nơi giết chết tướng giặc Liễu Thăng)... Phía Bắc khu trung tâm là các công trình quân sự kỳ vĩ do ông cha ta xây dựng. Đó là những chiến lũy hình thang, nối liền với các núi chắn ngang thung lũng. Từ Tây sang Đông, núi Nà Nông, núi Mã Sạn cùng các di tích Thành Ngán, Đẩu Đông Quân, Vực Ái, bãi Hào...

Đặc biệt là, núi Mặt Quý không chỉ là một địa danh thiên nhiên kỳ thú mà còn là một chứng nhân lịch sử hào hùng của dân tộc Việt Nam. Cửa ải này đã nhiều lần được sử dụng làm căn cứ để quân dân ta đánh bại giặc ngoại xâm. Nơi đây còn là một biểu tượng của sự kiên cường, bất khuất của dân tộc Việt Nam. Hình ảnh con quỷ há miệng nuốt lấy quân xâm lược là một lời cảnh cáo mạnh mẽ đối với kẻ thù. Dưới con mắt của người dân địa phương, núi Mặt Quý không phải là một con quỷ hung ác mà là một vị thần bảo vệ đất nước. Người dân tin rằng, núi Mặt Quý sẽ luôn bảo vệ dân làng khỏi những hiểm nguy.

Ngoài ra, nơi đây còn có Nhà trưng bày chiến thắng Chi Lăng được xây dựng năm 2002, cạnh đường quốc lộ 1A mới Lạng Sơn - Hà Nội, dưới chân núi Phụng Hoàng, thuộc thôn Quán Thanh, xã Chi Lăng, huyện Chi Lăng. Hệ thống trưng bày đã tái hiện lại lịch sử những cuộc kháng chiến chống giặc ngoại xâm của cha ông ta diễn ra trên mảnh đất Chi Lăng anh hùng mà đỉnh cao là chiến trận Chi Lăng - Xương Giang (năm 1427), chiến thắng quân Minh xâm lược. Thông qua hệ thống tài liệu, hình ảnh, hiện vật phong phú, sống động cùng hệ thống khuôn viên tượng đài hoành tráng trong quần thể di tích lịch sử Chi Lăng đáp ứng được nhu cầu nghiên cứu, tham quan, học tập của các tầng lớp Nhân dân. Khuôn viên tượng đài và Nhà trưng bày chiến tích Chi Lăng là một công trình văn hóa đẹp, có ý nghĩa, ngày càng thu hút đông đảo du khách gần xa.

Theo Trung tâm Thông tin Xúc tiến Du lịch Lạng Sơn, để xây dựng Khu di tích lịch sử Chi Lăng là điểm đến hấp dẫn, thu hút đông đảo khách tham quan trong và ngoài nước, tỉnh Lạng Sơn đã lập “Đề án Xây dựng và phát triển Khu di tích Chi Lăng, huyện Chi Lăng, tỉnh Lạng Sơn đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2035” với mục tiêu “Xây dựng Khu Di tích thành không gian giáo dục truyền thống lịch sử - văn hóa - tâm linh tiêu biểu của tỉnh”, có quy mô, ý nghĩa chiến thắng của dân tộc Việt Nam, kết hợp xây dựng thành điểm du lịch có tính chất trung tâm, động lực của tỉnh Lạng Sơn kết nối với các khu, điểm du lịch trong tỉnh và khu vực; Bảo vệ, gìn giữ, làm sáng tỏ và phong phú thêm các giá trị văn hoá vật thể và phi vật thể của toàn bộ Khu di tích; tôn vinh giá trị lịch sử và truyền thống chống giặc ngoại xâm của dân tộc. Lấy giá trị của khu di tích làm động lực để thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội và ngược lại bảo tồn, tôn tạo các di tích. **BẢO MI**

Độc đáo mảnh đất hai vua mang đậm “hồn” Bắc Bộ

● Làng Mông Phụ đón khách bằng một chiếc cổng cổ ẩn mình dưới cổ thụ xòe tán rộng, kế bên là rặng duối lâu năm tuổi.

● Các cụ bà sửa soạn gói bánh chưng bên ngôi nhà cổ ở Làng cổ Đường Lâm. (Ảnh: Ngọc Diệp)

● Diễn viên Charlie Win và Hoa hậu Lương Kỳ Duyên trong không gian tái hiện Tết truyền thống tại Làng cổ Đường Lâm. (Ảnh: Huy Đông)

Trải qua bao thăng trầm của thời gian, sự biến thiên của lịch sử, làng cổ Đường Lâm (Sơn Tây, Hà Nội) vẫn giữ được nguyên vẹn nét đẹp văn hóa đặc trưng về lối sống của người dân Đông bằng Bắc Bộ xưa với cây đa, bến nước, sân đình, nhà cổ, chùa miếu linh thiêng cùng kiến trúc nhà cổ niên đại hàng trăm năm. Đặc biệt, Đường Lâm được xưng tụng là nơi một ấp hai vua vì đây là quê hương của Phùng Hưng, Ngô Quyền. Đường Lâm trở thành một địa chỉ ấn tượng đối với du khách trong và ngoài nước đến tham quan, trải nghiệm về du lịch vùng ngoại ô Hà Nội.

Thương lắm các nhà cổ niên đại hàng trăm năm

Làng cổ Đường Lâm là một quần thể di tích có mật độ dày đặc, với 50 di tích có giá trị, trong đó nhiều di tích đã được Nhà nước xếp hạng (gồm 7 di tích cấp quốc gia, 2 di tích và 10 ngôi nhà cổ được xếp hạng cấp tỉnh), ngoài ra còn lưu giữ được gần 100 ngôi nhà cổ giá trị đặc biệt có niên đại trên 100 năm và gần 1.000 ngôi nhà truyền thống nông thôn vùng Đông bằng Bắc Bộ.

Sách Đại Việt địa dư toàn biên do Nguyễn Văn Siêu biên soạn ghi rõ: “... Bó Cái Đại Vương là Phùng Hưng. Tiền Ngô Vương Quyền đều là người Đường Lâm. Nay xã Cam Lâm, tổng Cam Giá, huyện Phúc Thọ (xã Cam Lâm trước là xã Cam Tuyền) có 2 đền thờ Bó Cái Đại Vương và Tiền Ngô Vương”. Trong cuốn sách này cũng đề cập đến tám bia được lập từ thời Trần, khẳng định Đường Lâm chính là quê hương của Bó Cái Đại Vương Phùng Hưng và Tiền Ngô Vương - Ngô Quyền.

Làng Mông Phụ đón khách bằng một chiếc cổng cổ ẩn mình dưới cổ thụ xòe tán rộng, kế bên là rặng duối lâu năm tuổi. Phía trước là cánh đồng, hồ sen, tạo cảnh quan không gian hài hòa, như một bức tranh quê. Cổng làng Mông Phụ giống như một ngôi nhà, phía trên lợp ngói ta, nhưng chỉ có tường hai bên cùng

hệ thống cột trụ phía trước, phía sau tạo nên sự vững chãi. Cổng làng Mông Phụ không lớn, nhưng mang vẻ đẹp mộc mạc, với những bức tường đá ong để mộc.

Đình làng Mông Phụ nằm ở trung tâm làng cũng rất khác lạ. Ngôi đình không có tường bao, thay vào đó là những hàng lan can thông thoáng, thuận tiện cho sinh hoạt cộng đồng. Theo người xưa kể lại, làng Mông Phụ nằm trên thế đất hình con rồng. Đầu rồng chính là nơi tọa lạc của đình Mông Phụ. Ngôi đình được xây dựng vào năm 1684 (đời Vua Lê Hy Tông). Từ khu vực trung tâm này, những con đường lát gạch đỏ au tỏa đi đến các xóm nhỏ.

Làng cổ Đường Lâm trở thành làng cổ đầu tiên của cả nước được Nhà nước trao Bằng Di tích lịch sử văn hóa quốc gia vào năm 2006. Năm 2014, Hà Nội ban hành Đề án “Đầu tư tôn tạo, bảo tồn và phát huy giá trị di tích làng cổ ở xã Đường Lâm”; trong đó, hỗ trợ, đầu tư 15 nội dung như đầu tư tu bổ các di tích được xếp hạng đã bị xuống cấp, đầu tư tu bổ các ngôi nhà cổ bị xuống cấp, đầu tư bảo tồn phát huy giá trị di tích làng cổ với các nội dung như thiết kế mẫu nhà điện hình, hỗ trợ các hộ dân có nhà cao tầng hạ thấp độ cao và hỗ trợ lãi suất tiền vay cho các hộ có nhu cầu xây dựng cải tạo nhà phù hợp với cảnh quan... với tổng kinh phí trên

456.000 tỷ đồng. Vì vậy, các ngôi nhà cổ, các di tích thường xuyên được trùng tu, bảo dưỡng, tránh bị hư hỏng, song vẫn giữ nguyên được kiến trúc của những ngôi làng Bắc Bộ từ xưa.

Tháng 9/2019, Di tích làng cổ ở Đường Lâm đã được UBND Thành phố công nhận là điểm du lịch cấp Thành phố và trong tháng 11/2019, UBND thị xã đã tổ chức lễ đón nhận và công bố quyết định điểm du lịch đồng thời khai trương đi vào hoạt động website về du lịch Sơn Tây.

Lượng khách du lịch đến Đường Lâm khá đông và đa dạng, ngoài các đoàn khách nghiên cứu khảo cổ học, lịch sử... thì hàng năm rất đông khách trong nước và quốc tế tham quan tìm hiểu văn hóa vùng miền, trải nghiệm các nghề thủ công truyền thống, trải nghiệm các hoạt động sản xuất nông nghiệp địa phương...

Hiện đã có trên 200 hộ dân tại khu vực 5 thôn của di tích làm dịch vụ du lịch như: nhà hàng, homestay, tổ chức các hoạt động trải nghiệm phục vụ du khách, bước đầu đã tạo được thu nhập ổn định. Đến Đường Lâm, du khách không chỉ được khám phá cảnh quan với những mái đình, nhà cổ, di tích, góc đa mà còn được thưởng thức những đặc sản dân dã, đậm đà hương vị quê hương như: gà Mía, thịt quay đôn, chè lam, kẹo dôi, kẹo lạc, bánh gai...

Giám đốc Công ty Seotai Travel (Hà Nội) Kim Sang Hoon cho biết: “Tôi còn có dịp tham quan những ngôi nhà cổ. Điều làm tôi thấy thú vị nhất là được chứng kiến những người dân vẫn sinh sống trong những ngôi nhà cổ có tuổi đời 200 - 300 năm. Thời gian tới, tôi sẽ đưa làng cổ Đường Lâm vào hành trình tham quan để lan tỏa những nét văn hóa độc đáo của ngôi làng này đến các du khách Hà Nội nhiều hơn nữa”.

Sản phẩm du lịch nông thôn bền vững: Trải nghiệm ẩm thực truyền thống Bắc Bộ tại làng cổ Đường Lâm (xã Đường Lâm, thị xã Sơn Tây, Hà Nội) được nhận giải thưởng sản phẩm du lịch bền vững ASEAN năm 2024. Giải thưởng uy tín này là minh chứng cho những nỗ lực, chất lượng, thương hiệu của du lịch Đường Lâm, phản ánh sự phục hồi mạnh mẽ của du lịch thị xã Sơn Tây thời gian qua. Chỉ tính riêng trong những ngày Tết Ất Tỵ 2025, đã có khoảng 3 vạn lượt du khách ghé thăm làng cổ Đường Lâm trong những ngày Tết Ất Tỵ 2025.

Tránh làm mất đi bản sắc vốn có của làng cổ

Ban Quản lý Di tích làng cổ Đường Lâm cho biết, trong thời gian tới, Ban Quản lý Di tích sẽ tiếp tục thực hiện song song việc gìn giữ, bảo tồn phát huy giá trị di sản trên cơ sở gắn với các sản phẩm du lịch di sản, du lịch tâm linh; phát triển sản phẩm OCOP “Dịch vụ du lịch cộng đồng và điểm du lịch”, xây dựng sản phẩm du lịch truyền thống, phát huy giá trị văn hóa phi vật thể, lễ hội, phong tục tập quán...

Tuy nhiên, theo các chuyên gia du lịch, làng cổ Đường Lâm vẫn chưa khai thác hết tiềm năng du lịch do sản phẩm du lịch còn rời rạc, thiếu tính kết nối. Giữa tháng 3/2025 vừa qua, Sở Du lịch Hà Nội và CLB Lữ hành UNESCO Hà Nội tổ chức chương trình khảo sát, liên kết hợp tác phát triển du lịch và phát động bảo vệ môi trường du lịch bền vững tại làng cổ Đường Lâm (thị xã Sơn Tây) năm 2025. Chương trình nhằm hỗ trợ các công ty lữ hành khảo sát, kết nối với các điểm đến du lịch của thị xã Sơn Tây để xây dựng những tour, tuyến du lịch mới; tạo cơ hội để các doanh nghiệp lữ hành Hà Nội và các đơn vị cung cấp dịch vụ du lịch tại thị xã Sơn Tây gặp gỡ, giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm, phối hợp liên kết phát triển sản phẩm du lịch.

Theo các chuyên gia, doanh nghiệp du lịch tham gia đoàn khảo sát, để một điểm đến phát triển mạnh, cần sự tham gia đồng bộ của các bên liên quan, đặc biệt là doanh nghiệp lữ hành, dịch vụ lưu trú, nhà hàng và cộng đồng địa phương. Việc liên kết doanh nghiệp có thể giúp hình thành các tuyến du lịch trọn gói kết hợp giữa Đường Lâm và các điểm đến lân cận như: Thành cổ Sơn Tây, Vườn Quốc gia Ba Vì, Làng văn hóa các dân tộc Việt Nam, Khu du lịch Ao Vua...

Phó Giám đốc Sở Du lịch Hà Nội Trần Trung Hiếu cho biết, các tour du lịch trải nghiệm, tìm hiểu làng nghề, thưởng thức ẩm thực truyền thống như: bánh tẻ Phú Nhi, chè lam, gà mía... sẽ hấp dẫn du khách hơn. Bên cạnh đó, để phát triển bền vững, các doanh nghiệp cần cam kết cùng địa phương bảo tồn giá trị văn hóa và kiến trúc nhà cổ, hỗ trợ cộng đồng làm du lịch bài bản, tránh thương mại hóa quá mức làm mất đi bản sắc vốn có của làng cổ; đồng thời, góp phần đưa làng cổ Đường Lâm trở thành một điểm đến du lịch “xanh”, hấp dẫn của Thủ đô; qua đó nâng cao ý thức bảo vệ môi trường, giữ gìn cảnh quan và bản sắc văn hóa cho thế hệ trẻ và khách du lịch. **BẢO CHÂU**

GIẢI ĐẶC BIỆT TẠI CUỘC THI PHỤ NỮ KHỞI NGHIỆP NĂM 2024:

“Dám khởi nghiệp, cố gắng mỗi ngày thì sẽ có những thành công nhất định”

● Những gian hàng của phụ nữ khởi nghiệp luôn thu hút được sự quan tâm của khách hàng, (Ảnh minh họa - Nguồn Hội LHPN Bến Tre)

● Ngày 12/10/2024, ông Nguyễn Đức Hải - Phó Chủ tịch Quốc hội và bà Hà Thị Nga - Chủ tịch Hội LHPN Việt Nam đã trao Giải Đặc biệt của Cuộc thi Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh năm 2024 cho chị Nguyễn Thị Mến. (Nguồn: Minh Trang - Hội LHPNVN)

Năm 2024 là năm thứ 6 Trung ương Hội Liên hiệp Phụ nữ (LHPN) Việt Nam tổ chức Cuộc thi Phụ nữ khởi nghiệp với chủ đề “Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh”. Cuộc thi được tổ chức nhằm động viên, khuyến khích phụ nữ ở mọi tầng lớp, lứa tuổi tích cực tham gia khởi nghiệp, sáng tạo. Chị Nguyễn Thị Mến với Dự án Hệ sinh thái dinh dưỡng từ nông sản xanh đã giành Giải Đặc biệt tại Cuộc thi Phụ nữ khởi nghiệp năm 2024. Thành công của chị Nguyễn Thị Mến đã lan tỏa niềm tin và khích lệ những người phụ nữ xung quanh dám theo đuổi ước mơ khởi nghiệp sáng tạo của mình.

Lan tỏa niềm tin và khích lệ những người phụ nữ theo đuổi ước mơ

Ngày 12/10/2024, tại Lễ trao giải Chung kết toàn quốc Cuộc thi “Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh” năm 2024 do Hội LHPN Việt Nam tổ chức, chị Nguyễn Thị Mến, Công ty Trách nhiệm hữu hạn sản xuất và thương mại Mom Beauty, đến từ tỉnh Nghệ An với Dự án Hệ sinh thái dinh dưỡng từ nông sản xanh đã vinh dự giành Giải Đặc biệt - giải thưởng cao quý nhất của cuộc thi với Dự án “Hệ sinh thái dinh dưỡng từ nông sản xanh”.

Thông tin từ Hội LHPN Việt Nam cho thấy, với mong muốn ban đầu là tạo ra thức uống từ hạt, chứa đầy đủ chất dinh dưỡng cho các con của mình, chị Mến đã phát triển dòng sản phẩm thực phẩm dinh dưỡng từ các loại hạt, ngũ cốc. Biết rõ phương thức trồng trọt sạch của bà con, cùng với đó thấu hiểu được khó khăn trong việc tìm kiếm đầu ra cho nguồn nông sản địa phương, chị Nguyễn Thị Mến đã mạnh dạn thu mua các loại nông sản và thành lập Công ty TNHH Sản xuất & Thương mại Mombeauty.

Theo chị Mến, ở thời điểm bắt đầu, chị gặp nhiều khó khăn như không có vốn, không có nhiều mối quan hệ, con cái đang nhỏ, thậm chí ngay cả phương tiện đi lại của cá nhân cũng không có, bà mẹ trẻ một mình tìm kiếm, nghiên cứu, học hỏi các chuyên gia dinh dưỡng, thử nghiệm và đưa ra công thức riêng cho từng sản phẩm phù hợp với từng đối tượng: Trẻ nhỏ, mẹ bầu, người cao tuổi... Giai đoạn này, nhiều người còn chưa biết đến lợi ích, dinh dưỡng mà các loại hạt mang lại, cộng thêm sự xuất hiện nhiều đối thủ cạnh tranh khiến chị đôi lúc thấy nản lòng. Nhưng được sự tin tưởng, ủng hộ của khách hàng, sự động viên từ người thân cũng như cái tâm của một người mẹ, chị không cho phép bản thân bỏ cuộc.

Hướng tới tiêu dùng xanh, công ty đã nghiên cứu và chế biến đa dạng các sản phẩm từ hạt như: ngũ cốc dinh dưỡng, sữa

hạt giảm cân, thanh bánh hạt, các loại trà làm từ hạt... Trong quá trình sản xuất, công ty luôn đặt tiêu chí an toàn thực phẩm cao lên hàng đầu, luôn công khai các công đoạn sản xuất. Hàng ngày, công ty đều đón các khách hàng, đại lý phân phối của công ty đến tham gia trực tiếp trải nghiệm tất cả các khâu của quá trình sản xuất. Đặc biệt, công ty ứng dụng công nghệ đã liên kết đầu tư và hỗ trợ chuyển đổi vùng nguyên liệu canh tác truyền thống sang sản xuất xanh, tái chế phụ phẩm nông nghiệp thành phân bón sinh học. Các sản phẩm được sản xuất trên dây chuyền công nghệ hiện đại giúp tiết kiệm năng lượng, giảm khí thải như: tận dụng nước rửa hạt và hạt không đạt chất lượng để sản xuất phân bón sinh học sử dụng cho vùng nguyên liệu; canh tác hữu cơ, không thuốc bảo vệ thực vật giúp bảo vệ nguồn đất và nước; sử dụng bao bì có thể tái chế hoặc phân hủy sinh học giảm thiểu rác thải nhựa và ô nhiễm môi trường.

Sau hơn 3 năm triển khai, chị Mến đã mở rộng hệ thống bán hàng với 2.000 đại lý và 73 cửa hàng trên toàn quốc. Công ty cũng đang sở hữu 4 nhà máy sản xuất với tổng diện tích hơn 1.900m² đạt chuẩn ISO với dây chuyền máy móc hiện đại và được trao tặng nhiều giải thưởng như: TOP 10 thương hiệu - sản phẩm/dịch vụ nổi tiếng ASEAN 2022; Top 10 Sao Vàng Thương hiệu Việt Nam năm 2020 và năm 2023; Chứng nhận OCCOP chất lượng 4 sao do UBND tỉnh Nghệ An trao tặng...

Nhờ những tác động lớn và mở ra hướng đi mới cho lĩnh vực nông sản của Việt Nam với mức độ gia tăng gấp từ bốn đến sáu lần thông qua chế biến và phân phối tiêu dùng, Dự án “Hệ sinh thái dinh dưỡng từ nông sản xanh” của chị Nguyễn Thị Mến được hội đồng chuyên gia đánh giá cao và được trao giải đặc biệt của Cuộc thi “Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh” năm 2024.

Với cá nhân chị Mến, từ hoạt động sản xuất, kinh doanh hiệu quả, công ty của chị

Nguyễn Thị Mến đã tạo việc làm trực tiếp cho 50 lao động nữ tại xưởng sản xuất và rất đông chị em tại chuỗi 70 cửa hàng kinh doanh sản phẩm trên cả nước. Công ty của chị cũng là cầu nối để tiêu thụ nông sản cho 19 hộ nông dân chuyên canh tác hạt tại các huyện Tân Kỳ, Nam Đàn, Nghĩa Đàn, Hưng Nguyên với số lượng ổn định. Bản thân chị Mến cũng luôn tích cực tham gia các hoạt động xã hội, hỗ trợ phụ nữ, chăm sóc trẻ mồ côi và các hoạt động cộng đồng tại địa phương.

Cởi bỏ rào cản và tham gia thúc đẩy sự tiến bộ của xã hội

Năm 2024 là năm thứ sáu Trung ương Hội LHPN Việt Nam tổ chức Cuộc thi Phụ nữ khởi nghiệp với chủ đề “Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh”. Đây là một trong những hoạt động trọng tâm của Đề án “Hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp giai đoạn 2017 - 2025” được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. 40 Dự án khởi nghiệp vào Chung kết toàn quốc có 25 dự án dự án của doanh nghiệp, hộ kinh doanh do phụ nữ làm chủ (62,5%) và 15 dự án (chiếm 37,5%) thuộc các mô hình kinh tế tập thể (hợp tác xã và tổ hợp tác) do phụ nữ tham gia quản lý và tạo việc làm cho lao động nữ. Trong đó, có 10 Dự án khởi nghiệp (chiếm 25%) thuộc đối tượng phụ nữ yếu thế và đặc thù. Các lĩnh vực tham gia cho thấy nông, lâm, ngư nghiệp chiếm tỷ lệ cao nhất 50,4%; lĩnh vực công nghiệp, chế tạo sản phẩm chiếm tỷ lệ 13,1%; lĩnh vực giáo dục, du lịch, dịch vụ, tài chính 8,2%; lĩnh vực y tế, chăm sóc sức khỏe, công nghệ làm đẹp: 7,4%; lĩnh vực kinh doanh tạo tác động xã hội chiếm 8,9%, các lĩnh vực khác chiếm 12,0%... Phát biểu tại buổi lễ trao giải ngày 12/10/2024, Chủ tịch Hội LHPN Việt Nam Hà Thị Nga nhấn mạnh, Cuộc thi “Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh” khẳng định vai trò quan trọng của phụ nữ trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước ngày càng phồn vinh, thịnh vượng.

Thực tế đã và đang cho thấy, vì nhiều nguyên nhân khách quan, chủ quan, vấn đề phụ nữ khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo luôn có những khó khăn nhất định. Tại hội thảo do Học viện Phụ nữ Việt Nam tổ chức ngày 17/11/2023 nhằm chia sẻ các kết quả nghiên cứu khoa học liên quan hoạt động khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo trong kinh doanh của phụ nữ, chia sẻ về các yếu tố ảnh hưởng tới ý định khởi nghiệp của phụ nữ khu vực Đông Bắc, TS Đào Thị Hương (Trường ĐH Kinh tế và Quản trị kinh doanh, Đại học Thái Nguyên) cho biết, những năm qua, các tỉnh thuộc khu vực Đông Bắc đã thu hút phụ nữ tham gia khởi nghiệp đa dạng lĩnh vực như nông, lâm

ng nghiệp, tiểu thủ công nghiệp, thương mại và du lịch. Tuy nhiên, số lượng phụ nữ khởi nghiệp thành công còn hạn chế. Để bắt đầu khởi nghiệp, ngoài việc vượt qua sự thiếu tự tin, tư tưởng an phận, phụ nữ còn gặp nhiều khó khăn, thách thức, bao gồm định kiến giới, hạn chế trong tiếp cận các nguồn lực và thị trường, kỹ năng quản trị doanh nghiệp...

Theo PGS.TS Trần Quang Tiến, Giám đốc Học viện Phụ nữ Việt Nam, bối cảnh của thời đại ngày nay, đặc trưng bởi những biến động nhanh chóng của môi trường chính trị, kinh tế - xã hội, công nghệ và sinh thái đang mở ra nhiều cơ hội cũng như thách thức đối với các hoạt động khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo của phụ nữ. Do đó, một trong những vấn đề lớn đang đặt ra là làm thế nào để phụ nữ phát huy tốt nhất những tiềm năng của mình, tận dụng những cơ hội, thuận lợi và vượt qua thách thức, khó khăn để tham gia có hiệu quả hơn nữa vào các hoạt động khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo, đóng góp tích cực vào công cuộc phát triển kinh tế - xã hội ngày nay.

Theo số liệu thống kê, các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ chiếm 26,5% tổng số doanh nghiệp Việt Nam, cứ 4 doanh nghiệp tư nhân của Việt Nam sẽ có 1 doanh nghiệp do phụ nữ lãnh đạo. Nữ giới đóng góp tới 40% của cải cho nền kinh tế Việt Nam. Ngoài đóng vai trò trong phát triển kinh tế - xã hội, các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ thể hiện nhiều ưu điểm hơn như sử dụng nhiều lao động nữ hơn, chi trả bảo hiểm xã hội cao hơn, chi phí tạo ra một việc làm thấp hơn, giải quyết nhiều thách thức xã hội...

Có thể nói, vai trò của phụ nữ là không thể phủ nhận, song, điều mà phụ nữ nên làm khi còn gặp các rào cản chính là tự tin vào bản thân mình, cởi bỏ các rào cản và tham gia thúc đẩy sự tiến bộ của xã hội. Điều này cũng chính là chia sẻ của chị Nguyễn Thị Mến, người đã giành Giải Đặc biệt Cuộc thi Phụ nữ khởi nghiệp sáng tạo và chuyển đổi xanh năm 2024: “Khởi nghiệp từ hai bàn tay trắng, đối mặt với vô vàn khó khăn, thử thách. Thế nhưng, bằng sự kiên trì, quyết tâm, tâm huyết, trăn trở và sáng tạo, tôi đã từng bước vươn lên, đạt được các mục tiêu đề ra cho chính mình, cho công ty, cho người lao động, cho những mong muốn được đóng góp sức mình vì cộng đồng. Tôi muốn lan tỏa niềm tin và khích lệ những người phụ nữ xung quanh dám theo đuổi ước mơ của mình. Tôi tin rằng, khi chúng ta dám khởi nghiệp, không ngừng cố gắng mỗi ngày vì những điều tốt đẹp thì chúng ta sẽ có những thành công nhất định”. HỒNG MINH

Trung tâm đổi mới và công nghệ đang nổi

“Trong những năm gần đây, Việt Nam đã trở thành ngọn hải đăng của khu vực về cơ hội đầu tư công nghệ”, Giám đốc Trung tâm Đổi mới sáng tạo quốc gia Việt Nam (NIC) Vũ Quốc Huy khẳng định trong lời giới thiệu về Báo cáo Đổi mới & Công nghệ Việt Nam 2024 được công bố tại Diễn đàn Đổi mới sáng tạo Việt Nam năm 2024.

Trong Báo cáo Chỉ số Đổi mới sáng tạo toàn cầu năm 2023 (GII 2023), Việt Nam đã tăng hai bậc lên vị trí thứ 46 trong số 132 quốc gia và nền kinh tế được liệt kê. Sự tiến bộ này làm nổi bật tiềm năng của Việt Nam như một trung tâm đổi mới và công nghệ đang nổi lên, thu hút sự chú ý và đầu tư từ khắp nơi trên thế giới.

Ưu tiên đổi mới và tinh thần khởi nghiệp, Chính phủ đã triển khai một loạt các sáng kiến để tạo ra môi trường thuận lợi cho các công ty công nghệ, trong đó Trung tâm đổi mới sáng tạo Việt Nam (NIC), một trung tâm hỗ trợ năng động cho các công ty khởi nghiệp, đóng vai trò trung tâm trong nỗ lực này. Thông qua NIC, các công ty khởi nghiệp nhận được sự hướng dẫn quan trọng từ các chuyên gia trong ngành, tiếp cận các nhà đầu tư tiềm năng và các cơ hội hợp tác để thúc đẩy sự phát triển của họ.

Theo Báo cáo Đổi mới & Công nghệ Việt Nam 2024, năm 2023, các công ty khởi nghiệp công nghệ Việt Nam đã nhận được tổng vốn đầu tư là 529 triệu USD, giảm 17% so với năm trước. Thông kê này cho thấy sự tác động của điều kiện kinh tế toàn cầu đầy thách thức đối với hoạt động kinh doanh nói chung và các công ty khởi nghiệp công nghệ Việt Nam nói riêng.

Mặc dù giảm 17%, nhưng nguồn vốn VC (vốn liên doanh là vốn tài chính cung cấp cho các công ty khởi nghiệp, tăng trưởng, rủi ro cao, có tiềm năng lớn giai đoạn sơ khai) của Việt Nam vẫn thể hiện khả năng phục hồi ấn tượng, nổi bật trong bối cảnh toàn cầu khi tổng nguồn vốn VC giảm 35%.

Tại Đông Nam Á, Việt Nam vẫn giữ vị trí thứ ba về số lượng giao dịch và giành lại vị trí thứ ba về giá trị giao dịch, với Singapore dẫn đầu ở cả hai khía cạnh, theo sát là Indonesia. Y tế và Giáo dục đạt mức đầu tư cao kỷ lục, với mức tăng ấn tượng lần lượt là 391% và 107%. Năm 2023, gần 100 nhà đầu tư đã hỗ trợ các công ty khởi nghiệp Việt Nam, trong đó Singapore dẫn đầu với tư cách là nhà đầu tư tích cực nhất trong lĩnh vực công nghệ của Việt Nam, theo sát là Việt Nam ở vị trí thứ hai.

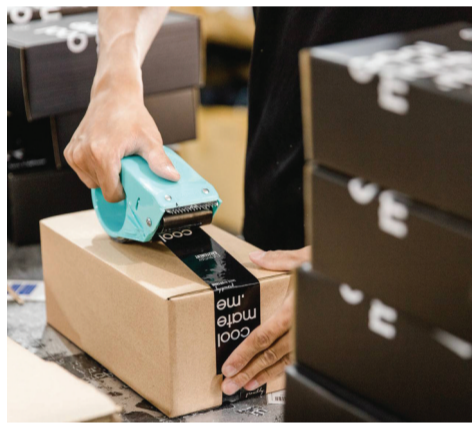
Nâng bước những Startup thành “kỳ lân”

Nền kinh tế số của chúng ta đã chứng kiến mức tăng trưởng cao nhất ở Đông Nam Á trong hai năm liên tiếp vào năm 2022 và 2023. Trong bối cảnh kinh tế toàn cầu bất ổn, đổi mới công nghệ đã trở thành động lực quan trọng cho sự phát triển kinh tế bền vững của Việt Nam, cũng như làm “bàn đạp” vững chãi cho các doanh nghiệp lớn mạnh trong hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo.

● Việt Nam đang thu hút sự chú ý và đầu tư từ khắp nơi trên thế giới.

(Ảnh: Báo cáo Đổi mới & Công nghệ Việt Nam 2024)

● Coolmate là Công ty khởi nghiệp đầu tiên của Việt Nam nhận tài trợ 3 tỷ đô la từ GSR Ventures.

(Ảnh: Do Ventures)

● Ảnh minh họa. (Nguồn: Báo Đầu tư)

Ông Kobe Ge, Giám đốc khu vực thị trường vốn Trung Quốc tại Thị trường Chứng khoán New York (NYSE) cho biết, các nhà đầu tư quốc tế ngày càng quan tâm đến Việt Nam nhờ tốc độ phát triển kinh tế vượt bậc, cơ cấu dân số trẻ đầy tiềm năng và những cam kết mạnh mẽ từ Chính phủ trong việc thúc đẩy đổi mới thông qua các chính sách mang tầm nhìn dài hạn.

Tuy nhiên, dù cơ hội đầu tư tại Việt Nam rất phong phú nhưng vẫn ở vị trí phía sau so với các khu vực phát triển hơn như Bắc Mỹ, nơi chiếm gần một nửa tổng số vốn tư nhân huy động trong năm 2023. “Có một khoảng trống rõ ràng trong dòng chảy vốn chỉ có thể được thu hẹp thông qua các

sáng kiến chiến lược và sự hỗ trợ toàn diện hơn cho nguồn vốn tư nhân”, ông Bình Trần, Phó Chủ tịch Câu lạc bộ Nhà đầu tư vốn tư nhân Việt Nam (VPCA) nói.

VPCA ra mắt năm 2024 với các hoạt động thúc đẩy các hoạt động thực hành tốt nhất trong lĩnh vực đầu tư mạo hiểm (VC) và vốn cổ phần tư nhân (PE) để đẩy nhanh sản lượng vốn, nhân tài trong ngành và tạo ra giá trị. Đến năm 2035, VPCA đặt mục tiêu chuyển 35 tỷ USD đầu tư tư nhân để thúc đẩy tăng trưởng kinh doanh và mở rộng kinh tế.

VPCA phấn đấu tạo ra một hệ sinh thái toàn diện thúc đẩy tiến bộ và mang lại lợi ích hữu hình cho đầu tư vốn và đổi mới kinh doanh.

Để đạt được điều này, cơ quan sẽ khởi động các sáng kiến như các sự kiện kín độc quyền, hội nghị thượng đỉnh chiến lược và diễn đàn ngành, tất cả đều được thiết kế để thu hút các bên liên quan chính và vun đắp sự hợp tác có tác động cao.

Gây dựng những “kỳ lân” tương lai

Được thành lập vào đầu năm 2019, Coolmate là Công ty khởi nghiệp đầu tiên của Việt Nam nhận tài trợ 3 tỷ đô la từ GSR Ventures. GSR Ventures là công ty đầu tư mạo hiểm toàn cầu, với nhiều thập kỷ kinh nghiệm trong việc giúp các công ty khởi nghiệp ban đầu phát triển thành kỳ lân (các công ty khởi nghiệp có giá trị trên

1 tỷ đô la). GSR Ventures nổi tiếng thế giới cho các kỳ lân bao gồm Advance Intelligence Group, Nium, Ele.me và Xiaohongshu.

Coolmate đã tăng gấp ba doanh thu sau 01 năm hoạt động và mong muốn trở thành ví dụ về một doanh nghiệp bền vững có thể mang lại giá trị thực sự cho khách hàng, nhân viên, đối tác và cổ đông. Với sự hỗ trợ từ GSR Ventures và Do Ventures, Coolmate đẩy nhanh quá trình hoàn thiện chuỗi cung ứng và sử dụng nguồn vốn mới trong sự mở rộng nhanh chóng của thương mại điện tử của Việt Nam để đạt được mục tiêu doanh số và lên kế hoạch IPO vào năm 2025.

Năm 2022, ứng dụng dịch vụ tài chính MFast đã huy động được 2,5 triệu USD trong vòng gọi vốn do Ascend Vietnam Ventures dẫn đầu với sự tham gia của Wavemaker, Do Ventures & JAFCO Asia, nâng tổng số vốn huy động được lên 4 triệu USD. Với nguồn vốn mới này, MFast đang tích cực tìm kiếm nhân tài trong nhiều lĩnh vực khác nhau bao gồm công nghệ, tiếp thị và bán hàng, phát triển công nghệ và hệ thống phân tích dữ liệu có thể tạo ra xếp hạng tín dụng người tiêu dùng, mở rộng mạng lưới đại lý của MFast và thử nghiệm các mô hình kinh doanh mới. Công nghệ mới này sẽ tăng cường tự động hóa khi đánh giá, thẩm định và phê duyệt các sản phẩm tài chính cho người tiêu dùng. MFast cũng có kế hoạch mở rộng sang các quốc gia Đông Nam Á khác như Philippines và Thái Lan.

Cũng ra đời vào năm 2019, Vuihoc là một nền tảng giáo dục trực tuyến cung cấp nền giáo dục chất lượng cao với mức giá phải chăng cho học sinh Việt Nam. Startup nền tảng giáo dục trực tuyến Vuihoc lọt top 3 trong bảng xếp hạng “ngôi sao đang lên” của Edtech thế giới năm 2024 do tạp chí Time (Mỹ) và hãng nghiên cứu thị trường Statista thực hiện... Đây cũng là đại diện duy nhất của khu vực Đông Nam Á nằm trong danh sách này.

Năm 2023, Vuihoc đã nhận được khoản đầu tư trị giá 6 triệu USD trong vòng gọi vốn Series A do TNB Aura dẫn đầu. Với số tiền đầu tư trên, startup này đã đẩy mạnh khai thác công nghệ trí tuệ nhân tạo AI nhằm mục đích mang lại trải nghiệm học tập cá nhân hóa và tối ưu theo nhu cầu học tập của từng học sinh. Công ty sẽ chuyển vốn mới vào việc phát triển hoạt động kinh doanh hiện tại để đạt được cột mốc 1 triệu người dùng trả phí và tiếp tục đầu tư vào công nghệ để hỗ trợ học tập thích ứng, qua đó tăng cường sự tham gia và hiệu quả học tập của học sinh.

HUY ANH (tổng hợp)

Việt Nam được xếp thứ 46 trong Chỉ số đổi mới, TOP 7 toàn cầu 2023 về đổi mới cho nhóm thu nhập trung bình trong thập kỷ qua; Tăng trưởng 46% theo năm về số người dùng nền tảng kỹ thuật số; TOP 3 quốc gia và nền kinh tế có hiệu suất đổi mới trong năm thứ 13 liên tiếp và TOP 10 các quốc gia và nền kinh tế dẫn đầu về lượt tải xuống ứng dụng di động mới trong 2 năm liên tiếp.